

Provinciale Staten

Notulen van 12 december 2014

(vastgesteld tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
13 februari 2015)

1. Opening en berichten van verhindering	1
2. Mededelingen	1
3. Vaststellen agenda	1
4. Vaststellen notulen	3
5. Ingekomen stukken	3
6. Brief van de Rekenkamer Zeeland van 31 oktober 2014 met rapport "Deelnemingen: overzicht en inzicht"(14015964)	4
7. E-mail van WISE International van 11 december 2014 met "Notitie toekomstige kosten Borssele"(14018543)	4
8. Ingekomen stukken GS en cvdK.....	4
9. Brieven GS van 18 juni en 9 december 2014 met reactie op initiatiefvoorstel PVV inzake defiscalisering op de Westerscheldetunnel(14009490/14018202)	4
10. Brief GS van 25 november 2014 inzake aanbieden Koers 2015 van NV Westerscheldetunnel aan PS(14017786)	4
11. Brief GS van 25 november 2014 over weigering beschikbaarheidsbijdrage aan ZorgSaam Zeeuws-Vlaanderen voor de instandhouding van de functies spoedeisende hulp en geboortezorg ... (14017773)	4
12. Brief GS van 2 december 2014 over DELTA NV, algemene vergadering van aandeelhouders 18 december 2014.....(14018098)	4
13. Hamerstukken	5
14. Statenvoorstel Archiefverordening 2014 (SERV-182)	5
15. Statenvoorstel Aanbevelingen rekenkamerrapport "Deelnemingen: overzicht en inzicht" (SGR-68)	5
16. Statenvoorstel 13e begrotingswijziging 2014 provincie Zeeland (SERV-179)	5
17. Voorstellen	5
18. Gewijzigd initiatiefvoorstel van het lid Haaze over defiscalisering Westerscheldetunnel (SGR-54C)	5
19. Gewijzigd statenvoorstel Actualisatie leges- en grondwaterheffingsverordening (SERV-181A)	14
20. Statenvoorstel Bestedingsplan Natuur en vitaal platteland 2015 (BLD-177)	14
21. Statenvoorstel aandeelhoudersstrategie Zeeland Seaports (ZSP) (SERV-178)	27
22. Statenvoorstel Jaarplan 2015 Economische Agenda (BLD-180)	34
23. Vragensessie	46
24. Vragen van het lid Aalfs over het Dart Line-terrein	46
25. Moties niet behorend bij een agendapunt	46
26. Motie van het lid Babijn (PvZ) c.s. over het mogelijk verhangen van Evides-aandelen.	46
27. Motie van het lid Hijgenaar c.s. over het benoemen van trouwambtenaren door het college van B&W van de gemeente Tholen.....	49
28. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd.....	51
29. Sluiting.....	51

**Eenenveertigste vergadering
van de
Provinciale Staten van Zeeland
(zittingsperiode 2011-2015)**

vrijdag, 12 december 2014

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden mr. T.H. Aalfs, F. Babijn (CDA), F. Babijn (PvZ), C.W. Bierens, ing. J.J. van Burg, P.B. Colijn, J. van Dijen, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, ing. B. Erbisim, mr. A. Evertz, ir. B.J. Feijtel, mr. H.J. van Geesbergen, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, P.A. Hamelink, dr. A.M.M. van Haperen, ing. L. Harpe Msc, A. Hijgenaar, F. de Kaart, R.P.M. de Kort, A.J. van der Maas, W.P.H. Markusse, J.M. Meulenberg-op 't Hof, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, ing. R. Muste, F. van Oorschot, M.A. Otte, J.R. Oudeman, C.M. de Paepe, B.J.M. Pauwels, P.L. de Putter, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, H.C.M. Thomaes, G. van Unen en J. Werkman, te zamen 37 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren C. van Beveren, G.R.J. van Heukelom en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 09.30 uur.

De **voorzitter**. Dames en heren, leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, aanwezigen op de publieke tribune, medewerkers van de griffie, vertegenwoordigers van de media en allen die via internet met ons verbonden zijn, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten van Zeeland.

Bericht van verhindering is ontvangen van de leden Robesin en Van Tilborg.

2. Mededelingen

De **voorzitter**. Wij behandelen vandaag onder meer een initiatiefvoorstel betreffende defiscalisering van de Westerscheldetunnel en een voorstel inzake de aandeelhoudersstrategie met betrekking tot Zeeland Seaports (ZSP). Het gaat om een forse agenda. Vanwege verplichtingen in Den Haag zal ik de vergadering om ongeveer 15.30 uur verlaten. Zou de vergadering dan nog voortduren, dan zal de heer Roeland het voorzitterschap overnemen.

Voorts maak ik de leden erop attent dat de heer Muste, aanvankelijk van de fractie van Natuurlijk Zeeland, zich heeft gevoegd bij de fractie van de Partij voor Zeeland. Dat is de reden waarom hij nu naast de heer Babijn van de PvZ-fractie zit.

3. Vaststellen agenda

De **voorzitter**. Zeer laat is nog een e-mail ingekomen van WISE International. Ik kan mij voorstellen dat dit bericht, dat men ongetwijfeld nog niet heeft kunnen lezen, in een commissievergadering aan de orde wordt gesteld. Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

Voorts is een brief van de Stichting Ganzenbescherming Nederland met bijlagen ingekomen. Ik stel voor, deze brief te betrekken bij de behandeling van het statenvoorstel Bestedingsplan Natuur en vitaal platteland. Mij blijkt dat de Staten ook met dit voorstel akkoord gaan.

Gebleken is dat er behoefte bestaat aan een discussie over de vraag of het verstandig is om vandaag het statenvoorstel Verkoop aandelen DELTA NV in Windpark Kreekraksluis te behandelen. Die discussie stel ik nu aan de orde.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik zal mijn bijdrage kort houden, maar het is toch goed om even uit te leggen waarom wij vandaag hier iets doen of niet willen doen.

Mijn fractie had graag vandaag een besluit willen nemen over het genoemde voorstel. Zij had daar graag met een positieve insteek naar willen kijken. Echter, belangrijke besluiten waarmee grote bedragen zijn gemoeid, wil zij zorgvuldig kunnen nemen en ik spreek er mijn teleurstelling over uit dat wij nu over onvoldoende informatie beschikken om vandaag tot een zorgvuldige afweging te kunnen komen. Zo is onder meer de vraag niet beantwoord wat de waarde is van het genoemde park; ik doel op een ingeschatte verkoopprijs.

Voorzitter. Er was al sprake van een unieke spoedklus, gelet op het feit dat wij pas afgelopen

woensdagmiddag het voorstel ontvingen. Gisteravond nog, tot 21.00 uur, hebben collega's en wij in een ingelaste openbare commissievergadering geprobeerd om de informatie die wij nodig achtten, bij DELTA boven water te krijgen. Helaas is dat niet gelukt.

Voorts hebben wij getracht andere oplossingen te vinden waarmee recht zou kunnen worden gedaan aan de belangen van DELTA én die van de aandeelhouders, bijvoorbeeld door wat meer tijd te creëren. Welnu, wij zijn er tot op heden niet uitgekomen. Dat spijt ons want wij voelen ons betrokken bij DELTA en wij zijn ons bewust van de belangen die er spelen binnen dit voor Zeeland zo belangrijke bedrijf.

Voorzitter. Ook het volgende moet ons van het hart. Wij zijn opnieuw teleurgesteld in de houding van DELTA. DELTA moet toch weten en weet ook wel dat binnen de governance-afspraken die er liggen en waarvan ook de statuten een onderdeel zijn, de grootste aandeelhouder tot zorgvuldige afwegingen moet kunnen komen, waarmee wat tijd is gemoeid. Daarover moeten wij het op een ander tijdstip maar weer eens hebben.

Vandaag rest de Staten, in de ogen van de VVD-fractie, geen ander besluit te nemen dan het genoemde voorstel van de agenda af te voeren. Mijn fractie is overigens graag bereid om een extra statenvergadering te houden, wanneer dat het belang van de onderhavige zaak kan dienen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Ik kan mij volledig aansluiten bij deze woorden van de heer Bierens. Ik voeg daaraan toe dat gisteravond is gebleken dat ook het college dit voorstel onvoldoende onderbouwd vindt. Mijns inziens had dit voorstel nooit op deze manier naar de Staten gemogen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. De heer Bierens heeft het goed verwoord. Dit voorstel heeft de Staten veel te laat bereikt; wij konden er maar één nachtje over slapen terwijl het toch gaat om een desinvestering van ruim 50 miljoen. Het is echt te kort dag geweest om er nu zorgvuldig een besluit over te kunnen nemen. Terecht wordt nu bepleit om het van de agenda af te voeren.

Onze fractie hoopt dat de informatie die DELTA nu de Staten niet wilde geven, er wél komt zodat wij op korte termijn een statenvergadering kunnen beleggen waarin het voorstel kan worden behandeld. Ook wij, voorzitter, willen voor DELTA het beste.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ook mijn fractie verlangt dat dit voorstel van de agenda wordt gehaald. Gisteravond mochten wij weer eens een "last minute-ontmoeting" hebben met vertegenwoordigers van DELTA, maar daar zijn wij niet echt wijzer van geworden. DELTA heeft wederom bewezen dat het zich totaal niet realiseert

wat het betekent om publieke aandeelhouders te hebben.

Allemaal, zoals we hier zitten, vertegenwoordigen wij een achterban die van ons eist dat wij besluiten nemen die sporen met ons kernwaarden. Welnu, de achterban van de SP wil dat DELTA duurzame energie levert. Wij willen helemaal geen windmolenpark van één jaar oud verkopen. De achterban van de SP schaamt zich dood wanneer het Zeeuwse DELTA de op één na laatste wordt bij een duurzaamheidstest onder energieleveranciers.

Echter, voorzitter, de achterban van de SP vindt ook het voortbestaan van DELTA, het Zeeuwse DELTA, zeer belangrijk. Ik denk hierbij ook aan de werkgelegenheid.

De **voorzitter**. Mevrouw Van Unen. Het gaat nu om de procedurele vraag of dit voorstel al dan niet van de agenda wordt afgevoerd. Mijn conclusie is dat u van oordeel bent dat het moet worden afgevoerd.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Dat klopt. Wat ik wil aangeven, is dat ook wij zorgvuldige afwegingen willen maken die te maken hebben met het voortbestaan van het bedrijf. Daar willen wij andere dingen voor opzij zetten, maar dan moeten wij wel de juiste gegevens hebben, en die hebben wij op dit moment niet.

Voorzitter. In deze periode is maar tweemaal een voorstel van de agenda gehaald, en tweemaal ging het om een dossier dat betrekking had op DELTA. De eerste keer betrof het de kerncentrale, en nu betreft het het onderhavige voorstel.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Het voorstel waarover wij nu spreken, is te laat tot ons gekomen. Wij hebben, mede als gevolg van de late toezending, onvoldoende informatie gekregen zodat wij ons geen compleet beeld hebben kunnen vormen van de afweging die nu bij DELTA aan de orde is. Wij begrijpen het voorstel en de gevolgde procedure niet goed. Enerzijds wordt een belang in een op zichzelf winstgevend windmolenpark verkocht, anderzijds wordt er opnieuw geïnvesteerd in een ander windpark. Ik voeg hieraan toe dat het Kreekraksluis-windpark nog maar een jaar geleden in gebruik is genomen. Dit voorgenomen besluit van DELTA komt ons inziens wel érg snel na de realisatie van het vernieuwde park. Dit lijkt ons niet een toonbeeld te zijn van een consistente bedrijfsstrategie; deze werkwijze verdient nadere uitleg.

Voorts, voorzitter, wordt hiermee geen goed beeld gegeven van pogingen van de raad van commissarissen om toezeggingen die eerder zijn gedaan --het gaat erom het vertrouwen bij en de goede relatie met de Staten te herstellen-- waar te maken. Wij nodigen deze raad en de directie van

harte uit om hiervan met meer inzet en energie werk te maken.

Het is goed dat het voorstel nu van de agenda wordt gehaald, zodat wij in de komende periode van drie maanden op enig moment op een betere manier en goed afgewogen een besluit kunnen nemen.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Soms gaat het snel in de politiek, en soms té snel. Ook wij zijn voor een zorgvuldige afweging. Mijn fractie is van oordeel dat deze stukken sowieso te laat zijn ontvangen en dat er te weinig informatie is verstrekt. Wij hopen die informatie in de komende periode alsnog te krijgen zodat de Staten een zorgvuldige afweging kunnen maken. In deze zaal zijn wij allemaal zeer bij DELTA betrokken. Daar gaat het dus niet om. Als wij dergelijke besluiten moeten nemen, moet dat op een zorgvuldige manier gebeuren. Als het nodig is, zijn wij bereid om dat in een extra statenvergadering te doen.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. De goeie ouwe tijd... Sommigen zeggen dat die niet bestaat, nooit heeft bestaan, maar mijns inziens was die er wél. Gisteravond, tijdens de commissievergadering, moest ik hieraan denken. Ook nu denk ik eraan, nu het gaat om de vraag of het genoemde voorstel van de agenda moet worden afgevoerd.

In de goeie ouwe tijd, een paar decennia geleden, was de communicatie tussen DELTA en aandeelhouders beter dan nu. Er was toen sprake van een DELTA dat invoelingsvermogen had waar het ging om taken, opdrachten en werkwijze van de aandeelhouders, waaronder de Staten van Zeeland. Welnu, voorzitter, ik verlang terug naar die tijd en ik hoop dat die tijd terug zal keren.

Op dit moment moet de conclusie zijn dat er op door de Staten gestelde vragen onvoldoende antwoorden zijn gekomen. Ook het college heeft onvoldoende antwoorden gekregen. Wij achten het voorstel op dit moment niet rijp voor behandeling en hopen dat wij nog nadere informatie krijgen. Ook wij zijn bereid om hiervoor extra vergaderingen te beleggen en bij te wonen zodat wij de ruimte krijgen om tot zorgvuldige afwegingen te komen. Dat wordt van ons, als volksvertegenwoordigers, verlangd. Mijn fractie is ervoor dat dit voorstel van de agenda wordt afgevoerd.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Mijn fractie onderschrijft de woorden van de heer Bierens. Daarnaast constateren wij dat het voorstel zó laat is ontvangen dat wij er onvoldoende kennis van hebben kunnen nemen. Dat op zich is al voldoende reden om het voorstel van de agenda af te voeren.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Inderdaad kwam dit voorstel erg laat binnen, maar in dit geval

hadden wij daar overheen kunnen stappen wanneer het compleet zou zijn geweest. Over het stuk dat nu beschikbaar is, kunnen wij nog honderd nachties slapen, maar ook dan kunnen wij er niet mee instemmen omdat relevante informatie ontbreekt. Daarom zijn ook wij voor afvoeren van de agenda. Wij realiseren ons hierbij dat de gedeputeerde tijdens de aandeelhoudersvergadering niet met dit voornemen kan instemmen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ook onze fractie sluit zich aan bij het betoog van de heer Bierens. Inderdaad beschikken wij nu over onvoldoende informatie om een weloverwogen besluit te kunnen nemen. Wat ons betreft wordt het voorstel van de agenda afgevoerd. Wij zijn bereid om eventuele extra vergaderingen bij te wonen.

Overigens hebben wij gevraagd of er op korte termijn voor DELTA risico's zouden optreden wanneer wij vandaag niet tot besluitvorming zouden overgaan. Welnu, dat bleek niet het geval te zijn. Daarnaast wijs ik erop dat DELTA heeft beloofd om de communicatie met de Staten te verbeteren. Daarvoor vraag ik opnieuw de aandacht van DELTA.

De **voorzitter**. Mij blijkt dat er bij het college van GS geen behoefte bestaat om te reageren. Een en ander was naar de Staten gegaan met het oog op de aandeelhoudersvergadering van 18 december, maar ik begrijp nu dat --mede gelet op datgene wat gisteravond tijdens de commissievergadering is gewisseld-- het college het signaal dat nu door de Staten is gegeven, aan DELTA zal overbrengen.

Voorts constateer ik dat de Staten ermee instemmen dat het statenvoorstel inzake de verkoop van aandelen van DELTA in Windpark Kreekraksluis van de agenda wordt afgevoerd.

De aldus gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

4. Vaststellen notulen

De **voorzitter**. Door omstandigheden is het de notulist niet gelukt om de notulen van de vorige vergadering, gehouden op 14 november 2014, tijdig aan te leveren. Ze zullen tijdens de eerstvolgende statenvergadering worden vastgesteld.

5. Ingekomen stukken

6. Brief van de Rekenkamer Zeeland van 31 oktober 2014 met rapport "Deelnemingen: overzicht en inzicht" (14015964)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van het statenvoorstel Aanbevelingen rekenkamerrapport "Deelnemingen: overzicht en inzicht".

7. E-mail van WISE International van 11 december 2014 met "Notitie toekomstige kosten Borssele" (14018543)

Met betrekking tot dit bericht is bij de behandeling van het agendapunt "Vaststellen agenda" besloten, het in een commissievergadering aan de orde te stellen.

8. Ingekomen stukken GS en cvdK

9. Brieven GS van 18 juni en 9 december 2014 met reactie op initiatiefvoorstel PVV inzake defiscalisering op de Westerscheldetunnel (14009490/14018202)

Zonder discussie en zonder discussie wordt besloten, deze brieven te betrekken bij de behandeling van het genoemde initiatiefvoorstel.

10. Brief GS van 25 november 2014 inzake aanbieden Koers 2015 van NV Westerscheldetunnel aan PS (14017786)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief ter behandeling over te dragen aan de commissie BFW.

11. Brief GS van 25 november 2014 over weigering beschikbaarheidsbijdrage aan ZorgSaam Zeeuws-Vlaanderen voor de instandhouding van de functies spoedeisende hulp en geboortezorg (14017773)

Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming.

De heer **Werkman** (VVD). Voorzitter. Mijn fractie heeft haar zorgen over de zorg in Zeeland in totaliteit en dat zal, denk ik, ook voor de andere fracties gelden. Tegen die achtergrond geven wij steun aan deze brief van GS. Ook in de ogen van de VVD-fractie heeft de verzekeraar hier zeker een taak en ook verantwoordelijkheid. Is er, voorafgaande aan het opstellen van deze brief, persoonlijk contact geweest en, zo ja, wat is dan de inzet van dat gesprek geweest?

De **voorzitter**. Ik stel voor dat deze vraag in de commissie wordt behandeld. Immers, wij zijn nu procedureel bezig met de wijze van afdoening van ingekomen stukken.

De heer **Werkman** (VVD). Voorzitter, kan het niet nú, heel kort?

De **voorzitter**. De formele lijn geeft aan dat wij het nu hebben over afdoeningsvoorstellen. Eigenlijk stelt u nu voor om deze kwestie aan de agenda toe te voegen, zodat erover kan worden gesproken. Dat is een inhoudelijke behandeling. Als de Staten daarmee kunnen instemmen, geef ik de gedeputeerde het woord. Mij blijkt dat de Staten hiermee geen problemen hebben.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Ik vraag mij af op welk "persoonlijk contact" wordt bedoeld.

De heer **Werkman** (VVD). Die brief is de deur uitgegaan. De vraag rijst of u met zorgverzekeraars en/of anderen contact hebt gehad.

De heer **Van Heukelom** (GS). Ja, met ZorgSaam, het toenmalige bestuur, en ook met het ministerie. De uitspraak van de minister, in de Kamer gedaan, komt neer op: dat moet de NZA doen; ik ga er niet over. Zij legt het dus dáár neer. Men is bezig om met beide zorgverzekeraars, CZ en Achmea, tot een reddingsoperatie te komen. Er moet een plan komen en dat zijn ze aan het schrijven. Wij moeten het resultaat daarvan even afwachten.

De heer **Werkman** (VVD). En u zit er bovenop?

De heer **Van Heukelom** (GS). Zoals je weet...

12. Brief GS van 2 december 2014 over DELTA NV, algemene vergadering van aandeelhouders 18 december 2014 (14018098)

De **voorzitter**. Ik neem, gelet op de eerder hierover gevoerde discussie, aan dat deze brief nu voor kennisgeving kan worden aangenomen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik heb nog enkele vragen over de agenda voor de genoemde vergadering, en die houden verband met het eerder genoemde windpark.

Gisteravond hebben wij van de CFO van DELTA te horen gekregen dat mogelijke, toekomstige investeringen van DELTA zich kunnen richten op het aansluiten van de Sloecentrale op het Belgische netwerk. Beschikt de gedeputeerde over nadere informatie hierover? Stelt hij deze kwestie in de komende AvA aan de orde? Zijn er al concrete plannen? Kan dit een kansrijke operatie worden? Zijn de aandeelhouders hierin al eerder gekend?

Vervolgens heb ik een opmerking over het stuk "Financieel plan 2015". Dat is een vertrouwelijk stuk en dus ga ik er inhoudelijk niets over zeggen. Wél vraag ik de gedeputeerde om dit plan te betrekken bij de aandeelhoudersstrategie. Met andere woorden: dit plan mag, als het wordt vastgesteld, geen belemmering vormen waar het gaat om de uitkomsten van de aandeelhoudersstrategie-verkenning.

De **voorzitter**. Ik stel voor dat ook over deze brief inhoudelijk wordt gediscussieerd, zulks met het oog op de genoemde vergadering die op 18 december zal plaatsvinden. Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Ik heb het genoemde vertrouwelijke stuk gelezen en stel op grond daarvan de vraag of het openbaar kan worden gemaakt. Mochten er passages inzitten die écht het daglicht niet kunnen verdragen, dan vind ik het prima dat daarmee rekening wordt gehouden, maar ik heb geen vertrouwelijke informatie kunnen vinden. Ik denk dat dit stuk het waard is om door de Staten te worden behandeld, zeker tegen de achtergrond van de aandeelhoudersstrategie.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. De eerste vraag van de heer Bierens gaat over de mogelijke tender die zou worden uitgeschreven om vanuit de Sloecentrale een aansluiting te maken met het elektriciteitsnet in België. Welnu, daar is nog geen sprake van. Die tender is nog niet uitgeschreven. Of het ooit tot een investering komt, is zeer de vraag. Er hebben wel stukjes over in de krant gestaan, maar ik acht die kans niet groot.

Natuurlijk zal het college het genoemde financiële plan betrekken bij de discussie over de toekomst, de strategie. Ik zal hierover in de AvA de nodige opmerkingen maken. De heer Harpe heeft gevraagd dit plan openbaar te maken, maar dat kan ik niet toezeggen. Immers, wij gaan niet over de stukken van DELTA. DELTA heeft er het stempel "vertrouwelijk" op gezet; dat is niet door GS

gedaan. Op een zo korte termijn krijg ik dit niet meer "gerepareerd".

Zonder stemming wordt besloten, de brief voor kennisgeving aan te nemen.

13. Hamerstukken

14. Statenvoorstel Archiefverordening 2014 (SERV-182)

15. Statenvoorstel Aanbevelingen rekenkamerrapport "Deelnemingen: overzicht en inzicht" (SGR-68)

16. Statenvoorstel 13e begrotingswijziging 2014 provincie Zeeland (SERV-179)

Deze voorstellen worden achtereenvolgens zonder discussie en zonder stemming aangenomen.

17. Voorstellen

18. Gewijzigd initiatiefvoorstel van het lid Haaze over defiscalisering Westerscheldetunnel (SGR-54C)

De **voorzitter**. Voor het geven van een toelichting geef ik het woord aan de heer Haaze.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Op 14 maart 2003 is de Westerscheldetunnel opengesteld voor het verkeer. De NV heeft het recht van erfpacht verkregen, zij heeft de tunnel laten bouwen en is vervolgens verantwoordelijk geworden voor de exploitatie. Alle aandelen van deze NV zijn sinds 1 juli 2009 in handen van de provincie Zeeland.

Wat stelt de fractie van de PVV nu voor? Zij stelt het volgende voor: het liquideren van de NV Westerscheldetunnel en het onder de vleugels van de provincie brengen van de tunnel.

Het is bekend dat de PVV voorstander is van een overheid die niet groter is dan noodzakelijk en die niet meer kost dan echt nodig. Het is ook bekend dat de PVV voor lastenvermindering is. Met andere woorden: hoe minder belasting wij betalen, hoe beter.

Mag het nu zomaar, wat wij willen gaan doen? Accepteert de belastingdienst de liquidatie van de NV? In de nota "Deelnemingenbeleid rijksoverheid" is beschreven wanneer de overheid

kies voor een deelneming of een andere vorm. Als een onderneming geen structureel rendement kent, is die onderneming zelfstandig niet levensvatbaar. Dan ligt het voor de hand om te kiezen voor een uitvoeringsvorm dichter bij de overheid. Immers, er zijn periodiek bijdragen nodig om de uitvoerende instantie overeind te houden. Het ligt dan ook voor de hand om vérgaand invloed te hebben, meer zeggenschap, dan het vennootschapsrecht aan een aandeelhouder biedt.

In het geval van de Westerscheldetunnel geldt dat de NV niet rendabel is zonder de van de provincie afkomstige, jaarlijkse exploitatievergoeding van ruim 23 miljoen. Tevens moeten de Staten instemmen met het tarievenbeleid. Onder deze omstandigheden ligt het voor de hand om te kiezen voor een uitvoeringsvorm dichter bij de provincie.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft bevestigd dat het een belastingplichtige in de regel vrij staat om die organisatorische structuur en die transactievoorwaarden te kiezen welke voor hem het meest geschikt lijken om zijn economische activiteiten uit te oefenen en de op hem rustende belastingdruk te verlichten.

Wat betekent nu publiekrechtelijke exploitatie voor de BTW? Hetzelfde Hof van Justitie van de EU heeft bevestigd dat de Nederlandse overheid geen BTW behoeft te berekenen over tolgelden. De exploitatie van toltunnels door publiekrechtelijke lichamen is dus niet belast met BTW. Dit feit wordt bevestigd door de belastingdienst, zulks in antwoord op vragen over de heffing van BTW bij de aanleg van infrastructuur door publiekrechtelijke lichamen. De belastingdienst geeft aan dat van "handelen als overheid" onder meer sprake is bij de aanleg, het onderhoud en het beheer van wegen en tunnels in Nederland. Indien de provincie Zeeland, in haar hoedanigheid van overheid, voor het gebruik van de tunnel tol vraagt, is er geen BTW verschuldigd.

Samenvattend, voorzitter, concludeer ik dat er geen fiscale belemmeringen zijn om de Westerscheldetunnel te defiscaliseren, dat er -- indien de exploitatie wordt voortgezet door de provincie-- geen BTW verschuldigd is en dat er recht van compensatie van inkoop-BTW bestaat. Het onderbrengen bij de provinciale organisatie biedt bovendien het voordeel dat men bepaalde ondersteunende diensten kan gebruiken die de provincie al heeft.

Wat doen wij nu met de BTW die niet meer behoeft te worden betaald? Voorzitter. Die geven wij direct terug aan de gebruiker van de tunnel. Van het kaartje van 5 euro gaat ongeveer 80 cent af. Die houdt de gebruiker in de knip. Het voordeel gaat dus direct naar de gebruiker van de tunnel.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Wat dit initiatiefvoorstel op hoofdlijnen inhoudt, heeft de

heer Haaze zojuist aangegeven. Deze kwestie is al vaker onderwerp van bespreking geweest. De PVV-fractie heeft er al veel energie in gestoken en vandaag ligt een concreet initiatiefvoorstel ter besluitvorming voor.

Dit vereist ook van onze kant een zorgvuldige benadering. Aan stukken geen gebrek en ook het college heeft bij brief van 9 december zijn visie op het gewijzigde voorstel gegeven. Overigens, het college ontraadt de Staten om tot defiscalisering over te gaan.

Voorzitter. Hoewel de VVD-fractie zich bij de door GS verwoorde bedenkingen tegen het voorstel het nodige kan voorstellen --met name wanneer het gaat om de voorgeschiedenis van de BTW-heffing bij de totstandkoming van de Westerscheldetunnel en om de relatie met de rijksoverheid-- vindt zij dit toch te kort door de bocht. Daarom is mijn fractie er een voorstander van dat de gedeputeerde een oriënterend gesprek over dit onderwerp aangaat met de belastinginspecteur --ik doel nu op het BTW-vraagstuk-- en met het ministerie van Financiën waar het gaat om de aspecten die te maken hebben met de Tunnelwet en de afspraken die destijds zijn gemaakt bij het realiseren van de Westerscheldetunnel en de vorming van een NV.

De heer **Van Oorschot** (PvdA). Voorzitter. Wellicht was het inderdaad beter geweest om met betrekking tot de tunnel een publiekrechtelijk lichaam in stand te houden. Echter, dan hadden wij de BTW over de bouw van de tunnel niet terug kunnen krijgen. Aan de andere kant, nu wij dit zo hebben geregeld, denk ik dat het ethisch niet erg netjes is wanneer de ene overheid de regels van de andere overheid probeert te ontlopen. Ik denk dat wij het goede voorbeeld dienen te geven door ons te blijven houden aan gemaakte afspraken.

Voorzitter. Mijn fractie denkt dat dit voorstel -- als het al realistisch is, hetgeen wij toch een beetje betwijfelen-- niet overeenkomt met de wijze waarop overheden met elkaar om dienen te gaan. Wij willen het in die zin een kans geven dat wij de gedeputeerde vragen om hierover een "stille lobby" te voeren met de belastingdienst. Daarbij dient men het wat ons betreft te laten. Er moeten geen verdere kosten worden gemaakt door onderzoeksbureaus in te schakelen enz.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Er is sprake van een goed doortimmerd voorstel. Het huiswerk is goed gedaan. Echter, dit plan vereist nader onderzoek, met name wanneer BTW-revenuen worden ingezet om tot verlaging van tarieven te komen. Een andere mogelijkheid is dat met deze baten de Westerscheldetunnel vervroegd tolvrij wordt gemaakt. De fractie van D66 is voorstander van het laatste. Als het initiatiefvoorstel in die zin wordt aangepast, zouden wij ermee akkoord kunnen gaan.

Voorzitter. Door de VVD-fractie is er al op geduid dat er al meer dan een halfjaar geleden op is aangedrongen dat contact zou worden opgenomen met de belastingdienst. Er werd toen nog gedacht aan de regionale belastingdienst te Goes, maar het is uiteindelijk de minister van Financiën die zal moeten beslissen. Het verbaast ons dat dit contact nog steeds niet is gelegd. Althans, de Staten beschikken niet over een schriftelijk vastgelegde visie van de belastingdienst.

Voorzitter. Wij leggen de gedeputeerde de vraag voor welk belang zich verzet tegen de beoogde defiscalisering. Waarom is er tot op heden nog geen actie ondernomen in de richting van de belastingdienst?

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Het is interessant om dit technische dossier door te nemen. De kansen lijken geweldig en wij zien graag dat het college gesprekken voert met belastingdienst en ministerie, om na te gaan wat er uit kan komen. Tevens vragen wij het college om in beeld te brengen wat de voor- en nadelen hiervan zijn voor het Zeeuwse bedrijfsleven. Dat alles 21% goedkoper zou worden, lijkt een sprookje en wij zijn benieuwd of dat sprookje klopt. We zien een en ander graag onderbouwd. Van het bedrijfsleven krijgen wij andere berichten. Daar kan men namelijk de BTW niet terugvragen en ook niet over de afgelopen jaren terugkrijgen. Of er een verrekening kan plaatsvinden in verband met het onderhoud van de tunnel gedurende de afgelopen tien jaar, is de vraag. De mogelijkheid bestaat dat een 21%-tariefverlaging betekent dat er langer tol moet worden geheven, óf de tarieven worden niet zo sterk verlaagd als nu wordt gezegd. Nogmaals, wij zien graag dat een en ander even netjes op een rij wordt gezet.

De heer **Harpe** (GL). Ik begrijp uw opmerking over de gevolgen voor het bedrijfsleven niet. Als er geen BTW meer wordt geheven, is er ook niets terug te vorderen.

De heer **Van Burg** (SGP). Dat is correct, maar de afgelopen tien jaar is er onderhoud gepleegd, hetgeen voor de NV Westerscheldetunnel kosten met zich heeft gebracht. De vraag is of de BTW daarover kan worden teruggevraagd. Als dat niet het geval blijkt te zijn, betekent dat dat de tarieven niet met 21% kunnen worden verlaagd en treedt er in die zin een nadeel voor het bedrijfsleven op. Dan is er wellicht sprake van een percentage van 10 of 15. De NV Westerscheldetunnel zal niet achteruit willen boeren, óf wij accepteren dat er langer tol wordt geheven. Opmerkingen over dit aspect tref ik niet in het voorstel aan. Wij willen graag dat het allemaal netjes op een rij wordt gezet.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Zoals bij elk initiatiefvoorstel het geval is, is mijn fractie blij dat een dergelijk voorstel wordt gedaan. Immers, naar ons oordeel is dit een signaal van een goed duaal functionerende Staten.

Het voorstel is zeer goed onderbouwd. Ook de presentatie en de wijze waarop tot nu toe over het voorstel en de toch behoorlijk complexe materie is gediscussieerd, verdienen ons inziens complimenten aan het adres van de PVV-fractie.

Echter, kijken wij naar de inhoud van het voorstel en naar de reacties van het college daarop, dan constateren wij dat er een soort patstelling is ontstaan. Wij onderkennen de aantrekkelijkheid van een BTW-vrije doorgang door de Westerscheldetunnel voor de Zeeuwse inwoners, maar niet voor degenen die bedrijfsmatig van de tunnel gebruikmaken. Wij weten bovendien niet of de beoogde doelen ook daadwerkelijk bereikt kunnen worden. Wij achten de kans niet groot dat zowel de belastinginspecteur als de Tweede Kamer --ik denk aan de wijziging van de Tunnelwet-- hiermee zal instemmen. Wél weten wij dat wij eerst de zaak in gang moeten zetten, waarmee kosten en ambtelijke inzet gemoeid zijn, alvorens een mogelijk voordeel voor de burgers kan worden gerealiseerd. Wij vinden dit een heel lastige afweging.

Op grond hiervan stellen wij enkele vragen. Kan het college de haalbaarheid van dit voorstel niet eerst nog eens beter toetsen en borgen door de minister en de belastinginspectie van tevoren om een uitspraak te vragen over hun in dezen in te nemen standpunten? Waarom is dat nog niet gedaan? Welke ambtelijke kosten moeten worden toegerekend aan de eventuele omzetting en de maatregelen, zoals voorgesteld door de PVV-fractie?

Voorzitter. De heer Van Oorschot heeft enkele opmerkingen gemaakt over overheden die niet op een goede manier met elkaar zouden omgaan. Ik denk dat het goed is dat wij in Zeeland wat dat betreft niet al te angstig opereren. Het gaat hierbij om normale wettelijke regelingen, vastgesteld door de Tweede Kamer. Binnen die regelingen kan er gewoon worden geopereerd, ook door overheden in hun onderlinge relaties.

De heer **Muste** (PvZ). Voorzitter. Allereerst wil ik de PVV-fractie complimenteren met dit goed doortimmerd stukje werk. Het historische overzicht is echter mijns inziens iets te rooskleurig. Ik werkte in de bedoelde periode zelf bij Rijkswaterstaat en dus weet ik er iets van. Rijkswaterstaat zou voor 400 miljoen bij Kruiningen-Perkpolder een brug-tunnel aanleggen, en daarvoor behoefde de bevolking niets te betalen. De kosten zouden worden gedekt met aardgasbaten. Het is dus een heel rare figuur geweest dat de heer Barbé het ineens nodig vond om voor 1,82 miljard een tunnel

te gaan bouwen op kosten van de Zeeuwse bevolking. Zou Rijkswaterstaat het op de in eerste instantie aangegeven wijze hebben gedaan, dan hadden wij nu een vrije overgang gehad tussen Kruijningen en Perkpolder en was de Zeeuwse bevolking hiermee niet zo zwaar belast.

Voorzitter. Wij vinden dit voorstel van de PVV-fractie, dat voor de bevolking tot lastenverlichting leidt, een heel goed voorstel. Er zit echter een addertje onder het gras. Terecht merkt de PVV-fractie op dat de Tunnelwet, speciaal voor de Westerscheldetunnel geschreven, in 2033 ophoudt te bestaan, namelijk wanneer de NV ophoudt te bestaan. Welnu, dan komt de aap uit de mouw. Wat gebeurt er dan? Dan valt de Westerscheldetunnel onder de al bestaande Tunnelwet waarin in verband met de veiligheid wordt gesteld dat er vluchtstroken moeten zijn, en die zijn er niet in de Westerscheldetunnel. Ook moet er een afscheiding zijn voor mensen die na een ongeval uit hun auto moeten kunnen komen. Daartoe moet er een muurtje komen, zoals ze dat ook in België doen. Met andere woorden: wij lopen het risico dat, als de Westerscheldetunnel eenmaal is afbetaald, ofwel de tunnel gesloten moet worden omdat niet aan de wet wordt voldaan, ofwel een rijbaan moet worden ingericht als vluchtstrook, zodat er per rijrichting nog maar één rijbaan overblijft. Mijns inziens moet worden onderzocht hoe dit precies zit.

Nogmaals, het voorstel is goed onderbouwd. Natuurlijk moet er met de belastingdienst worden gesproken, maar er moet ook worden getoetst aan de bestaande Tunnelwet om na te gaan wat er precies gebeurt wanneer de speciale wet voor de Westerscheldetunnel vervalt. De Tunnelwet die het vorige jaar in werking is getreden, kent veel strengere eisen met betrekking tot de veiligheid.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Het gaat ons deze periode niet lukken om de Westerscheldetunnel tolvrij te maken. Die conclusie hebben wij met z'n allen moeten trekken en de SP-fractie vindt dat heel spijtig.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Soms zijn wij het eens met de SP-fractie en dat geldt ook voor de conclusie dat het deze periode niet gaat lukken om de Westerscheldetunnel tolvrij te maken. Ik vraag mij af of mevrouw Van Unen de hoop koestert dat dat de volgende periode wél gaat lukken...

Mevrouw **Van Unen** (SP). Zo snel mogelijk... Dat was de afspraak, en daar gaat het ook om.

Voorzitter. Wij kunnen vandaag wél iets doen voor 40% van de tunnelgebruikers. Wij kunnen er vandaag voor zorgen dat de particuliere gebruikers 21% minder behoeven te betalen. Waarom zouden wij dat níet doen?

De gedeputeerde heeft eerder gezegd dat het bij dit initiatiefvoorstel om een belastingconstructie gaat, en hij heeft de vraag gesteld of wij dat als overheid wel moeten willen. Zojuist is door een van de sprekers het woord "ethisch" gebruikt, maar het is toch eigenlijk te gek voor woorden dat een rijksoverheid, die verzaakt om voor Zeeuws-Vlaanderen zeer noodzakelijke infrastructuur te realiseren zoals de Westerscheldetunnel en de Sluiskiltunnel, ook nog eens 21% extra van de gedupeerden mag innen. Deze Provinciale Staten hebben hun nek uitgestoken maar er zijn schulden en de gebruikers betalen de rekening. De SP-fractie is van mening dat, als er ook maar een schijn van kans is om die korting van 21% te realiseren, die kans met beide handen moet worden aangegrepen.

Voorzitter. Voor de initiatiefnemers heb ik geen vragen. Zij hebben --in tegenstelling met de situatie waarover wij vandaag eerder spraken-- immers voldoende informatie verstrekt. Wél heb ik nog een vraag voor het college. College, waarom niet proberen, waarom zoveel weerstand, waarom niet opkomen voor de rechten van gedupeerden, de mensen die door het verzaken van de overheid altijd moeten betalen om in de rest van Nederland te kunnen komen?

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Het initiatiefvoorstel heeft onze waardering. Ik denk dat het verstandig is om in elk geval tot een principebesluit te komen. Immers, er zijn nogal wat zaken die moeten worden uitgezocht. Als aan die voorwaarden kan worden voldaan, kan het voorstel wat GroenLinks betreft doorgaan.

Ik voeg hieraan toe, voorzitter, dat de Staten hebben uitgesproken dat extra opbrengsten in het kader van de Westerscheldetunnel worden ingezet om de tunnel zo snel mogelijk tolvrij te maken. Als wij nu vrijkomende middelen aan de gebruikers terug gaan geven, wordt die regel geweld aangedaan. Ik bepleit dat vrijkomende middelen écht worden bestemd voor het eerder tolvrij maken van de Westerscheldetunnel. Immers, daar hebben wij allemaal baat bij.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Het gaat om geld dat gebruikers niet behoeven te betalen. Dat is mijns inziens toch wat anders dan geld dat wij over hebben.

De heer **Harpe** (GL). Ik vraag om het nemen van een principebesluit. Als mensen als gevolg hiervan voordeel hebben... Ik denk dat u gelijk heeft.

De **voorzitter**. Ik geef het woord aan de gedeputeerde. De indieners van het initiatiefvoorstel hebben mij verzocht om na de reactie van de gedeputeerde de vergadering even te schorsen.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Gevraagd is of het mogelijk is om over deze kwestie in gesprek te gaan met de belastingdienst en het ministerie van Financiën. Dat kan. Het is geen enkel probleem; er ligt nu een concreet voorstel. Voorts is gevraagd waarom dit nog niet is gebeurd. Voorzitter. Wij hebben er wel een paar keer over gesproken maar iedere keer wanneer het bijna zover was, werd het desbetreffende voorstel teruggetrokken. Dan was er dus geen voorstel meer en zou er gesproken moeten worden over een voorstel dat er niet meer was. Welnu, dat is lastig. In een aparte bijeenkomst hebben wij een en ander nog eens goed met elkaar afgewogen. Dat was een "Zicht op beleid-bijeenkomst". Bij die gelegenheid is vastgesteld dat hierover pas echt kan worden gesproken wanneer er een voorstel is. Vandaar dat dit nog niet is gebeurd. Ik voeg hieraan toe dat het voorstel waarover wij nu spreken, tien dagen oud is. Ik begrijp dat men veel van ons verwacht, maar een zo snel handelen kunnen wij echt niet voor elkaar krijgen.

De heer Van Burg vraagt naar de voor- en/of nadelen van deze kwestie voor het Zeeuwse bedrijfsleven. Voorzitter. Het bedrijfsleven kan nu al de BTW gecompenseerd krijgen. Als even voor het gemak wordt uitgegaan van 5 euro, betaalt men eigenlijk netto zo'n 4,20 euro. De bedoeling van de indieners is dat ook de andere gebruikers dat bedrag gaan betalen.

Wat het onderhoud betreft, voorzitter, zullen wij terug moeten rekenen. Over een periode van tien jaar moet worden nagegaan wat er aan onderhoud is betaald. Dat moet dan eenmalig worden verrekend met de belastingdienst. Als men dat verlangt, kunnen wij deze gegevens op papier zetten.

Voorzitter. De kwestie van de huidige Tunnelwet is een lastig punt. Het is zeer terecht dat dit aan de orde is gesteld. Wanneer de Staten het voorliggende besluit nemen, moeten wij naar de Tweede Kamer met het verzoek om de huidige Tunnelwet in te trekken. Enerzijds komen wij dan bij het Rijk met de boodschap dat men van ons een aantal miljoenen aan BTW niet meer krijgt; anderzijds komen wij met het verzoek om in dat verband de Tunnelwet in te trekken. Ik vind dit geen sterke argumentatie, maar wij kunnen het proberen.

De heer **Colijn** (CU). Hoe zeker is het nu dat hiervoor de Tunnelwet moet worden ingetrokken? Waarom kan niet bij besluit oude wetgeving in stand blijven en worden geïmplementeerd in nieuwe wetgeving?

De heer **Van Beveren** (GS). Daarmee, voorzitter, komt de problematiek aan de orde die de heer Muste naar voren heeft gebracht: voor de Westerscheldetunnel is een speciale wet, een lex

specialis, aangenomen. Wordt deze wet ingetrokken, dan moet een andere wet van toepassing worden verklaard voor de Westerscheldetunnel, en dat zal de nodige problemen gaan opleveren. Ook ik verwacht dat, maar dat is een technisch verhaal; het is geen fiscaal verhaal.

Mevrouw Van Unen vraagt het college waarom het met betrekking tot deze kwestie zoveel weerstand kent. Voorzitter, wij hebben duidelijk aangegeven dat, als er een ontwerpbesluit ligt -- men behoeft op dit moment wat ons betreft nog geen besluit te nemen-- en men verlangt dat daarover wordt gesproken met de belastingdienst en het ministerie, daartegen bij ons geen weerstand bestaat. Echter, wij moeten de Staten wél wijzen op de consequenties die dit mogelijk kan hebben. Zouden wij dat niet doen, dan zouden de Staten ons dat later kunnen verwijten.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. In de brief van het college wordt de Staten de aanvaarding van dit initiatiefvoorstel ontraden. Daarvoor worden verschillende argumenten aangevoerd. De gedeputeerde zegt nu dat, als er een ontwerpbesluit ligt, er bij het college geen weerstand bestaat. Betekent dit dat het college nu enigszins op het eerder ingenomen standpunt terugkomt? Ook de CDA-fractie vindt het belangrijk dat er wordt gesproken met belastingdienst en ministerie. Immers, het gaat bij dit initiatiefvoorstel ergens over.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Provinciale Staten zijn hier het bevoegde orgaan. Het zijn de Staten die wat dit betreft een besluit moeten nemen en die alles moeten afwegen. Het college kan slechts de consequenties aangeven en die zijn in onze brief verwoord. Als de Staten zeggen dat ze zich daar niets van aantrekken en willen handelen overeenkomstig het initiatiefvoorstel, bestaat er bij ons geen weerstand om het zo te gaan proberen. Echter, wij voorzien wél problemen, onder meer waar het gaat om de relatie met de rijksoverheid.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Vindt de gedeputeerde de relatie met de rijksoverheid belangrijker dan de relatie met de Zeeuwse burger? Wij laten die burger nu al vanaf 2003 onnodig BTW betalen.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Zeer ten onrechte wordt nu de term "onnodig BTW laten betalen vanaf 2003" gebruikt. Ik herinner eraan dat vóór 2003 voor deze belastingconstructie is gekozen. Vervolgens is bij de bouw van de Westerscheldetunnel alle BTW verrekend, hetgeen leidde tot een lager investeringsbedrag, waarover nu tol wordt geheven. Nu, na ruim tien jaar, komt men hierop terug en verlangt men een ánder

belastingregime, maar het is niet zo dat wij de gebruikers vanaf 2003 "onnodig" BTW hebben laten betalen. Dat is echt pertinent onjuist. Dat zou op z'n hoogst het geval kunnen zijn vanaf 2013.

De heer **Van Oorschot** (PvdA). Voorzitter. In eerste instantie hebben wij naar voren gebracht dat wij het initiatiefvoorstel in die zin interessant vinden dat wij het de moeite waard vinden dat het college er een gesprek over aangaat met belastingdienst en ministerie. Doet de gedeputeerde nu de toezegging dat hij dat sowieso gaat doen?

De heer **Van Beveren** (GS). Het lijkt mij beter, voorzitter, dat de Staten daarover een besluit nemen. Als dat gebeurt, gaan wij het doen.

De heer **Aafls** (D66). Voorzitter. Kan de gedeputeerde toezeggen dat bij eventuele defiscalisering de baten uitsluitend worden aangewend om de Westerscheldetunnel vervroegd tolvrij te maken, hetgeen altijd al een vrome wens is geweest van D66?

De heer **Van Beveren** (GS). Ook daar gaan de Staten over, voorzitter. Met dit initiatiefvoorstel wordt een verlaging van het tarief beoogd. Op zich betekent dit niet dat de Westerscheldetunnel sneller tolvrij wordt, maar de Staten kunnen een andere keuze maken en zeggen: wij gaan de baten niet gebruiken om het tarief te verlagen maar om de Westerscheldetunnel eerder tolvrij te maken. In dat geval wijken de Staten af van het voorstel van de PVV-fractie.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. De gedeputeerde is bereid om, als er een ontwerpbesluit ligt, een en ander verder te onderzoeken. Mijn conclusie is dat hij vervolgens bij de Staten terugkomt met de reacties van belastingdienst en ministerie, en aangeeft wat wel en wat niet uitvoerbaar is. Met andere woorden: het college komt dan met een nieuw voorstel. Is dat de te volgen procedure?

De heer **Van Beveren** (GS). Ik weet niet, voorzitter, of er sprake zou moeten zijn van een statenvoorstel, of van een brief. Dat weet ik niet -- daar moeten wij het dan nog maar eens over hebben-- maar wij moeten de Staten in elk geval laten weten wat de uitkomsten van de gesprekken zijn. Wij komen er dus op de een of andere manier op terug.

De heer **Colijn** (CU). Dan heb ik een vraag voor de heer Haaze. Mijnheer Haaze, het dictum dat u in uw voorstel hebt opgenomen, is best wel strikt. Mijn conclusie is dat op dit punt uw voorstel zou moeten worden geamendeerd. Zou u daar eens over na willen denken?

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Waar het gaat om de vraag hoe dit vorm moet worden gegeven, ben ik het spoor bijster. Het dictum dat nu voor ons ligt, komt absoluut niet overeen met datgene wat wij van het college vragen en wat het college bereid is om te gaan doen wanneer de Staten iets besluiten. Als wij met het initiatiefvoorstel instemmen, gaan wij akkoord met defiscalisering. Dat is niet wat de Staten vragen. De Staten vragen om het voeren van gesprekken en het rapporteren van de uitkomsten daarvan.

De **voorzitter**. Ik herinner eraan dat door de indieners van het initiatiefvoorstel is gevraagd om schorsing van de vergadering, zodat de naar voren gebrachte opmerkingen kunnen worden gewogen en kan worden nagegaan of ze kunnen leiden tot consequenties met betrekking tot het voorstel. Ik stel voor om de vergadering nu te schorsen. Ik constateer dat de Staten daarmee kunnen instemmen.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Door verschillende sprekers is, met verschillende bewoordingen, gesteld dat het niet netjes, niet ethisch zou zijn om eerst te starten als NV en vervolgens te zeggen dat het op een andere wijze moet. Laat ik daar heel duidelijk over zijn: het Hof van Justitie van de EU is er gewoon klip en klaar over. Datgene wat wij hier willen doen, bevindt zich binnen wet- en regelgeving, punt. Er is dus niets geheimzinnigs aan.

Een ander aspect --wij hebben het het afgelopen jaar steeds terug zien komen-- is dat er hier sprake is van nogal specialistische kennis. Zeker, maar wij mogen er toch van uitgaan dat de mensen van een gerenommeerd accountantskantoor als Ernst&Young weten waar zij het over hebben. Zij hebben een presentatie gegeven tijdens de vergadering van de commissie BFW van 28 november. Ik zou datgene wat wij voorstellen dan ook "zeer realistisch" willen noemen.

Voorzitter. De indieners van het initiatiefvoorstel hebben gemeend het dictum te moeten aanpassen, zodat het als volgt komt te luiden:

*"- in principe instemmen met defiscalisering van de Westerscheldetunnel;
- het college opdragen dit zo spoedig mogelijk uit te werken en verslag te doen aan Provinciale Staten;*

- daarna Provinciale Staten uitspraak te laten doen over de besteding van het BTW-voordeel."

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Het komt mij voor dat, als gevolg van deze aanpassing, de PVV-fractie het risico loopt dat het voorstel het niet haalt. Het kan natuurlijk een overweging van die fractie zijn om het zo te in te zetten, maar ik heb in eerste termijn gezegd dat het college bereid is om op basis van dit voorstel --zonder dat het wordt aangenomen-- in gesprek te gaan met belastingdienst en ministerie. Als nu in het gewijzigde dictum wordt gesteld dat de Staten "in principe instemmen met defiscalisering van de Westerscheldetunnel", vrees ik dat dat het niet zal halen, en dan behoef ik ook niet meer in gesprek te gaan. Ik denk toch, voorzitter, dat de PVV-fractie dit nog even moet afwegen...

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik wijs erop dat wij zojuist eensgezind hebben besloten om een voorstel van de agenda te halen omdat wij over onvoldoende informatie beschikten om tot een zorgvuldig besluit te kunnen komen. Wij hadden meer informatie nodig, maar op zich was er wel sprake van een positieve benadering. Nu hebben wij weliswaar een ander onderwerp aan de orde, maar ik zou toch graag dezelfde lijn willen aanhouden. De gedeputeerde heeft al aangegeven bereid te zijn om te gaan spreken met belastingdienst en ministerie om de mogelijkheden te onderzoeken, maar dat is toch wat anders dan het nemen van een principebesluit met betrekking tot defiscalisering. Ik hoop dat de PVV-fractie dit bij haar overwegingen zal willen betrekken. Wij zullen ons straks --wij verzoeken u, voorzitter, om straks de vergadering even te schorsen-- serieus buigen over het gewijzigde dictum.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Daar sluit ik mij bij aan, voorzitter. Ik ga ervan uit dat het de bedoeling van de PVV-fractie is dat het voorstel het haalt. Tijdens de schorsing, zojuist, heb ik van die fractie gehoord dat men graag vandaag een besluit genomen ziet, maar met de gedeputeerde ben ik van mening dat de kans groot is dat het aangepaste voorstel het niet haalt. Als dat gebeurt, is er niets en wij willen graag meegaan met de optie waarbij er eerst meer informatie wordt verstrekt. Wij bepleiten dat deze kwestie op een later moment, wanneer meer informatie is verkregen, opnieuw op de agenda wordt gezet.

De heer **Harpe** (GL). Vanwaar nu deze aarzeling, voorzitter? Mijn conclusie is dat het voorstel van de gedeputeerde --zo mag ik het wel noemen-- het voorstel van de PVV-fractie zeker niet bijt. Immers, beide opties gaan uit van het standpunt dat de mogelijkheid van defiscalisering wordt bekeken.

Overigens, ik denk: het is wel mooi wat de gedeputeerde zegt; daarmee wordt dit over de verkiezingen heen getild. Voorzitter. Ik denk dat het verstandig is dat nog vóór de verkiezingen deze Staten een uitspraak doen, om een antwoord te geven op de vraag: wat willen wij nou met die Westerscheldetunnel doen? Wij zijn er al een halfjaar mee bezig. Het voorstel van de PVV-fractie is wat GroenLinks betreft voldoende onderbouwd om vandaag een uitspraak te kunnen doen.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. De gedeputeerde heeft gezegd dat het interessant en belangrijk is om na te gaan hoe het zit met de bestaande en de speciale Tunnelwet. Kan de werking van de speciale wet worden verlengd of valt men terug op de andere wet? Als het laatste het geval is, moet er dan voor de Westerscheldetunnel een bord worden gezet met de tekst: "helaas niet geschikt"? Ook dat is een aspect waarover wij duidelijkheid moeten krijgen. Het hoort er beslist bij. Voorkomen moet worden dat wij --zoals de heer Harpe bedoelt-- nog vóór de verkiezingen gaan "stressen", terwijl vervolgens blijkt dat wij de Westerscheldetunnel op slot moeten doen omdat hij niet meer aan wettelijke regels voldoet. Dat zou toch bizar zijn.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Ook wij zijn het niet eens met de fractie van GroenLinks. De conclusie moet zijn dat de Staten nu over onvoldoende informatie beschikken. Wij vinden écht dat de toezegging van de gedeputeerde op een andere manier in het dictum verwoord had moeten worden. Van de term "in principe instemmen", opgenomen in het gewijzigde dictum, kunnen wij de lengte en de breedte nu nog niet overzien, zodat wij hiermee niet kunnen instemmen.

De heer **Van Oorschot** (PvdA). Voorzitter. Ook mijn fractie zou graag over meer informatie beschikken voordat wij hiermee "in principe" instemmen. Wij volgen de lijn die door de VVD-fractie is geschetst.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Mijn fractie kan met het gewijzigde dictum leven, waarbij zij ervan uitgaat dat het uiteindelijke besluit moet worden genomen door het ministerie van Financiën.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Als ik het zo hoor, concludeer ik dat een meerderheid heeft aangegeven, niet te kunnen instemmen met het nieuwe dictum. Wellicht is het verstandig om de vergadering even te schorsen zodat de PVV-fractie kan nagaan wat zij met de reacties van de fracties kan doen.

De **voorzitter**. Inderdaad hebben de fracties aangegeven hoe zij naar het herziene dictum kijken, zodat de vraag rijst of de PVV-fractie er behoefte aan heeft om naar aanleiding daarvan nog even te overleggen.

De heer **Haaze** (PVV). Ook door anderen is gesteld dat er behoefte aan bestaat, de vergadering even te schorsen. Dat lijkt ook mij een goede zaak.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Wij hebben besloten om het dictum aan te passen, dat dictum ligt nu voor en zoals het er ligt, is het wat ons betreft de juiste tekst:

"De Staten van de provincie Zeeland besluiten:

- in principe in te stemmen met defiscalisering van de Westerscheldetunnel;

- het college op te dragen dit zo spoedig mogelijk uit te werken en verslag te doen aan Provinciale Staten;

- daarna Provinciale Staten uitspraak te laten doen over de besteding van het BTW-voordeel."

De **voorzitter**. Ik constateer dat de PVV-fractie vasthoudt aan het eerder herziene dictum.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Het standpunt van de PVV-fractie is duidelijk, maar dat verwondert mij wel. Ik kom daar nog op terug.

Ik denk dat wellicht nog onvoldoende aan bod is gekomen dat wij hier in feite over twee zaken spreken: het BTW-vraagstuk en de eventuele voor- en nadelen. Ik onderstreep dat hieraan voor het bedrijfsleven geen voordeel is verbonden; er kan wél sprake zijn van een nadeel. Nu is het BTW-tarief van toepassing en dat kan het bedrijfsleven aftrekken. Haal je de BTW eraf, dan is het tarief wat lager maar dat biedt per saldo het bedrijfsleven geen voordeel.

Ik heb al aangegeven dat de VVD-fractie van oordeel is dat er nu onvoldoende inzicht bestaat om een principebesluit te nemen, en dat zullen wij dan ook niet doen.

Vervolgens rijst bij ons de vraag, of het de PVV-fractie er nu écht om gaat om deze zaak "binnen te halen", om dit een serieuze kans te geven. Of wil zij nu een uitspraak --men zal zich realiseren dat het gewijzigde dictum het niet zal halen-- omdat het verkiezingstijd aan het worden is? Deze kwestie sleept al zo'n negen maanden. Normaal gesproken zou je dan een voldragen

kindje kunnen hebben, maar dat is nog steeds niet gelukt, en dat komt door de PVV-fractie zélf.

Ik constateer dat een meerderheid binnen de Staten --het gaat niet alleen om de coalitie-- kiest voor datgene wat de PVV-fractie ons zelf in juli heeft voorgelegd. Dat ontwerpbesluit luidde als volgt: "besluiten Gedeputeerde Staten opdracht te geven om in gesprek te gaan met het ministerie van Financiën en de belastingdienst en de exacte mogelijkheden met betrekking tot het onderbrengen van de Westerscheldetunnel in een publiekrechtelijk lichaam, lees provincie, duidelijk in beeld te krijgen.". Voorzitter, dát was een voorstel waarmee wij toen en ook nu zouden kunnen leven. Maar wat gebeurde er één dag voor de bewuste statenvergadering? De PVV-fractie trok dit voorstel in.

Op dit moment weet men dat het initiatiefvoorstel het niet zal halen en vraag ik mij werkelijk af: gaat het de PVV-fractie nu om de zaak, de inhoud, en wil zij dit écht realiseren, of probeert zij, enkele maanden voor de verkiezingen, met dit voorstel --waarvan op voorhand vaststaat dat niet alle stellingen die er instaan, kunnen worden gerealiseerd-- de aandacht te trekken?

Voorzitter. Wij zouden de zaak willen onderzoeken, maar als de PVV-fractie ons die kans ontnemt, is dat niet onze verantwoordelijkheid. Die leggen wij volledig bij de PVV-fractie.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Dit betoog van de heer Bierens begrijp ik wel, gelet op de VVD-optiek, maar de inhoud ontgaat mij toch enigszins. In het gewijzigde dictum wordt het college opgedragen om een en ander "zo spoedig mogelijk uit te werken". Je kunt daarbij tegen plussen en minnen aanlopen; het college heeft er al een paar genoemd. De resultaten van die uitwerking kunnen vervolgens aan de Staten worden voorgelegd. Wat is daar nu op tegen? Mijns inziens komt de PVV-fractie tegemoet aan de wens van de Staten dat een aantal zaken nader wordt uitgezocht. Dat is tot op heden nog niet gebeurd, terwijl het wel had kunnen gebeuren; daarover hebben wij het al gehad. Mijn conclusie is dat dit dictum ook degenen die waarschijnlijk tegen zijn, alle mogelijkheden biedt om de voors en tegens op tafel te krijgen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De heer Harpe speelt het weer handig, maar goed, dat zijn wij gewend. Natuurlijk vergeet hij één onderdeel van het dictum te noemen, namelijk het onderdeel: "in principe in te stemmen met defiscalisering van de Westerscheldetunnel". Dat willen wij niet. Wij hebben genoeg aan de toezegging van de gedeputeerde die hij zojuist heeft gedaan. Met dit voorstel op zak gaat hij naar de inspecteur en het ministerie van Financiën, zulks in verband met de BTW.

Daarnaast is er in verband met de tunnel het aspect van de relatie met andere overheden. Daar wordt nu wat gemakkelijk overheen gelopen, in de zin van: na tien jaar kan het wel worden aangepast en een verzoek worden gedaan. Ik herinner eraan dat er in het kader van de totstandkoming van de Westerscheldetunnel afspraken zijn gemaakt, niet alleen met betrekking tot de BTW. Er kunnen ook andere afspraken zijn gemaakt en daar moet je zorgvuldig mee omgaan, ook gelet op de relatie met een andere overheid.

Wij bieden de mogelijkheid om het voorstel van de PVV-fractie een kans te geven, maar als die fractie ons die kans ontnemt, ligt het niet aan ons.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. In grote lijnen is mijn fractie het eens met het betoog van de heer Bierens. Met het resultaat dat nu naar voren komt, kunnen wij minder goed leven. Daarom komen wij met een amendement op het gewijzigde dictum. Mogelijk kan een meerderheid instemmen met het aldus nader gewijzigde dictum. In verband met dit amendement verzoek ik u, voorzitter, om de vergadering even te schorsen.

De **voorzitter**. Als een lid van de Staten om schorsing vraagt, wordt dat overeenkomstig ons reglement van orde toegestaan. Hoeveel tijd denkt u nodig te hebben?

De heer **Colijn** (CU). Ik denk dat wij binnen drie minuten weten hoe dit valt.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Wij vinden het voorstel van de PVV-fractie inhoudelijk interessant genoeg om tot verder onderzoek te komen, maar hebben geconstateerd dat er binnen de PVV-fractie in politieke zin onvoldoende wil is om hiermee verder te gaan en het beoogde onderzoek door GS te laten uitvoeren. De fractievoorzitters hebben in de schorsing nagegaan of het mogelijk is om deze "weeffout" te repareren en of de wil daartoe bestaat. Welnu, daarvoor is geen meerderheid te vinden en daarom zullen wij geen amendement indienen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Wat een vreemde vertoning... Voorzitter. Er zijn vandaag statenleden die, kijkend naar de toekomst, beren op de weg zien. Welnu, als die beren er blijken te zijn, komt dat feit in een voorstel naar ons toe en kunnen wij op grond daarvan tot besluitvorming komen. Wij vinden dat er sprake is van een gemiste kans

wanneer er vandaag aan de hand van het initiatiefvoorstel geen besluit wordt genomen. De SP-fractie zal voor het voorstel stemmen.

De heer **Van Oorschot** (PvdA). Voorzitter. Wij vinden het te vroeg om hiermee "in principe" in te stemmen, zoals in het dictum wordt gesteld. Wij denken dat er nog veel onzekerheden zijn, onder meer met betrekking tot de Sluiskiltunnel, de belastingdienst enz. Wél vinden wij het de moeite waard om deze zaak nader te onderzoeken en wij accepteren dan ook de toezegging van de gedeputeerde om dit te gaan doen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Het is zo langzamerhand een woordspelletje geworden... Ik zie geen verschil tussen het gewijzigde dictum en de toezegging van het college. Beide kunnen. Daar zou ik het bij willen laten.

De heer **Bierens** (VVD). Ook ik, voorzitter, vind dat er sprake is van een gemiste kans, van de zijde van de PVV-fractie, om iets te realiseren, althans de mogelijkheid daartoe te onderzoeken. Het gaat om iets dat men al lang wil, bijna een jaar. Wij waren begin juli zover dat wij wilden meewerken aan verder onderzoek. Als het zo was gegaan, had de gedeputeerde nu al gerapporteerd en zouden wij nu een beslissing kunnen nemen. Nogmaals, die kans heeft de PVV-fractie ons niet geboden. Ik moet gewoon constateren dat die fractie tegen het voorstel is dat zij zelf heeft ingediend en één dag voor de PS-vergadering heeft ingetrokken.

Ik ben het eens met de woordvoerder van de PvdA-fractie. De toezegging van de gedeputeerde was voor ons voldoende om het initiatiefvoorstel een echte kans te geven. Helaas, de PVV-fractie wil het eigenlijk toch niet écht.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik vind het jammer dat het nu gaat zoals het gaat. Wij hadden graag gezien dat die gesprekken zouden plaatsvinden om vervolgens van de uitkomsten daarvan kennis te nemen. Maar goed, als dat niet gebeurt; het zij zo. In elk geval hebben wij straks geen tunnel die dicht moet omdat er niet wordt voldaan aan wettelijke regels.

De heer **Muste** (PvZ). Voorzitter. De fractie van de PvZ staat achter het voorstel van de PVV-fractie. Ik vind dat er heel erg wordt gemuggezift over theoretische mogelijkheden die zich waarschijnlijk nooit zullen aandienen. Als de gedeputeerde terugkomt met de boodschap "jongens, het is helaas niet haalbaar" is het voorstel er niet meer. Mijn conclusie is dat de VVD-fractie bang is om zich aan koud water te branden. Wat is nu het probleem om hier vóór te stemmen?

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Als het de PVV-fractie om de inhoud zou gaan, zou zij de kans grijpen om het onderzoek door te laten gaan. Gelet op de gang van zaken die zich nu voordoet, constateren wij dat het de PVV-fractie niet om de inhoud gaat. Wij zullen het voorgelegde principebesluit niet steunen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Wij hebben nu lang genoeg over dit belangrijke onderwerp gesproken. De deskundigen rollen over elkaar heen... De PVV-fractie heeft er werkelijk álles aan gedaan om een goed doortimmerd voorstel op tafel te krijgen. Het is onze overtuiging dat ons dat méér dan gelukt is. Hierbij heeft voor ons het belang van de Zeeuwse burger absoluut bovenaan gestaan. Wij zijn in een aantal fracties teleurgesteld. De fracties die vandaag tegen ons voorstel gaan stemmen, hebben ons inziens toch wat aan de Zeeuwse burger uit te leggen.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Spijtig heb ik het feit genoemd dat wij deze periode de Westerscheldetunnel niet tolvrij hebben kunnen maken. Ik vind het ook spijtig dat dit initiatiefvoorstel straks wordt verworpen.

De heer **Aafls** (D66). Voorzitter. Wij lezen het voorstel zó dat, als een en ander niet kan doorgaan, het voorstel van de baan is.

Het initiatiefvoorstel wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de PvZ, D66, GL en de SP voor het voorstel hebben gestemd.

19. Gewijzigd statenvoorstel Actualisatie leges- en grondwaterheffingsverordening (SERV-181A)

De **voorzitter**. Aan de Staten is, als gevolg van het overleg in de commissie, een technische wijziging van het besluit voorgelegd. Tevens zijn in de commissie gestelde vragen beantwoord.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik dank het college voor de aanvullende stukken. Zoals bekend is, hebben wij tijdens het overleg in de commissie vraagtekens gezet bij de hoogte van de stijgingen. De nadere informatie brengt ons tot het inzicht dat

er nog steeds geen sprake is van een kostendekkend tarief.

Vervolgens leg ik de gedeputeerde de volgende vraag voor. Zijn aan de uitvoering in het kader van de Grondwaterwet door de RUD méér kosten verbonden dan het geval was bij uitvoering door de provincie? Men zou dit uit het voorstel kunnen opmaken, maar misschien is deze conclusie niet juist.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Bij mijn weten is dat niet het geval. Vroeger hadden wij die kosten in de eigen organisatie, nu houdt de RUD zich hiermee bezig. Wij hebben niet de indruk dat de uitvoering daardoor duurder is geworden.

Het voorstel wordt zonder stemming aangenomen.

20. Statenvoorstel Bestedingsplan Natuur en vitaal platteland 2015 (BLD-177)

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Mijn fractie is van mening dat het college met dit plan de Staten een goed voorstel heeft voorgelegd. Het voorstel is overzichtelijk, samenhangend, evenwichtig en mooi gedocumenteerd opgebouwd. Het ziet er gewoon solide uit.

Uit de tekst van het voorstel blijkt maar weer eens dat natuur een complex dossier is, waarin uiteenlopende belangen gediend moeten worden. Wij zien ook dat het roeien is met korte financiële riemen, maar dat is in deze tijd in het algemeen zo. Wij wisten het toen wij in 2001 instemden met het Deelakkoord natuur en ook later, toen het Natuurpact werd afgesloten.

Naar de mening van mijn fractie kwijt de provincie Zeeland zich heel behoorlijk van haar natuurtaken. Wij hebben er vertrouwen in dat dit ook zal blijken uit de monitoring die het Rijk door het Planbureau voor de Leefomgeving periodiek gaat laten uitvoeren.

Echter, voorzitter, zal het precies zo gebeuren als in het voorliggende voorstel is verwoord? Daarin is immers nog geen rekening gehouden met de taakstellingen waarmee de provincie nog te maken heeft. Als in het kader hiervan bezuinigd moet worden, waar moeten dan de gedachten naar uitgaan? Zijn er prioriteiten aan te geven of is het college dan van plan om de kaasschaafmethode toe te passen?

Mijn fractie bepleit dat er zo min mogelijk wordt gesneden in economie-gerelateerde onderdelen van het Zeeuwse natuurbeleid. Zo zou zij graag zien dat het faunabeheer en de schadebestrijding in elk geval geen kinderen van de rekening worden, mocht er bezuinigd moeten worden. De middelen hiervoor zijn al aan de

geringe kant. Hierop mag niet verder worden ingeboet.

Voorzitter. Laten wij ervoor zorgen dat de Europese POP3-middelen ook werkelijk onze kant op komen. Dat geld komt er alleen wanneer er sprake is van cofinanciering, en die zal er onder andere van de provincie moeten komen. Hiervoor zullen dus provinciale middelen moeten worden gereserveerd.

Dat er één stelsel van agrarisch natuurbeheer komt, wordt door mijn fractie toegejuicht. Als dit goed wordt aangepakt --onder andere door het instellen van het zogenoemde collectief-- zal er inderdaad effectiever, efficiënter en meer integraal kunnen worden gewerkt. Wij hopen dat de pogingen om dit collectief te realiseren, vruchtbaar zullen blijken te zijn. Er zijn collectieve belangen mee gemoeid.

Voorzitter. Ik sluit dit betoog af met te zeggen dat de VVD-fractie graag akkoord gaat met dit voorstel, met de hoop dat het kan worden uitgevoerd zoals het is neergelegd.

De heer **Harpe** (GL). U geeft aan dat uw fractie vooral inzet op aan de economie gerelateerde onderdelen maar, mijnheer Ruissen, natuur is toch een en al economie? Natuur is toch van onschatbare waarde? Maakt u hier een tweedeling? Wat sluit u daarbij meer of minder uit?

De heer **Ruissen** (VVD). Ik heb enkele voorbeelden genoemd, voorzitter, en ik denk dat de heer Harpe wel begrijpt wat onze insteek is. Als hij stelt dat natuur een en al economisch is georiënteerd, ben ik dat graag met hem eens. Daar behoeven wij verder geen discussie over te voeren.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Afgelopen maandag bespraken wij met een aantal statenleden, ambtenaren en deskundigen het onlangs verschenen boek "Zee plus land, de kracht van kustregio's". In die discussie werd nog eens bevestigd wat wij eigenlijk allemaal wel weten: de ruimtelijke kwaliteit van ons landschap en van onze kust is van essentiële betekenis voor onze Zeeuwse identiteit, ons imago en ook voor onze economie. Het behouden en verder ontwikkelen van die kwaliteit is voor de PvdA-fractie dan ook een belangrijk uitgangspunt voor de verschillende dossiers die wij in deze zaal bespreken. Daarbij moet wat ons betreft breder worden gekeken dan alleen naar een strikt behoud van het bestaande landschap en de bestaande natuur.

Voorzitter. Mijn fractie is voorstander van een ontwikkeling waarbij natuur, landschap en economie er alle drie op vooruit gaan. In ons programma voor de komende statenverkiezingen brengen wij de spreekwoordelijke kip met de gouden eieren ter sprake. Wat ons betreft moet de discussie niet gaan over de vraag of dat dier

geslacht dreigt te worden maar over de wijze waarop wij het aan de leg kunnen krijgen en houden. Tegen die achtergrond steunt mijn fractie van harte het voorliggende plan.

In de afgelopen jaren hebben zich grote veranderingen voorgedaan in de rolverdeling tussen Rijk en provincies waar het gaat om het natuur- en plattelandsbeleid. Ook moet worden gezegd dat het er vier jaar geleden, in de "periode-Bleker" in financiële zin voor deze sectoren een stuk slechter uitzag dan nu het geval is. Dat de situatie is verbeterd, danken wij vooral aan de afspraken die zijn gemaakt bij de formatie van het huidige kabinet en aan de vasthoudende onderhandelingspositie van de provincies in de jaren daarna. Het is van groot belang dat de provincies ook in de komende jaren voet bij stuk houden, zodat de voor de jaren 2016 en 2017 door het Rijk gedane toezeggingen ook echt worden waargemaakt.

Voorzitter. Wij besluiten vandaag over de besteding van de zeer aanzienlijke som van bijna 20 miljoen. In de commissie is de vraag gesteld of dat geld wel evenwichtig is verdeeld over de verschillende pijlers van het Zeeuwse beleid. Anders geformuleerd: krijgt het Programma plattelandsontwikkeling niet te weinig toebedeeld? Mijn fractie is van oordeel dat dit niet het geval is. De verdeling van de middelen, aangegeven in het plan, is de resultante van enerzijds de decentralisatie van een grote uitvoeringsorganisatie, met het daarbij behorende budget, en anderzijds bezuinigingen. De gedecentraliseerde middelen zijn weliswaar niet één op één gelabeld, maar ze zijn toch grotendeels met verplichtingen belegd. De ingerichte natuurgebieden vragen immers om een actief beheer en de waterschapslasten voor die gebieden moeten worden betaald. Er zijn ook verplichtingen in de sfeer van nabuurschap.

Tegelijkertijd mag wat ons betreft wél de vraag worden gesteld of en hoe de uitvoering van het natuurbeheer effectiever en efficiënter kan. Daarbij gaat het onze fractie niet primair om bezuinigingen. Zeker zo belangrijk vinden wij de kwaliteit van de dienstverlening en de service ten behoeve van de burger, bijvoorbeeld waar het gaat om belevingsmogelijkheden en het vergroten van de betrokkenheid bij het wel en wee van de natuur. Zeeuwse natuurbeheerders kennen wat dat betreft allemaal nog een eigen aanpak en eigen tradities en gewoonten. Onze fractie vraagt zich af of anno 2015 een meer samenhangend aanbod van "Zeeuwse natuurbeleving" niet meer voor de hand ligt. Graag verkrijgen wij hierop een reactie van de gedeputeerde.

Voor de PvdA-fractie zijn het behoud van ons natuurlijk kapitaal en een mooi, gevarieerd landschap belangrijke prioriteiten, niet alleen om de waarde van de natuur op zichzelf. Ook haar

hulpbronnen en bijdragen aan een goede leefomgeving van de huidige en toekomstige generaties zijn voor ons mensen onontbeerlijk. Natuur heeft daarom ook een belangrijke economische waarde die wij moeten koesteren en kunnen benutten. Het voorliggende plan geeft hieraan invulling; wij steunen het dan ook van harte.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. In de commissie REW heeft mijn fractie aangegeven van dit voorstel een hamerstuk te willen maken, omdat het om een goed statenvoorstel gaat. Onze fractie was, wat betreft dit standpunt, niet de enige maar er was ook een fractie die zich tegen deze werkwijze verzette. Nu het voorstel toch op de agenda staat, plaatsen wij twee kanttekeningen.

Voorzitter. In dit voorstel wordt ons inziens geen aandacht geschonken aan de belangen van het landschap. Wel wordt aandacht besteed aan de vijf pijlers: natuurontwikkeling, natuurbeheer, natuurbescherming, natuurherstel en natuurbeleving. Het landschap mag in deze pijlers ergens onvermeld terug te vinden zijn, maar het ontbreekt aan zijn herkenbaarheid. In het vigerende Omgevingsplan Zeeland heeft het landschap wél een herkenbare plaats gekregen. Waarom ontbreekt in het voorliggende plan het landschap als zesde pijler?

Buiten de provinciale organisatie zijn in het Zeeuwse landschap twee stichtingen actief: de Stichting Landschapsbeheer Zeeland, wel genoemd in het Omgevingsplan, en de Stichting Het Zeeuws Landschap, niet genoemd maar wel duidelijk aanwezig in Zeeland. De doelstellingen van beide stichtingen overlappen elkaar op veel onderdelen. De eerste stichting concentreert zich, met veel vrijwilligers, op micro-aspecten, terwijl de tweede zich meer beleidsmatig opstelt. Beide kunnen rekenen op veel provinciale subsidie: de eerste 369.000 euro en de tweede 646.000 euro, Stella Maris niet meegerekend. De eerste stichting heeft ongeveer 20 vaste werknemers en veel vrijwilligers, bij de tweede stichting hebben circa 45 personen een dienstverband.

In het verleden is al eens een fusie overwogen, maar dat is er toen niet van gekomen. De verdediging was destijds kennelijk: mogelijk verlies van werkgelegenheid voor werknemers en "baantjesverlies" voor bestuurders. Echter, zo iets durft men niet openlijk te zeggen. Ons inziens zouden doelmatigheid en doeltreffendheid van alle tijden moeten zijn, zeker in een tijd van krimpende budgetten. De vraag rijst dan ook of het zo langzamerhand niet tijd wordt om een fusie tussen beide stichtingen opnieuw onder de loep te nemen. Zeker, een fusie zal significant bijdragen aan een efficiëntere bedrijfsvoering van beide stichtingen, maar er is wel moed voor nodig. Is het college bereid om een fusie tussen deze stichtingen aan te moedigen?

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Wij spreken vandaag over de oude EHS; weet u nog? Ik doel op de Economische Hoofdstructuur die in 1990, een kwart eeuw geleden, werd geïntroduceerd door het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij. Het oorspronkelijke doel was dat uiterlijk in 2018 zou worden gekomen tot aaneengesloten natuurgebieden, om zo verdwijning en versnippering van natuurgebieden tegen te gaan. Het was de beste manier om de overlevingskansen van zeldzame planten en dieren te verbeteren, omdat zij zich door de beoogde aaneengesloten natuurgebieden vrij zouden kunnen verplaatsen, van het ene naar het andere gebied.

Voorzitter. De EHS was aantoonbaar succesvol. Bevers, otters, kraanvogels en zeearenden waren in de periode 2005-2010 succesvol in de Nederlandse natuur. Daar waar mogelijk --zonder dat er sprake was van een negatieve impact op de natuur-- werden wandel- en fietspaden en natuurspeelplaatsen in de EHS-gebieden geopend. Lokale ondernemers profiteerden hiervan mee.

De noodzaak van de EHS was bijzonder duidelijk. Ter illustratie vermeld ik het volgende. In 1900 beschikte Nederland over 876.000 hectare natuur. In 1998 was dit nog maar 448.000 hectare. Zelfs met de oorspronkelijke EHS-opgave van 728.000 hectare voor ogen, zou je dus kunnen zeggen dat het om minder vierkante meters ging dat men in 1900 had. Natuurlijk, ook de SP-fractie beseft dat het niet alleen gaat om ruimte voor de natuur, maar ook om de waarde daarvan. Hectares zijn meetbare oppervlakten, maar als je die niet goed inricht, help je biodiversiteit en overlevingskansen geen meter vooruit. Niettemin zijn de aaneengesloten hectares een cruciale factor. Immers, als een populatie onvoldoende ruimte heeft om bij veranderende omstandigheden van het ene gebied naar het andere te trekken, is zij ten dode opgeschreven.

Dat blijkt ook, voorzitter, uit de dramatische terugloop in de soortenrijkdom. Het aantal broedvogels is sinds 1950 met een derde afgenomen. Van de 1400 hogere plantensoorten zijn er al 70 verdwenen; nog eens 500 zijn in oppervlakte of aantal sterk afgenomen. Kijkt men naar de langere termijn, dan zijn de resultaten nog schokkender. In 2010 was de soortenrijkdom in Nederland nog maar 15% van die van een eeuw geleden.

Ook in Zeeland is er sprake geweest van een desastreuze ramp waar het gaat om platteland, natuur en soortenrijkdom. Mede door de ruilverkaveling en de toegenomen industrie op het platteland is de soortenrijkdom hard achteruit gegaan. In december 2011 haalde ik op deze plaats Chiel Jacobusse aan: op een stukje land waar je vroeger zo vijf leeuweriken kon

waarnemen, zie je nu niets meer. Is dat erg, voorzitter? Voor mij is het een wereld van verschil of er wel of niet 's ochtends bij mijn raam een merel zingt...

In het rapport dat de SP-fractie in 2011 publiceerde, werd een duidelijk beeld geschetst van de stand van de natuur in Zeeland. De bedreigde kempiaan in De Moer, de veldspitsmuis en de patrijs in De Braakman, de noordse woelmuis en de groenknolorchis in de Kop van Schouwen, ze worden allemaal bedreigd, niet omdat hun biotoop plaats moet maken voor nieuwbouw van woningen of zorgresorts, maar omdat hun biotoop niet verder wordt uitgebreid, waarmee deze soorten kwetsbaar zijn voor invloeden van buitenaf. Ze zitten op een kwetsbare postzegel en de beschermende kaasstolp ontbreekt.

Voorzitter. Tot zover de probleemstelling met betrekking tot de natuurontwikkeling. Ik zal het "hoofdstuk Bleker" maar even overslaan omdat ik bij mijn collega's geen migraine wil opwekken, maar in het kort komt het erop neer dat nu de provincie verantwoordelijk is geworden, verantwoordelijk voor natuurontwikkeling, natuurbeheer, natuurherstel, natuurbescherming en natuurverbreding. Echter, ondanks de constante achteruitgang in de natuur, accepteert de provincie Zeeland, zonder slag of stoot, dat de ontwikkelopgave werd teruggebracht, van 6772 hectare naar 5713 hectare. Zelfs van die geringere 5713 hectare moeten er nu nog 1149 worden ingevuld, waarvoor ook nog eens extra de tijd wordt genomen: niet tot 2018, zoals oorspronkelijk noodzakelijk werd geacht, maar tot 2027. Men neemt dus negen jaar langer de tijd om de soortenrijkdom verder te laten verminderen.

Voorzitter. Deze gang van zaken brengt ook nog eens hogere beheerkosten met zich mee. Ingrepen in de sfeer van "postzegelbeleid" zijn duur en minder effectief dan wanneer het gaat om gebieden van 500 hectare of meer. In die gebieden regelt de natuur de natuur. Het voltooiën van een volwaardige EHS loont dus ook in financiële zin. Wij hebben dit eerder al "ecologica" genoemd.

Wat de SP betreft, voorzitter, moet de achteruitgang in biotopen en biodiversiteit worden gestopt, uit een oogpunt van rentmeesterschap, zorg voor onze planeet en het besef dat de mensheid niet kan zonder natuur. Immers, de natuur voorziet ons van schone lucht, voedsel en het ecosysteem dat leven op aarde mogelijk maakt. De SP-fractie pleit al jaren voor het versneld realiseren van de oude, volwaardige EHS. Het is dan ook geen verrassing dat wij dat nu opnieuw doen. Wij doen een oproep om de ruilgronden die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld, de 588 hectare, zoveel mogelijk te benutten om ook in 2015 verder te werken aan het realiseren van de ontwikkelopgave in het kader van het Natuurnetwerk. Samen met de fracties van D66 en GroenLinks dienen wij een motie in.

Laten wij niet vergeten, voorzitter, dat het behoud van de biodiversiteit een opdracht is voor mensen, beschreven in de belangrijkste religieuze, spirituele en filosofische werken. Wie ben ik dan, als simpel statenlid, om deze werken te minachten of te veronachtzamen?

De **voorzitter**. Door de leden Van Dijen, Aalfs en Harpe is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 12 december 2014;

overwegende dat:

- *de oorspronkelijke EHS in 2018 afgerond had moeten zijn;*
- *de biodiversiteit, en daarmee de natuurdoelstellingen, gebaat zijn bij een snelle afronding van het Natuurnetwerk;*
- *grotere, robuuste natuurgebieden minder ingrepen nodig hebben en dat daarmee een besparing op de beheerkosten mogelijk is;*
- *585 hectare in de decentralisatie is overgedragen aan de provincie Zeeland;*

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- *zo spoedig mogelijk het Natuurnetwerk Zeeland te voltooiën;*
- *ook in 2015 en verder proactief werk te maken van de natuurontwikkeling in Zeeland;*
- *daarvoor de resterende gronden van de 585 hectare grond, die bij de decentralisatie overgedragen zijn, actief in te zetten;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 1.

De heer **Muste** (PvZ). Voorzitter. De heer Van Dijen verwijst naar de situatie in 1900. Ik herinner eraan dat Nederland toen ongeveer 9 miljoen inwoners had. Nu zijn het er 17 miljoen. Eigenlijk pleit de heer Van Dijen --met zijn pleidooi voor uitbreiding van de natuur, hetgeen op zich een goed streven is-- voor beperking van de bevolking. Immers, beide kan niet. Als de bevolking maar blijft groeien, zal de natuur daaronder lijden. De consequentie van het verhaal van de heer Van Dijen is dat er aan rigoureuze bevolkingsbeperking moet worden gedaan.

De heer **Van Dijen** (SP). Ik denk, voorzitter, dat de heer Muste de schuldige in de verkeerde hoek zoekt. Natuurlijk is het aantal inwoners van belang, maar waar het gaat om vermindering van biodiversiteit en soortenrijkdom is die factor niet de grootste boosdoener. Veel meer gaat het om de grote ruilverkavelingen die na de oorlog hebben

plaatsgevonden en om de toegenomen industrialisering van de landbouw. Vroeger had je kleine polders, Zeeuwse akkers waarop er sprake was van grote biodiversiteit, maar ze zijn vervangen door enorme lappen grond met één grote monocultuur. Vooral die ontwikkeling heeft de soortenrijkdom schade gedaan. Men heeft de brief van de Ganzenbescherming kunnen lezen, waarin dezelfde conclusie wordt getrokken.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, nu begint het mij toch wat te ver te gaan. Immers, er wordt weer met de vinger naar de agrarische sector gewezen. Zouden de natuurminnende organisaties niet eens de hand in eigen boezem willen steken? De met de EHS beoogde toename van de biodiversiteit zou mijns inziens wel eens averechts kunnen werken. Ook daar is onderzoek naar gedaan en gebleken is dat de sterkste soorten overleven. Ik zou wel eens een evaluatie willen zien van de ontwikkelingen in de periode na het instellen van de EHS. Ik constateer dat er nu sprake is van een enorme toename van het aantal ganzen, kraaien, kauwen, eksters en vossen. Is dat nu het beoogde effect van het streven naar grotere biodiversiteit? Mijns inziens is het alleen maar afgenomen.

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter, ik wil niet op de stoel van de gedeputeerde gaan zitten, maar als de heer Babijn de stukken had gelezen, zou hij hebben geweten dat in 2016 de door hem verlangde evaluatie er komt. Dat staat gewoon in de stukken.

Al eerder heeft de heer Babijn gesteld dat door het realiseren van de EHS de soortenrijkdom juist achteruit zou gaan. In 1900 hadden wij ruim 8000 hectare natuur en daarvan was in 1998 --dus nog vóórdat de EHS werd bedacht-- nog 4500 hectare over. De achteruitgang van de soortenrijkdom is juist in die periode heel erg groot geweest. De EHS vormde in die zin een keerpunt dat er weer werd gewerkt aan het herstel van de soortenrijkdom.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De heer Van Dijen geeft aan dat er in 2016 een evaluatie komt. Mijns inziens loopt hij wel erg ver voor de muziek uit wanneer hij nu zegt dat de EHS een goede ontwikkeling is die moet worden doorgezet. Zullen wij eerst maar eens die evaluatie afwachten, mijnheer Van Dijen?

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. De heer Babijn zegt in feite dat wij voorlopig maar even helemaal niks met de natuur moeten doen en de evaluatie moeten afwachten. Nou, dat lijkt mij geen juiste werkwijze. Dat leidt er immers toe dat in de periode tot aan de evaluatie de soortenrijkdom weer verder achteruit gaat. Wil de heer Babijn dat voor zijn rekening nemen?

De heer **Babijn** (PvZ). Wij moeten gewoon die evaluatie afwachten. Ook u kunt de enorme toename van de aantallen ganzen, vossen, kraaien, eksters en kauwen niet ontkennen. Mijns inziens kunnen er nú al conclusies worden getrokken. Wat de PvZ betreft verdient het zeker aanbeveling om wat dit betreft pas op de plaats te maken. Wij kunnen het geld doelmatiger inzetten. Mijn fractie zegt geen neen tegen het onderhavige voorstel -- daar kán men geen neen tegen zeggen omdat het daarvoor te breed is-- maar wij zouden wel soberheid willen betrachten in deze economisch zware tijden. Wij dringen aan op het doelmatiger en efficiënter inzetten van de middelen.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. De bijdrage die ik had voorbereid, heb ik maar geschrappt. Er is immers al veel gezegd en ik kies ervoor om op al gemaakte opmerkingen in te gaan.

De heer Babijn spreekt over "effectief en doelmatig". Ook wij zijn daar vóór; wij hebben het al vaker gezegd. Ga goed na hoe het geld wordt ingezet en hoe het meeste uit de middelen kan worden gehaald, óók om de soortenrijkdom zoveel mogelijk te bevorderen met het weinige geld dat hiervoor beschikbaar is. Dat is niet zoveel maar, voorzitter, in het voorliggende plan zien wij voor het eerst een dergelijke trend. De vraag wordt gesteld hoe het geld zo effectief mogelijk kan worden ingezet en welke terreinbeheerders dit het best kunnen doen. Het gaat om diverse instanties, waaronder de agrariërs, en om allerlei manieren en mogelijkheden. Wij vinden het een heel goed uitgangspunt dat er met het beschikbare geld zoveel mogelijk moet worden gedaan, in dit geval inderdaad ten behoeve van biodiversiteit en soortenrijkdom. Ik vind dat de heer Van Dijen daar goede opmerkingen over heeft gemaakt. Ook wij vinden het rentmeesterschap belangrijk, maar ook een rentmeester moet op de centen letten. Vandaar: effectieve inzet van de middelen ten behoeve van de gestelde doelen. Wij zijn blij met het feit dat dit in het plan kan worden gelezen.

Verder stemmen wij ermee in dat er kritisch wordt gekeken naar de landschapsbeheerders. Wie kan het het beste doen? Elke instelling heeft zijn eigen kwaliteiten en ook het kostenniveau is belangrijk. Het zijn zaken waar het college naar gaat kijken en die bij de evaluatie in 2016 aan de orde zullen komen.

Voorzitter. Een kwestie waarover wij niets gelezen hebben, is de schade die wordt veroorzaakt door ganzen en andere dieren. Ik denk hierbij aan de fruittelers en de mezenschade. Wij zouden graag zien dat in het jaarplan ook daaraan aandacht zou worden geschonken. Het is een goede zaak dat dat plan jaarlijks wordt geschreven zodat ook dergelijke actuele zaken kunnen worden meegenomen.

Wij vinden het een heel goed uitgangspunt, voorzitter, dat er nu eerst wordt gekeken naar het inrichten van gebieden die al beschikbaar zijn. Immers, je hebt niets aan een kale akker die wel is aangekocht maar waarmee vervolgens niets wordt gedaan. Daar heeft de natuur niets aan, daar heeft de landbouwer niets aan, daar heeft niemand iets aan. Wij zijn ervoor dat de beperkte middelen allereerst hiervoor worden ingezet, in plaats van het aankopen van nieuwe gronden. Extra hectaren aankopen waarmee men vervolgens niets kan... Dat is zonde van het land en van het geld. De natuur, waarvoor je het toch doet, is er niet mee gebaat.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Mijn fractie constateert met genoegen dat er nu een degelijk bestedingsplan voor natuur en platteland voorligt. Met dit plan worden drie zaken geborgd die voor ons van groot belang zijn: een goed beheer van de bestaande natuur; het fatsoenlijk afronden van natuurprojecten; aandacht voor de rol van de natuur in relatie met landbouw en recreatie.

De afgelopen jaren hebben wij in deze zaal veel over de natuur gesproken, vaak ook in negatieve zin. Dat gebeurde niet zonder reden. De oorzaken van die toonzetting waren de onduidelijke decentralisatie, de grote bezuinigingen, de wirwar aan regels in het kader van Natura 2000 en de programmatische aanpak van het stikstofbeleid. Juist daarom, voorzitter, zijn wij nu positief over dit voorstel. Immers, de zaken die wij belangrijk vinden, lijken er goed mee te worden geborgd.

Wél plaatsen wij nog enkele kanttekeningen. Wij vinden dat er bij dergelijke grote bedragen --het gaat over 20 miljoen-- ook voor een langere termijn een bestedingsplan moet zijn, met een degelijke financiële onderbouwing. Die missen wij nu nog. Helaas zien wij dat er vanaf 2016 al onvoldoende geld beschikbaar is voor het uitvoeren van dit plan. Aangegeven wordt dat het opvullen van dit tekort moet plaatsvinden in het kader van het Programma Zeeuws Platteland 2.0. Betekent dit nu dat mogelijk het Programma Zeeuws Platteland voor dit tekort moet opdraaien? Of worden alle uitgaven in verband met het Bestedingsplan Natuur en platteland dan opnieuw bezien? Graag verkrijgen wij hierover meer duidelijkheid van de gedeputeerde.

Voorzitter. Het aangekondigde nieuwe Europese gemeenschappelijke landbouwbeleid vermeldt dat onder andere agrariërs moeten gaan bijdragen aan de vergroening. Dit vraagt ook om participatie van de provincie. Wat mijn fractie betreft zet de provincie juist nu in op het collectief realiseren van deze vergroening. Met andere woorden: geen snippertjes natuur maar juist bundeling van natuur en van belangen van natuur. Daarmee wordt tevens bijgedragen aan het verwezenlijken van provinciale natuurdoelen. Graag

vernemen wij of het college hierop gaat inzetten en, zo ja, op welke wijze.

Voorzitter. Met het nu voorliggende voorstel kunnen wij instemmen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Tijdens het interruptiedebatje dat ik zojuist had met de heer Van Dijen heb ik al heel wat van mijn kruit verschoten, zodat ik het nu kort kan houden.

Ik begin dit betoog met een vraag over de rubriek kosten en dekking. In de stukken lees ik hierover: "Hierbij is nog geen rekening gehouden met recente berichten omtrent het DELTA-dividend en de invulling van bestaande taakstellingen.". Ik vraag het college om hierover meer duidelijkheid te verschaffen.

Voorts onderstreep ik, voorzitter, dat de PvZ niets tegen natuur heeft. Wij zijn juist liefhebbers van de natuur. Echter, wij hebben moeite met de aanleg van nieuwe natuur. Mijn fractie heeft vaak naar voren gebracht dat het schort aan onderhoud en dat dat voor overlast zorgt. Ik denk aan distels, sint janskruid enz.

Vervolgens vraag ik, bij wijze van stemverklaring, aandacht voor een onderdeel waarin wij ons niet kunnen vinden. Ik doel op de wijze waarop men met de wildschade omgaat. Wat dat betreft geldt nu een maximum van 2 miljoen. Als er meer schade is, dan is dat jammer maar dan is de pot leeg. Vroeger was dat niet het geval. Daarnaast is er de bijdrage die betaald moet worden voordat een aanvraag in behandeling wordt genomen, 300 euro. Ook is er een eigen risico van 200 euro. Het verhalen van kleine schades is daarmee in feite niet echt werkbaar. De SGP-fractie heeft al aandacht gevraagd voor de mezenschade die wordt afgebouwd, hetgeen wij zeer ongewenst achten. Als een fruitteiler schade ondervindt, mag en kan hij daar niets tegen doen. Wij zijn van mening dat er sprake dient te zijn van compensatie. Nogmaals vragen wij aandacht voor dit punt.

Voorzitter. De stukken vermelden natuurlijk ook positieve zaken en daarom kunnen wij niet tegen het gehele stuk stemmen. Wij zijn voor, en dat betreft ook het actief beheer van natuurgebieden. Wat dat betreft bepleiten wij nogmaals pas op de plaats, het efficiënter benutten van de middelen en het realiseren van betrouwbaar bestuur. Wij zijn zeer benieuwd naar de evaluatie die in 2016 aan de orde komt.

De heer **Feijtel** (CDA). Voorzitter. Het is niet altijd een voordeel om bij de behandeling van een onderwerp een van de laatste sprekers te zijn. Ik vroeg mij af of een van de sprekers iets zou zeggen over de mezenschade in de fruitteelt. Zou dat niet gebeuren, dan zou ik dat zelf moeten doen. Welnu, dat is gelukkig al gebeurd...

Voorzitter. Voor ons ligt een evenwichtig stuk dat past in de afgesproken kaders en de

afspraken die wij hebben gemaakt met onder andere het Rijk. En tóch voelt het niet helemaal goed... Een jaar geleden spraken wij over de decentralisatie van het natuur- en plattelandsbeleid en over de provincie als regisseur van het landelijke gebied. Alles in eigen hand; dat zou toch ruimte moeten geven om passend beleid te maken. Welnu, het valt tóch een beetje tegen.

Alles lijkt in beton gegoten en het grootste gedeelte van het budget gaat naar natuurbeheer. Voor plattelandsbeleid blijft er in feite maar een paar procent over. Ik weet wat de reactie zal zijn op deze opmerking: het komt door de afspraken die wij met het Rijk hebben gemaakt. Als gevolg daarvan is er maar weinig ruimte voor het plattelandsbeleid. Wij hebben hierover in 2011 een motie ingediend, opdat er zou worden gekeken naar een goede balans --en die is ook aangenomen-- maar het is schijnbaar bijzonder moeilijk om dit voor elkaar te krijgen.

Voorzitter. Het lijkt erop dat voor de komende 15 jaar alles vastligt en dat er nog maar weinig ruimte is. De gedachte komt dan ook op of bijvoorbeeld de Raad voor de leefomgeving en de infrastructuur niet kan nagaan of op sommige plaatsen natuur beter kan worden omgezet in landbouwgrond, waaraan grote behoefte bestaat. Daar kom ik straks nog op terug.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Waar denkt de heer Feijtel aan als dergelijke ideeën door zijn hoofd spelen?

De heer **Feijtel** (CDA). Voorzitter, ik gaf al aan dat ik hierop terug zou komen. Mag het straks?

De heer **Van Haperen** (PvdA). Ja.

De heer **Feijtel** (CDA). Voorzitter. De DLG komt, met 18 FTE, naar de provincie. Wij zien dit als een goede aanvulling. Het gaat om mensen met veel praktische kennis. Zij zullen er zeker aan bijdragen dat de kansen die er nog zijn op het terrein van de landinrichting, worden benut. Met deze mensen is nogal wat gesold. Wij hopen dat zij "thuiskomen" als ze straks bij de provincie zijn ondergebracht.

Voorzitter. Het Kavelruilbureau doet prima werk. Er wordt op een handige manier gebruikgemaakt van de grondvoorraad, zodat een wezenlijke bijdrage wordt geleverd aan het halen van provinciale doelen. Wél zien wij dat de grondruilen, waarvoor dit bureau toch óók is ingesteld, vooral plaatsvinden in Zeeuws-Vlaanderen. Wij denken dat dit --straks, met de DLG-medewerkers-- kan worden uitgebreid. Er liggen immers nog genoeg kansen in de rest van Zeeland.

De bakermat van het agrarisch natuurbeheer ligt op Schouwen-Duiveland. Daar is de akkerrand uitgevonden. Het plan Zonnestraal was daarvan het

uithangbord. Dit heeft in de rest van Nederland veel navolging gekregen. Intussen heeft elke regio haar eigen natuurvereniging, waaraan boeren, buitenlui en andere betrokkenen hun steentje bijdragen. Zij vormen vaak de brug tussen natuur en landbouw.

Een onderdeel van het nieuwe stelsel voor het agrarisch natuurbeheer, dat er nu aankomt, is de kerngebiedenbenadering. Een gevolg hiervan is dat 40% van het landelijke gebied in Zeeland niet meer geschikt zou zijn voor agrarisch natuurbeheer. Dat vinden wij jammer, voorzitter. Dit zou tot gevolg kunnen hebben dat akkerranden, bijvoorbeeld op Noord-Beveland en Schouwen-Duiveland, worden omgeploegd. Of ze dan ooit nog terugkomen, is zeer de vraag. Ook de agrarische natuurverenigingen, waarin partijen samenkomen en mooie dingen gebeuren, zijn teleurgesteld. Wij vragen het college om na te gaan of dit inderdaad zo de bedoeling is. Het gevolg zou kunnen zijn dat er in de aangewezen kerngebieden niet nog meer akkerranden komen en dat mogelijkheden en middelen voor dit doel onbenut blijven.

Voorzitter. Ik kom terug op mijn pleidooi voor ontwikkelingsruimte op het platteland. De laatste 20 jaar is er bijzonder veel geïnvesteerd in de Zeeuwse natuur. Duizenden hectaren landbouwgrond zijn omgezet, hetgeen ertoe heeft geleid dat Zeeland nu voor ongeveer 40% uit natuur bestaat. Dat is een belangrijke kwaliteit, zo meent het CDA. Bovendien is een en ander vaak in goed overleg tot stand gekomen. Echter, een andere functie van het landelijke gebied is de landbouw. Landbouwers hebben grote behoefte aan productieruimte en ondernemers zijn bereid om tientallen miljoenen te investeren in goede Zeeuwse landbouwgrond, maar die ruimte is er niet. Daarom denkt mijn fractie dat eens moet worden nagegaan of bepaalde natuurgebieden wellicht efficiënter, effectiever en meer integraal kunnen worden gebruikt. Zoals er ook is gekeken naar de efficiency van het agrarisch natuurbeheer, kan dit een plekje krijgen in de evaluatie van 2016.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Naar aanleiding hiervan heb ik twee vragen. De eerste heeft te maken met het omzetten van natuurgebieden in landbouwgrond. Eén van de uitgangspunten van het natuurbeleid van de afgelopen decennia is altijd geweest dat het bij de omvorming van landbouwgrond in natuurgebied om slechte landbouwgrond zou moeten gaan. Ik leid nu uit het betoog van de heer Feijtel af dat kennelijk door het CDA wordt gedacht dat er nog natuurgebieden zijn die men productief zou kunnen omzetten in landbouwgrond. Dat vind ik verbazingwekkend. Ik verzoek de heer Feijtel om hier nader op in te gaan.

Mijn tweede vraag heeft te maken met het agrarisch natuurbeheer. Eén van de redenen waarom er naar kerngebieden voor dit beheer

wordt gestreefd, is dat die werkwijze effectiever is. Moet nu de conclusie zijn dat de heer Feijtel ervoor pleit dat men zich niet richt op die kerngebieden en dat hij daarmee een minder effectief agrarisch natuurbeheer accepteert?

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Moet uit het betoog van de heer Feijtel worden opgemaakt dat hij voornamelijk praat over de gevolgen van het nieuwe Europese landbouwbeleid?

De heer **Feijtel** (CDA). Voorzitter. De laatste vraag begrijp ik niet goed... Wat de vragen van de heer Van Haperen betreft wijs ik erop dat met betrekking tot het agrarisch natuurbeheer op een paar plaatsen is nagegaan hoe effectief het is. Sterk wordt betwijfeld of dat onderzoek voldoende basis biedt voor de stelling dat agrarisch natuurbeheer niet meer effectief is, bijvoorbeeld in grote gedeelten van Noord-Beveland en Schouwen-Duiveland. Wij vinden dat jammer. Wat de beoogde kerngebieden betreft zal er naar mijn mening niet méér agrarisch natuurbeheer ontstaan dan er al is. Als gevolg daarvan zullen budgetten niet worden benut. Het effect zal uiteindelijk zijn dat er minder agrarisch natuurbeheer, minder akkerranden zullen zijn. Dat vinden wij jammer. Immers, deze ontwikkeling heeft tot nieuwe inzichten geleid. Dit heeft ook bij landbouwgrondgebruikers op Noord-Beveland en Schouwen tot soms heel andere werkwijzen geleid, met veel minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

De heer **Van Haperen** (PvdA). U kent de adviezen die wat dit betreft zijn opgesteld door bijvoorbeeld het Planbureau voor de Leefomgeving? Ik doel nu op de effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer en de wenselijkheid van bundeling.

De heer **Feijtel** (CDA). Ja, en ik begrijp dat ook wel. Daarom maak ik zélf het bruggetje naar "de natuur", niet naar het agrarisch natuurbeheer. Zo'n 25 jaar geleden zijn wij een natuurbeleid begonnen waardoor er in het buitengebied bijzonder veel is veranderd qua natuur en landbouw. Wellicht kunnen wij eens nagaan of dat allemaal wel zo efficiënt is verlopen. Moet het allemaal op die manier?

Voorzitter. Met z'n allen hebben wij in Zeeland, op vrijwillige basis, de EHS aangepakt en bijna gerealiseerd: petje af. Misschien moet er een stapje terug worden gedaan en gaat het om minder hectaren, maar nog steeds is er sprake van een schitterend resultaat. Echter, in die ruim twintig jaar is er wel heel veel natuur bijgekomen. Wij hebben te maken gehad met natuurcompensatie, met natuurherstel, met verevening enz. Dit heeft ertoe geleid dat wij, behalve de EHS, veel meer natuur hebben gekregen. Dat is prima. Het CDA pleit er niet voor om de ploeg te zetten in waardevolle

natuurgebieden. Echter, als er wordt gekeken naar de doelmatigheid van agrarisch natuurbeheer, vragen wij ons af of er mogelijk in het verleden ergens natuur is "neergelegd" waarvan wij achteraf met z'n allen vinden dat er sprake is van een mislukking. Dat dient bespreekbaar te zijn. Durven wij dit te betrekken bij de beoogde evaluatie? Of zeggen we: neen, wat daar ooit is gebeurd, kan nooit meer worden veranderd; als het ooit een dorpsbosje is geworden --terwijl iedereen nu zegt: het was toen mode; we hadden het niet moeten doen-- stellen wij dat niet meer ter discussie. Wij bepleiten dat in het kader van de evaluatie wordt nagegaan of dat wel allemaal even efficiënt is.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Van dit verhaal van de heer Feijtel moet ik even bijkomen...

Dit voorstel dreigde aanvankelijk een hamerstuk te worden. Ik ben blij dat dat niet is gebeurd. Immers, hiermee wordt een forse bijdrage geleverd aan het verder ontwikkelen van het natuurbeheer. Het betoog van de heer Van Haperen spreekt mij het meest aan, even afgezien van zijn partijpropaganda... Dat doen wij allemaal, op z'n tijd.

Ik ben blij met dit voorstel dat een vervolg is op de uitvoerige toelichting die wij hebben gekregen in verband met het decentralisatie-akkoord. Echter, ik vertrouw de gedeputeerde niet helemaal. Dat bedoel ik positief. In dit voorstel zit ook een zekere terughoudendheid. Ik denk aan gronden die plotseling en noodzakelijkerwijs beschikbaar komen, waarover wij kunnen beschikken. Dat doen wij in 2015 als het moet en als er geld voor is. Welnu, dat klinkt niet erg enthousiast en dat is jammer, hetgeen ook wordt verwoord in de ingediende motie: college, ga spitsroeden lopen, want wij lopen in Zeeland behoorlijk achter waar het gaat om het natuurbeheer.

Voorzitter. Blij ben ik met het feit dat in dit voorstel wordt aangegeven dat het college vooral zoekt naar een goede samenwerking tussen de verschillende natuurdoeleinden. Dat is een goede zaak; daar moeten wij het van hebben. Wij moeten de natuur niet opsplitsen in delen, maar zeggen: dit is de natuur in Zeeland en Zeeland heeft een heel mooie, eigen natuur.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik vraag mij af waarmee de heer Harpe het natuurbeheer in Zeeland vergelijkt. Hij stelt dat wij hiermee in Zeeland achterlopen. Ik weet niet wat zijn referentiekader is...

De heer **Harpe** (GL). Wij hebben in Zeeland nog veel te doen...

De heer **Van Burg** (SGP). Dat is de vraag niet. Waar vergelijkt u mee?

De heer **Harpe** (GL). Het is mijn opvatting. Misschien vergelijk ik het wel met uw bijdrage die hoofdzakelijk agrarisch georiënteerd is. Het is in die zin dat wij nog een hele inhaalslag te maken hebben. Misschien is dit een antwoord...

De heer **Van Burg** (SGP). Neen, u geeft gewoon geen antwoord op mijn vraag.

De heer **Harpe** (GL). Okay.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. De heer Harpe is mede-indiener van de motie. Het derde onderdeel van het dictum van die motie luidt: "daarvoor de resterende gronden van de 585 hectare grond die bij de decentralisatie overgedragen zijn, actief in te zetten;". In welke zin wijkt deze opdracht af van datgene wat al in het voorstel van het college staat? Wij snappen dit niet.

De heer **Harpe** (GL). Wat de natuurontwikkeling betreft zegt het college met betrekking tot het jaar 2015: jongens, heel terughoudend, niet te veel doen. Men wil een en ander uitsluitend financieren met eventuele verkoopopbrengsten. Welnu, dat is al voldoende reden om deze motie in te dienen.

De heer **Colijn** (CU). Mijn conclusie is, voorzitter, dat de indieners van de motie die 585 hectaren willen verkopen en de opbrengst daarvan willen gebruiken om andere natuur te onderhouden of daarin te investeren. Wat gebeurt er nu precies met die 585 hectaren?

De heer **Harpe** (GL). U legt mij het antwoord in de mond: die willen wij verkopen.

De heer **Colijn** (CU). Is dat goed voor de natuur?

De heer **Harpe** (GL). Dat zou kunnen, ja. Ik zou u willen aanraden om de motie te steunen want ook u bent voor de natuur. Als u echt voor de natuur bent, steunt u deze motie.

De heer **Colijn** (CU). Maar dat is niet de vraag. Wat gebeurt er nu met die 585 hectaren? Als die worden verkocht --als er al kopers voor kunnen worden gevonden-- wat gebeurt er dan op het terrein van het natuurbeheer?

De heer **Harpe** (GL). Dat hangt van de kopers af. U moet mij hierover geen detailvragen stellen. Het gaat over toekomstige ontwikkelingen. Ik vind het allemaal prachtig, maar u neemt een beetje een loopje met... Ik vind dit een beetje flauw.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Als ik het goed begrijp worden die 585 hectaren verkocht en zitten, gelet op het betoog van de heer Feijtel,

nogal wat landbouwers te springen om grond. Hij heeft aangegeven dat ze bereid zijn om daar veel geld in te steken. Mijn conclusie is dat er hier sprake is van een win-win-situatie. Er wordt geld gegenereerd om andere natuurgebieden in te richten en de landbouwers hebben hun grond. Is deze conclusie juist?

De heer **Harpe** (GL). Ik pleit niet specifiek voor landbouw. Dat vind ik een verkeerd uitgangspunt, maar iedereen in deze zaal mag zijn mening hebben. Ik pleit voor het tot stand brengen van de samenwerking die er moet zijn tussen de natuurbeheerders. Als er een bepaalde groep uit wordt gehaald, wordt daarmee mijns inziens tekort gedaan aan het belang van dit onderwerp.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Uit het betoog van de heer Harpe maak ik op dat er zijns inziens in het voorstel van het college te weinig aan natuurbeheer enz. wordt gedaan. Vindt de heer Harpe dat hiervoor te weinig geld wordt ingezet? Met andere woorden: wil hij hieraan meer geld besteden?

De heer **Harpe** (GL). De conclusie die u nu trekt, is onjuist. Ik heb niet gesteld dat er voor natuur te weinig geld beschikbaar is.

De heer **Ruissen** (VVD). Ik heb een vraag gesteld.

De heer **Harpe** (GL). Als ik samen met u een motie kan indienen die erop is gericht dat er meer geld beschikbaar komt voor natuurbeheer, aarzel ik geen moment.

Voorzitter. Wij mogen blij zijn met het decentralisatie-akkoord. Tegen die achtergrond zit het voorstel van het college prima in elkaar. Alleen, ik geef enkele punten aan waarover ik mij zorgen maak. Eén van die punten is het feit dat het college geen haast heeft om in 2015 dingen te doen. Een ander punt van zorg is dat het hierbij in het geding zijnde budget onder de bezuinigingen kan vallen. Ik hoop dat ik --als dit mogelijk in de toekomst aan de orde komt-- de steun van de heer Ruissen krijg voor de stelling dat dit onderwerp geen mikpunt van bezuiniging mag worden. Dat is in elk geval het uitgangspunt van GroenLinks. De natuur heeft al veel te veel achterstand opgelopen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik constateer dat er overwegend complimenten zijn verwoord voor dit statenvoorstel, hetgeen ook al zo was in de commissie. Daar dank ik de partijen voor, van links tot rechts. Ik vind het altijd knap, als je het voor iedereen goed kan doen. Dat gebeurt niet zo vaak...

Veel woordvoerders hebben gesproken over de bezuinigingen. Hoe gaan wij die invullen? Voorzitter. Dat is ook voor het college op dit

moment een groot vraagteken. Wij gaan hiervoor de volgende week bij elkaar zitten. Alle posten passeren de revue. De inzet is echter, natuurlijk, dat het nu voorliggende plan wordt uitgevoerd.

De heer Ruissen geeft aan dat de economische "poot" voor zijn fractie erg belangrijk is. Dat is ook zo, voorzitter. Daar betalen wij de faunaschade van, daar doen wij de PAS-ontwikkeling van enz. Het zijn belangrijke bedragen, die in het totaal opgenomen zijn. Overigens, wij hebben in de vorige periode al voor anderhalf miljoen bezuinigd. Ik hoop dat wij de schade kunnen beperken.

Voorzitter. De POP3-gelden en de daarbij aan de orde komende cofinanciering vormen een onderdeel van dit bestedingsplan. Er bestaat geen discussie over dat wij de in dat verband opgenomen budgetten, die "in Europa" kunnen worden verdubbeld, overeind moeten houden.

De heer Van Haperen vraagt zich in verband met de kwaliteit langs de kust en de belevingsmogelijkheden af of gesprekken mogelijk zijn om een en ander samen met de natuurbeheerders te doen. Voorzitter, die gesprekken zijn er. Ook op een breder front zou ik die samenwerking tussen de terreinbeheerders willen zien. De suggestie is gedaan, te bevorderen dat Het Zeeuws Landschap en de SLZ samengaan, maar wij moeten niet vergeten dat wij vier organisaties hebben en dat ze alle vier anders zijn. Zo is de SLZ een organisatie die geen eigen grond heeft. Andere terreinbeheerders kunnen via een SNL-contract subsidie krijgen voor het beheer, maar dat is voor de SLZ niet mogelijk.

Er zijn dus verschillen, maar er zijn ook overeenkomsten. Mijn insteek is dat er vooral wordt gekeken naar die overeenkomsten, dat wil zeggen: daar waar het efficiënter kan. Wij hebben het daarbij over huisvesting, backoffice-kosten enz. Hoe kunnen wij nu gezamenlijk meer beleving van de natuur realiseren? Inderdaad, waar het gaat om identieke motieven, moeten er oplossingen komen. De gesprekken daarover worden gevoerd en de hierbij betrokken partijen zijn er ook van overtuigd dat er iets moet gebeuren. Een voorbeeld daarvan is dat nu de terreinbeheerders de verhuur van accommodaties gezamenlijk regelen. Ik zie dit als een eerste stap in de goede richting.

Door de fractie van D66 is gesproken over het landschap als de "zesde pijler". Voorzitter. Het landschap is niet aangemerkt als zesde pijler omdat het een integraal onderdeel is van de aangegeven vijf pijlers. Als voorbeeld noem ik de agrariërs die hun landbouwgronden bewerken en akkerranden onderhouden. Ook dat is landschapsbeheer.

Voorzitter. Ik was onder de indruk van het wetenschappelijke betoog van de heer Van Dijen. Ik vond het heel knap; hij gaf aan wat er op dit terrein allemaal is gebeurd van 1900 tot nu. Ook vond ik het begrip "ecologica" mooi gevonden,

maar ik kan dit element niet terugvinden in de door hem ingediende motie. Voorzitter. De gronden, waarvan wordt voorgesteld om ze te ruilen, hebben wij gekocht. Wij hebben ze echt niet gekregen; wij hebben er 25,6 miljoen voor betaald. Bovendien is dat bedrag geleend. Het is dus niet zo dat wij dit allemaal nou zomaar tot onze beschikking hebben. Die gronden inzetten ten behoeve van een versnelde realisering van de EHS, is mijns inziens een bijzonder dure optie, die wij ons helemaal niet kunnen veroorloven. Hoe gaat dat? Gronden worden als natuurgrond om niet beschikbaar gesteld aan de terreinbeheerders en vervolgens moet er nog een beheervergoeding via een SNL-contract worden geregeld. Dat zijn zeer ingrijpende opgaven, voorzitter. Ik moet de Staten echt de aanvaarding van deze motie ontraden.

Het feit dat wij in 2013 al 80% van de EHS hebben gerealiseerd, geeft overigens aan dat wij hiermee behoorlijk op koers liggen. In dit verband is gewezen op het feit dat een en ander niet in 2018 maar in 2027 gerealiseerd moet zijn. Dat klopt, voorzitter, maar dit is een onderdeel van het decentralisatie-akkoord. De middelen die wij in dat kader hebben gekregen, zijn verantwoord voor een uitvoeringstempo tot 2027. Daarnaast zijn er de pijlijnprojecten en de zaken die wij de "niet te missen kansen" noemen. In dat verband spelen ook een rol de gratis gronden van de 700 hectaren die wij eerder hebben gekregen, maar dat zijn er enkele tientallen, ongeveer 30. Deze kunnen wij inzetten voor de zogenaamde "niet te missen kansen".

Voorzitter. Wij denken in 2015 --met behulp van de pijlijnconstructies en deze niet te missen kansen-- toch nog toe te komen aan de realisatie van zo'n 80 hectaren. Overigens hebben wij in 2015 ook tijd nodig om de plannen voor te bereiden voor 2016 en 2017. Dan krijgen wij extra middelen om de ontwikkeling verder vorm te geven. Dat is de reden waarom wij op dit moment kiezen voor het goed organiseren van het beheer en niet voor ontwikkelen om vervolgens geen geld te hebben om de beheertaken goed uit te voeren.

De heer Van Burg vraagt aandacht voor de factoren effectief en doelmatig en constateert dat er weinig geld is voor biodiversiteit. Dat klopt, voorzitter. In 2016 gaan wij evalueren en gaan wij na welke soorten wij in stand houden, om welk kostenniveau en om welke aantallen hectaren het gaat. De zaken worden dan tegen elkaar afgezet en tot die tijd hebben wij een kleine drie ton beschikbaar voor biodiversiteit. Wij proberen de middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten. Dat moet ook wel omdat het om relatief weinig geld gaat, maar het is niet zo dat alleen op deze wijze de biodiversiteit in stand wordt gehouden. Dat gebeurt natuurlijk ook door middel van de SNL-contracten, de terreinbeheerders die hiervoor geld inzetten.

Gevraagd is om aandacht in het jaarplan voor ganzen- en mezenschade. Voorzitter. Al eerder heb ik gezegd dat in het kader van het IPO de afspraak is gemaakt om te proberen, de kosten met betrekking tot het Faunafonds niet almaar te laten stijgen. Tegen die achtergrond is de vergoeding voor mezenschade gesneuveld. Dat betekent niet dat dit altijd zo zal blijven. Wij gaan dit immers monitoren en gaan na wat de gevolgen zijn en of een en ander wellicht op termijn weer moet worden teruggebracht. Op dit moment is het doel om de kosten in het kader van het Faunafonds naar beneden te brengen.

De heer Colijn concludeert dat er in 2016 te weinig geld beschikbaar is voor de uitvoering van het plan en hij vraagt zich af of het tekort moet worden gedekt met middelen voor het platteland. Voorzitter. Ik wijs erop dat wij in de nota Zeeuws Platteland 2.0 hebben aangegeven dat wij mogelijkheden, allerlei kruiscombinaties, zien om middelen in te zetten ter verkrijging van Europese subsidies. Op die manier kunnen wij de voorziene tekorten opvullen. Het is een feit dat voor de 4,7 miljoen waarover wij eerder hebben gesproken, dekking moet worden gevonden. Dat bedrag is wegge gevallen en dat betekent dat wij in 2016 sterk moeten inzetten op Europese cofinanciering. Wij moeten de zaken heel handig aan elkaar knopen.

De heer **Colijn** (CU). Ik herhaal mijn vraag of --als het zo niet lukt-- het Programma Zeeuws Platteland voor het tekort moet opdraaien. U zult dan toch verder willen gaan met de uitvoering.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Neen, dat is niet helemaal zo. Het Programma Platteland en het Natuurbeheerprogramma zijn natuurlijk wel aan elkaar gekoppeld. Het gaat om middelen die "bij elkaar" worden ingezet. Zo zie ik het ook. Het Natuurbeheerprogramma is een totaalpakket van beheermaatregelen, ontwikkeling, bestemming enz., maar het levert natuurlijk ook zijn inbreng met betrekking tot het platteland. Het is ons overkoepelend programma, waaronder het natuurbeheerpakket zit. Voorts wijs ik erop dat wij in 2015 voor 2016 met een Natuurvisie komen. De problematiek die u nu aankaart, zal daarbij worden betrokken. In elk geval is het niet juist om aan te nemen dat het Plattelandsprogramma 2.0 als eerste aan bod komt om te worden gekort.

De heer **Colijn** (CU). U zegt "dat is niet helemaal zo", maar u zegt niet: "Het is helemaal niet zo"...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat klopt. Op bezuinigingen die wij nog met elkaar moeten gaan benoemen, kan ik hier geen voorschot nemen.

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Als de heer Colijn zich zorgen maakt over de financiële robuustheid, is dat mijns inziens een extra reden om voor onze motie te stemmen. Immers, met de verkoop van die gronden kan dan een bepaalde financiële zekerheid in het voorstel worden ingebracht.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). De heer Colijn bepleit dat er wat de vergroening betreft geen versnippering optreedt. Daarmee, voorzitter, wordt aangesloten bij onze kerngebiedenconclusie. Door de CDA-fractie wordt erop aangedrongen dat wij hier nog eens goed naar kijken, en dat doen wij ook op dit moment, samen met de agrarische sector. De kerngebieden zoals ze nu door GS zijn vastgesteld, zijn robuust terwijl uit onderzoek is gebleken dat ze de beste kansen bieden om op het terrein van de biodiversiteit tot goede resultaten te komen. Dat is bijzonder belangrijk want de komende zes jaar zullen wij op dit terrein resultaten moeten bereiken. Anders is het nog maar de vraag of wij kunnen beschikken over de 800.000 euro van de Jansen-middelen die wij willen inzetten voor Europees geld, zodat het 1,6 miljoen wordt. Wij zullen dit wel goed moeten doen.

Ik begrijp, voorzitter, dat dit bij de agrarische sector niet eenvoudig ligt. Er is discussie over de monitoring. Is dit wel goed gebeurd? Moet dat niet beter? Moet het niet op andere plekken? Hoe gaan wij om met de gebieden die buiten de kerngebieden vallen? Heel strikt zeggen "we doen niks meer" is de éne kant; kijken of er nog een tijdelijke oplossing is, is de andere kant. De gesprekken hierover worden op het moment gevoerd.

De heer Babijn is van oordeel dat er geen sprake dient te zijn van nieuwe natuur. Dat klopt, voorzitter. Daarvoor hebben wij op dit moment geen geld. Wij proberen de beheertaken zo goed mogelijk in te vullen. Ik meen dat wij daarin met de middelen die ons ter beschikking staan, goed slagen.

Dat de heer Babijn bezwaar maakt tegen de wildschade, begrijp ik, maar ik ben blij dat wij er samen met de FBE uitgekomen zijn en dat wij hier in Zeeland het landelijke beleid kunnen volgen.

De heer Feijtel zegt dat dit plan "niet goed voelt". Hij meent dat er geen sprake is van passend beleid. Voorzitter. Ik kan hem zeggen dat van de hierbij in het geding zijnde 20 miljoen 4 miljoen voor de agrarische sector is, 5 miljoen voor de economische sector, deels agrarisch, en 10 miljoen voor de natuur. Ik denk dan, voorzitter: ach, als je dit zo bij elkaar neemt en agrarisch en economisch bij elkaar optelt, is het ongeveer fifty-fifty. Voor mij voelt dat wél goed. Ik vind dat hiermee een goed evenwicht is gevonden tussen agrarisch natuurbeheer, overig natuurbeheer en de economische component.

De heer Feijtel dringt er voorts op aan dat de middelen voor de kerngebieden niet onbenut blijven. Voorzitter. De middelen voor akkerranden zijn alleen voor akkerranden bestemd. Daarnaast komen er vanaf 2016 ook nog middelen voor de droge en de natte dooradering. Het is mogelijk dat het accent verschuift maar wat de middelen betreft is het absoluut niet de bedoeling om dit als een bezuinigingsmaatregel te zien. Dat er in Zeeland misschien minder akkerranden komen, zou kunnen. Dit zou inderdaad zo'n 100 tot 200 hectare terug kunnen lopen, maar er zijn mogelijkheden om koppelingen te leggen met de vergroeningseisen die door de staatssecretaris zijn gesteld. Ik weet dat dan de vergoeding lager is, maar er zijn wel mogelijkheden om die koppelingen te leggen.

De landbouwsector heeft behoefte aan grond, zo stelt de heer Feijtel. Voorzitter. Ik heb al gezegd dat wij de gronden die wij hebben, hebben gekocht en dat ze worden ingezet voor allerlei andere doeleinden, waaronder infrastructuur, kavelruil, natuurherstel enz. Het is niet juist om te veronderstellen dat die gronden er nu zomaar liggen. Ze zijn verpacht en worden dus wel degelijk door de agrarische sector benut, zij het in korte perioden van één of twee jaar. Ik denk dat het belangrijk is dat wij deze gronden in het Kavelruilbureau houden omdat wij op die manier ook andere doelen kunnen dienen. Over de aantallen hectaren die wij in dit bureau zouden moeten houden, kan worden gediscussieerd wanneer wij in juni 2015 met onze Vastgoednota naar de Staten komen.

De heer Harpe constateert terughoudendheid met betrekking tot natuurontwikkeling. Voorzitter, dat heeft hij goed gezien. Als je in 2015 je ambities alleen met "pijplijn" en "niet te missen kansen" kunt waarmaken, is dat inderdaad terughoudend beleid. Echter, daar staat tegenover dat wij in 2016 en 2017 tot extra ontwikkeling kunnen komen. Ik bestrijd de stelling van de heer Harpe dat wij hier in Zeeland op dit gebied achter zouden lopen. Voorzitter, heel Nederland is jaloers op datgene wat wij hier in Zeeland al hebben bereikt.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor haar reacties. Zij heeft aangegeven in gesprek te zijn met beide door mij genoemde stichtingen, over efficiency. Ik heb echter gevraagd of het college bereid is om een fusie tussen beide organisaties aan te moedigen. Slechts een eenvoudig ja of neen volstaat...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Neen!

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Ik vind het jammer dat de gedeputeerde enerzijds, terecht, de waarde van mijn betoog ziet, maar anderzijds niet de "ecologica" in de motie ziet. Zij geeft aan dat de ontwikkeling van natuurgebied erg duur is en dat de

gronden niet gegeven maar gekocht zijn. Het laatste klopt: 26 miljoen voor 585 hectaren. Ik heb hierover even de financiële man van de provincie gesproken; hij heeft het over 44.000 euro per hectare. De gangbare prijs is 60.000 tot 70.000 euro per hectare. Tel je winst uit...

Dat niet alleen, voorzitter; het geld voor die ontwikkeling komt eraan, namelijk in 2017. Het enige wat wij nu bepleiten, is dat een voorschotje wordt genomen op die middelen. Ze zijn toegezegd en wij weten zeker dat ze komen. Wij helpen er de natuur enorm mee vooruit en wij helpen ook onszelf. Immers, door het ontwikkelen van natuur zorgen wij ervoor dat er op de beheerkosten wordt bespaard. Wij hebben er dus financieel voordeel bij, plus het gegeven dat wij hiermee soortenrijkdom en biodiversiteit extra bevorderen.

Voorzitter, het laatste dat wij willen is dat wij er later van worden beticht onvoldoende te hebben gedaan voor de soortenrijkdom, nog afgezien van de vraag of je het verwaarlozen daarvan over je hart kan verkrijgen. Ik, persoonlijk, kan dat niet. Ik zie hier écht een win-win-situatie en zou dan ook de gedeputeerde willen vragen om tegen die achtergrond steun te geven aan de motie. Dezelfde vraag leg ik voor aan de overige fracties.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De vraag waarmee ik in eerste termijn ben begonnen, is nog niet beantwoord. Ik doel op mijn vraag over het hoofdstuk kosten en dekking, waarin wordt gesteld: "Hierbij is nog geen rekening gehouden met recente berichten omtrent het DELTA-dividend en de invulling van bestaande taakstellingen".

De heer **Feijtel** (CDA). Voorzitter. De gedeputeerde meent dat de verdeling van de middelen evenwichtig is. Met mijn opmerking "het voelt niet goed" heb ik willen zeggen dat er maar weinig ruimte is en dat alles zo vastligt. Ik vind dat er binnen de gestelde kaders goed werk is geleverd, maar als ik constateer dat er op een totaal van 20 miljoen 14 miljoen wordt aangewend voor natuurbeheer, vind ik dat een heel groot deel.

Sprekend over de motie stelt de gedeputeerde dat de provincie die gronden niet heeft "gekregen". Die gronden worden, als het zover is in de komende jaren, om niet doorgegeven aan de terreinbeheerders. Daarbij gaat het dus om 40, 50, 60 miljoen. Volgens mij komt er ook nog een bedrag bij voor inrichting. Wij hebben het dus over misschien wel 80 miljoen. Waar moet dat vandaan komen? Mijn conclusie is dat wij het bedrag dat beschikbaar is voor plattelandsontwikkeling, wel op nul kunnen zetten, maar ook dan komt men er niet mee. Een heel ander voorstel zou kunnen zijn om morgen die hectaren aan de agrarische sector te gaan verkopen. Dat zou morgen 60 miljoen opleveren.

Dan kun je wat doen; dan heb je geld. Voorzitter, dat is een andere variant.

Ik ben benieuwd hoe het door de gedeputeerde genoemde monitoren van de mezenschade gaat. Hoe gaat dit vaak in de praktijk? Nagegaan wordt wat er in de komende jaren aan schade wordt gemeld, maar je moet 300 euro aan behandelkosten betalen terwijl je nooit een vergoeding krijgt. Over drie jaar is er niemand die nog een schade meldt en vergoeding vraagt. Als gevolg daarvan is er dus geen schade en heeft het beleid gewerkt... Nogmaals, ik ben benieuwd hoe serieus deze monitoring wordt opgepakt.

Voorzitter. Ik heb de gedeputeerde het volgende voorgehouden. Mocht bij evaluatie of op een andere manier blijken dat het met sommige stukjes natuur niet is gegaan zoals eerder werd gedacht, is het college dan bereid om te zeggen: bij evaluatie hoort óók dat soms natuur weer wordt omgezet in een andere bestemming, bijvoorbeeld landbouw? Is dit voor de gedeputeerde bespreekbaar?

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. De heer Feijtel heeft nogal wat kritiek, ook in financiële zin. Moet de conclusie nu zijn dat zijn fractie tégen het voorstel gaat stemmen? Of accepteert men de zaken waarop men kritiek heeft? In dat geval is het betoog van de heer Feijtel in tweede termijn niet zo nuttig geweest.

De heer **Feijtel** (CDA). U zei daarnet: "Dat vind ik een beetje flauw" en dat moet ik nu ook zeggen. In eerste termijn ben ik mijn betoog begonnen met de woorden: "Voor ons ligt een evenwichtig stuk dat past binnen de afgesproken kaders en afspraken met het Rijk.". Er is niet meer ruimte. Ik pleit voor "out of the box-denken". Laten wij, wanneer wij gaan evalueren, eens kijken of het bespreekbaar is dat natuur, waarvan iedereen vindt dat het in 25 jaar niet is geworden wat men er aanvankelijk van verwachtte, een andere bestemming krijgt.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Ook het betoog van de heer Feijtel in tweede termijn roept bij mij vraagtekens op. Er ligt een akkoord over de decentralisatie-impuls. Er zijn afspraken gemaakt over nog te realiseren nieuwe natuur, tot het jaar 2027. De heer Feijtel hoor ik nu twee dingen vragen: kan die nieuwe natuur niet wat minder, en: is het bespreekbaar dat op bepaalde plekken natuur weer wordt omgezet in landbouw? Voorzitter, wil de heer Feijtel hiermee terugkomen op de afspraken die in het kader van het decentralisatie-akkoord zijn gemaakt?

De heer **Feijtel** (CDA). Ik denk, voorzitter, dat dat akkoord goed en evenwichtig is, maar ik heb ook gezegd dat wij in de afgelopen jaren niet alleen die 5000/6000 EHS-hectaren hebben aangekocht en

ingericht. Door allerlei omstandigheden is er daarnaast nog heel veel andere natuur ontstaan. Ik denk aan de verevening, aan natuurherstel, aan de mode om bij een dorp een bosje aan te leggen enz. Wat ons betreft hoeft het niet allemaal in beton gegoten te worden. Mij gaat het er niet om, afspraken terug te draaien, maar wél wil ik een keer de vraag bespreekbaar maken: mag het ook eens andersóm zijn? Is dat nou zó ontzettend bedreigend dat alleen de gedachte al zoveel reacties oproept?

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Mijn fractie wil het "out of the box-denken", bepleit door de heer Feijtel, ondersteunen. Dat geldt ook voor zijn betoog over de mezenschade.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Wij zien graag dat bij de monitoring van de mezenschade niet alleen wordt gekeken naar de gemelde schade, maar ook naar maatregelen die worden voorgesteld door boomgaardbezitters en die soms niet mogen. Er zijn mogelijkheden die best wel effectief zijn maar die om welke reden dan ook niet mogen. Maken wij het onszelf niet te moeilijk, en de mezen te gemakkelijk?

Datgene wat de heer Feijtel over de evaluatie heeft gezegd, vinden wij vanzelfsprekend. Bij een evaluatie moet er met een open blik worden gekeken naar al datgene wat is gebeurd en genoteerd. Als een natuurbestemming ergens niet oplevert wat er aanvankelijk van werd verwacht, moet je er naar durven kijken. Als wij dat niet durven, moeten wij ook niet aan een evaluatie beginnen omdat dan vooraf de uitkomst al vaststaat.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De rekensom die de heer Feijtel naar aanleiding van de motie heeft gemaakt, onderschrijf ik. Het kost ontzettend veel geld om deze motie uit te voeren. Ik bestrijd dat het er alleen maar om zou gaan om even een stukje voor te financieren. Wij hebben het over heel veel hectaren en over heel veel geld. Inderdaad komen er ook de inrichtingskosten nog bij en, daarna, de structurele beheerkosten. Ook is het beslist niet zo dat hoe groter de oppervlakte, hoe minder de beheerkosten zijn. Daarvoor hebben wij met elkaar heel mooie tarieven afgesproken: dát zijn de soorten die beheerd moeten worden en daar hoort die vergoeding bij en daar betalen wij 75 of 82% van. De heer Feijtel geeft aan dat dergelijke afspraken "in beton gegoten" zijn. Ja, voorzitter, sommige dingen zijn gewoon in beton gegoten.

Voorzitter. De heer Babijn heeft datgene gemist wat ik heb gezegd over het DELTA-dividend. Ik heb onderstreept dat het een moeilijke opgave wordt om de bezuinigingen in te vullen en dat wij daar hard mee bezig zijn. Wij hebben al voor

anderhalf miljoen bezuinigd en gaan na hoe wij de taken die nu voor ons liggen, tóch kunnen uitvoeren, in elk geval in 2015.

Ik vind dat de heer Van Burg op een goede manier is ingegaan op de opmerkingen van de CDA-fractie over de evaluatie. Zo zit ook ik erin. Als uit de evaluatie dingen naar voren komen die leiden tot de vraag "waar zijn we mee bezig?", moeten er conclusie worden getrokken. Overigens is dat ook het geval bij het agrarisch natuurbeheer. Er is een rapport verschenen waaruit blijkt dat de gekozen werkwijze niet leidt tot het resultaat dat wij met z'n allen wensen. Daaruit is het kerngebiedenbeleid voortgekomen. Het is een keuze die is gemaakt naar aanleiding van een evaluatie. Het doen van een toezegging in dit kader vind ik niet moeilijk. Immers, dit is inherent aan evalueren.

De heer Feijtel komt met de suggestie om de 585 hectare als landbouwgrond te verkopen. Voorzitter. De voorraad in het Kavelruilbureau is ontstaan door middel van ruilen met agrariërs van slechte landbouwgrond tegen goede landbouwgrond. Het is niet allemaal goede landbouwgrond. De goede landbouwgrond die erin zit, wordt verpacht en die wordt dus wel degelijk door de landbouw gebruikt. Verder denk ik dat de presentatie van de Vastgoednota, in juni 2015, een goede mogelijkheid biedt om na te gaan hoe groot wij die voorraad willen hebben.

De heer **Feijtel** (CDA). Voorzitter. Ik onderschrijf deze woorden van de gedeputeerde. Ik pleit er niet voor om die 585 hectaren te verkopen. Die hebben wij hard nodig in het kader van de kavelruil. Ik heb deze opmerking gemaakt om de zaken scherp tegenover elkaar te zetten: de mogelijkheid om het aan de natuur te geven tegenover de mogelijkheid om te verkopen. Ik pleit niet voor verkoop. Het is veel beter om deze grond in te zetten in het kader van het Kavelruilbureau.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dan zijn wij het eens.

Voorzitter. Op de vragen over het monitoren van de mezenschade kan ik nu geen kant-en-klare antwoorden geven. Ik denk dat wij samen met Faunafonds en belangenbehartigers moeten nagaan hoe wij dit op een goede manier kunnen doen. Overigens zijn de middelen voor de mezenbestrijding uitgebreid. De schade wordt niet vergoed maar er mag wel meer worden gedaan in het kader van deze bestrijding.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

Mevrouw **Thomaes** (PVV). Voorzitter. Hoewel mijn fractie van oordeel is dat er positieve zaken in dit voorstel staan --ik denk aan het streven naar

eenheid bij en samenwerking met natuurbeheerders en aan de verbetering van de toegankelijkheid van natuurgebieden-- kunnen wij helaas niet vóór stemmen. Dit komt door de beoogde verdere ontwikkeling van het Natuurnetwerk Zeeland, voorheen de EHS, en de Brusselse invloeden op het Zeeuwse natuurbeleid, zoals neergelegd in de nieuwe Vogel- en habitatrichtlijn. De PVV is altijd tegen de EHS en tegen de Brusselse bemoeienis geweest, en zij zal dat ook blijven.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Onze conclusie is dat het onderhavige plan voldoende borging biedt en dat het een goed en realistisch stuk is. Daarom stemmen wij ermee in. Het tegendeel geldt voor de motie. Omdat wij haar als niet-realistisch beschouwen, zullen wij tegen de motie stemmen.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, de SP, GL, D66, het CDA, de VVD, de CU, de SGP en de PvZ voor dit voorstel hebben gestemd.

Motie nr. 1 van het lid Van Dijen c.s. wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GL en D66 voor deze motie hebben gestemd.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

21. Statenvoorstel aandeelhoudersstrategie Zeeland Seaports (ZSP)(SERV-178)

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Het zou mij niet verbazen wanneer straks de aandeelhoudersstrategie-ZSP door deze Staten wordt aangenomen. Ik hoop dat dat gebeurt met een ruime meerderheid; unaniem zou nog mooier zijn. Immers, dat zou een goed en krachtig signaal van de grootste aandeelhouder zijn, dat vertrouwen in de onderneming uitstraalt.

Met de gedefinieerde aandeelhoudersbelangen en de toekomstgerichte kaders geeft de provincie --ik ga ervan uit dat dat straks ook voor de gemeenten geldt-- aan wat zij van dit voor Zeeland zo belangrijke bedrijf verwacht. De onderneming heeft er ook recht op, te

weten welke kant de actieve aandeelhouders op willen.

Dit is voorts de afsluiting van een eerste fase die in de ogen van mijn fractie zorgvuldig met de ander aandeelhouders en ook de onderneming is afgestemd. In dat proces zijn ook Provinciale Staten en de hierbij betrokken gemeenteraden tussentijds op een goede manier meegenomen. Het stuk dat er nu ligt, was dus voor ons geen echte verrassing meer. Immers, de delen waaruit het bestaat, hadden wij al eerder zien groeien. Met dit proces is ook de statenmotie van 15 november 2013, die tot deze aandeelhoudersstrategie heeft geleid, in de ogen van de indiener, de fractie van de VVD, tot op heden op voortvarende wijze en in respectvolle samenwerking tussen alle partijen uitgevoerd.

Voorzitter. Met het vaststellen van deze strategie zijn wij er uiteraard nog lang niet. Het komt nu aan op een correcte uitvoering en implementatie daarvan en vervolgens, via een strategisch masterplan en daarvan afgeleide jaarplannen, de uitvoering in de praktijk. Dat zal nog een hele opgave zijn, die veel beslag zal leggen op de leiding van de onderneming. Daarom wensen wij in het bijzonder de interimdirecteur daarbij veel succes. Aan de aandeelhouders, in het bijzonder onze portefeuillehouder gedeputeerde Schönknecht, is de taak om in de komende tijd voldoende grip te houden op de vervolgstappen.

Overigens heeft de aandeelhoudersstrategie haar schaduw al vooruit geworpen. Immers, er lijkt een frisse wind te waaien bij ZSP. En dat is niet alleen onze waarneming, voorzitter, maar ook die van bedrijven. Die frisse wind en het op de toekomst gerichte handelen zijn ook hard nodig voor ZSP, om een stevige concurrentiepositie te kunnen opbouwen en daarmee een belangrijke bijdrage aan de Zeeuwse economie en duurzame werkgelegenheid in stand te kunnen houden, en zo mogelijk te versterken.

Voorzitter, er is nog veel te doen maar de start van deze voor ZSP nieuwe fase is in elk geval hoopgevend. Met vertrouwen en grote belangstelling kijkt mijn fractie uit naar het vervolg en de resultaten. Het zal u niet verbazen dat mijn fractie straks voor de vaststelling van deze aandeelhoudersstrategie zal stemmen en een goed voorbeeld doet, naar wij hopen, ook nu volgen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Mijn fractie meent dat een actief aandeelhouderschap van groot belang is voor de deelnemingen van de provincie Zeeland, vooral om publieke belangen zoals behoud en creëren van werkgelegenheid, goed te kunnen borgen. De PvdA-fractie kan zich vinden in de nu voorliggende aandeelhoudersstrategie-ZSP, waarmee het actieve aandeelhouderschap van de provincie vorm krijgt.

De Zeeuwse havens zijn het derde havengebied van Nederland en liggen in de nabijheid van de Belgische havens Antwerpen, Gent en Zeebrugge. De Zeeuwse havens liggen dus strategisch goed en daar valt veel uit te halen. Toch moeten ze in onze ogen strategische allianties met andere havens zoals Zeebrugge en Gent aangaan om in de mondiale concurrentiestrijd tussen zeehavens overeind te kunnen blijven. De samenwerking met die andere havens ziet onze fractie dan ook als een belangrijke voorwaarde voor florerende Zeeuwse havens, met veel werkgelegenheid.

Daarbij meent onze fractie dat er een koppeling tussen de Zeeuwse kennis- en diensteneconomie en de Zeeuwse havens aanwezig moet zijn. De havens zijn geen aparte economische entiteit maar vormen een onderdeel van de Zeeuwse economie. Ontwikkelingen in de havens zullen dus samen moeten gaan met ontwikkelingen in bijvoorbeeld het onderwijs. Wat de koppeling met de diensteneconomie betreft kan worden gedacht aan de betrokkenheid van juristen bij het sluiten van contracten tussen havenbedrijven. Wij vinden dit terug in de aandeelhoudersstrategie, maar mijn fractie hecht eraan dat GS in relatie met het actieve aandeelhouderschap bij ZSP hierop de nadruk blijven leggen, en daarop actief blijven sturen.

Voorzitter. De PvdA-fractie kan zich vinden in deze aandeelhoudersstrategie. Het is een gedegen strategie waarop verder kan worden gebouwd en die in beleid moet worden omgezet. De komende jaren zal er dus veel werk aan de winkel zijn om voor Zeeland toekomstige, florerende havens met veel werkgelegenheid te verkrijgen en te behouden.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Ook mijn fractie is blij met deze aandeelhoudersstrategie. Het is goed om na te denken over onze inbreng in ZSP, en vast te leggen wat wij daarvan vinden. Voorts zijn wij blij met de manier waarop dit proces tot stand is gekomen. De ondersteuning was uitstekend en er zijn verschillende sessies geweest waarin de aandeelhouders onderling, samen met vertegenwoordigers van het bedrijf en anderen, konden nadenken over de wijze waarop de toekomst van ZSP kon worden gezien. Daarmee is het een gedragen stuk geworden. Ik wil het niet al te spannend maken: wat D66 betreft kan het nog steeds unaniem.

Ten aanzien van de nautische bereikbaarheid erkennen wij het belang dat ZSP wat dat betreft heeft, maar wij moeten ervoor oppassen dat wij geen aap op de schouder krijgen. Het bevaarbaar houden van de grote geulen van Nederland vanuit zee is een rijkstaak. Wij moeten ervoor zorgen dat dat ook zo blijft en dat ZSP en/of de provincie niet zóveel gaan doen om dit voor elkaar te krijgen dat wij onze hand overspelen en

daarmee medeverantwoordelijk voor de kosten worden. Immers, bij grote geulen spelen ook grote hoeveelheden zand een rol en dat brengt hoge kosten met zich mee. Overigens hebben wij een duidelijke mening over de verdere verdieping van de Westerschelde, maar die staat op dit moment niet ter discussie.

Wat het rendement van de onderneming betreft vindt mijn fractie de 8% die daar nu voor staat, als momentopname niet verkeerd, maar wel vinden wij dat hieraan een dynamisch karakter moet worden gegeven. De conjunctuur en de ontwikkeling van ZSP, wat ten slotte in deze vorm nog een heel jong bedrijf is, zullen grote invloed hebben op datgene wat je kunt eisen of willen. Wij zullen de bereidheid moeten hebben om die 8% waar dat nodig is bij te stellen, om ervoor te zorgen dat een goede en verantwoorde bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorzitter. De suggestie die in dit voorstel staat om de winst van het bedrijf in te blijven zetten voor het versterken van het eigen vermogen, vindt mijn fractie een goede en verstandige. Eigenlijk vinden wij dit het kernpunt van deze aandeelhoudersstrategie: wij besluiten met z'n allen om ZSP de kans te geven zich zó te versterken dat op enig moment bankgaranties niet meer nodig zijn. Wij zouden dit tekstueel in het voorstel nog wel wat willen versterken. Met andere woorden: niet meer "wanneer de bankgaranties weg zijn, dan..." maar: "wanneer de bankgaranties niet meer nodig zijn, wanneer het eigen kapitaal voldoende is om...". Daar zouden wij ook best een bepaald percentage aan willen verbinden, in de zin van: daar willen wij naar streven. Dat staat er nu niet in, maar wat niet is kan nog komen.

Deelnemingen passen wat D66 betreft niet bij ZSP, en ook niet bij de deelnemende overheden. Wij geven steun aan de gedachte om de deelnemingen te vervreemden, maar daarbij mogen ze wat ons betreft niet naar een andere overheid. Daar passen ze immers nog minder goed bij dan bij ZSP, al is het maar vanwege het risicoprofiel dat wij nastreven. Dat geldt niet alleen voor ZSP, maar zeker ook voor overheden.

Het vereenvoudigen van de bestuursstructuur kan wat ons betreft niet snel genoeg plaatsvinden.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Het vervreemden van deelnemingen is voor de D66-fractie een bespreekbaar onderwerp; ik vertaal het nu even wat vrij. Echter, ze zouden niet naar de provincie mogen gaan. Hoe moeten wij nu, tegen deze achtergrond, het stemgedrag van de D66-fractie ten aanzien van het zojuist behandelde PVV-voorstel zien? Daarbij ging het om het opheffen van de NV Westerscheldetunnel en om het vervolgens, via de publiekrechtelijke weg, inhoud geven aan taken.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Dat voorstel betrof een tunnel, een onderdeel van de infrastructuur voor het verkeer. Deelnemingen hebben een zeker risico in zich en wij zijn van oordeel dat overheden geen aandelen in bedrijven behoren te hebben. De Westerscheldetunnel is er al en wij hebben de taak ervoor te zorgen dat die tunnel voor het verkeer, de Zeeuwen in het bijzonder, zo goed mogelijk toegankelijk is. Daarbij kunnen wij niet zeggen dat wij er geen aandeel in willen hebben, want dat hebben wij al.

Voorzitter. Niet alleen vanwege de garantstelling maar ook vanwege het principe dat de overheid een duidelijke positie moet innemen ten opzichte van de bedrijven in haar eigen regio, zijn wij voorstander van een andere verhouding tussen die overheid en onder andere ZSP. De overheid is regisseur en bevoegd gezag en soms zijn die belangen strijdig met die van een aandeelhouder. Echter, een definitief besluit hierover kan pas worden genomen op het moment dat ZSP voldoende eigen kapitaal heeft om op eigen benen te staan. Dat besluit zal dus een aantal statenvergaderingen na ons worden genomen. Volgens een goed principe is het niet verstandig om over je graf heen te regeren; dat zal ik dan ook niet proberen.

Voorzitter. De fractie van D66 vindt dat er best nog wel wat extra inspanning mag worden geleverd om het eigen vermogen zo snel mogelijk op orde te brengen. De vier suggesties die hiervoor in dit voorstel worden gedaan, vinden wij een uitstekend begin, maar wij willen het bedrijf ook uitnodigen om wat dit betreft ook zélf creatief te zijn, en vooral datgene te doen wat het behoort te doen, en dat is ondernemen.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Rond het jaar 1870 was er sprake van een politiek roerige tijd. Het kabinet was wankel en fragiel. Socialisten en conservatieven konden het nergens over eens geraken. Men sprak overal over, behalve over de toekomst van Nederland. Het was een tijd waarin overwegend op de winkel werd gepast en waarin in feite niets werd bereikt. Toch waren er nog wel visionairs, mensen met durf en lef. Ze dachten in kansen, en niet in beperkingen. Ze kenden passie voor wat wij vandaag de dag "topsectoren" noemen. Bij het ministerie van Waterstaat stond minister Thorbecke stevig aan het roer. Dat was zo'n visionair, iemand die stond in de branding van de tijd, vooruit keek en weinig had met alles wat gebeurd was en achter hem lag. Het ging hem om de toekomst en om de horizon.

De havens waren toen al de levensader van Holland. In opdracht van de minister kwam er met grote vaart een rapport, opgesteld door de Raad van Waterstaat. Het was een gedegen rapport, waarin onder meer kan worden gelezen: "De

voorbeelden van de thans gebouwd wordende monsterachtige zeekastelen: wel 140 meter lang, 18 meter breed. Ze zijn bij iedereen bekend en ze houden gans Nederland bezig, maar juist deze zeekastelen getuigen van ondernemingszin en vooruitgang. Ze verdienen onze brede bewondering. Critici zijn van mening dat deze zeekastelen niet als richtsnoer behoeven te dienen bij het uitdiepen en aanleggen van de Nieuwe Waterweg, maar de Waterweg moet nóg breder en dieper. Wij moeten vooruit, en niet achteruit want anders verzandt Holland."

Er volgde in 1862 in de Tweede Kamer een stevig debat. "Ons land", zo stelde minister Thorbecke in antwoord op de vele vragen, "heeft niet genoeg aan spoorlijnen, denkers en filosofen. Juist op het water ligt onze kracht en de havens zijn van het grootste belang voor binnenlandse bedrijvigheid. Nederland is een trechter waardoor de wereldhandel zich in verbinding kan stellen met heel en gans Europa, met alle landen die achter ons liggen. Hoe wijder wij de opening maken, hoe meer er door zal gaan."

Voorzitter. Men zal, in het licht van het voorgaande, begrijpen dat mijn fractie unaniem buitengewoon positief is over de aanzet om te komen tot een aandeelhoudersstrategie-ZSP. Immers, ook daarbij gaat het om toekomst en visie, om de "trechter Zeeland" en de rest van de wereld. Dit stuk vormt een goede aanzet om te komen tot een goede aandeelhoudersstrategie. Het komt vervolgens op de uitwerking aan. Wij willen waardering uitspreken voor de rol van Emendo en de presentatie die wij in de commissie van ZSP hebben gekregen, waardevol en inhoudsvol. Er resten nog slechts enkele vragen.

Hoe blijven wij in de toekomst betrokken bij de verdere uitwerking? Daarover worden wij graag uitgebreid geïnformeerd. Verder menen wij dat ZSP zich moet beperken tot haar corebusiness. Men moet voorlopig maar geen onverplichte bijdrage meer leveren aan de Zeeuwse samenleving. Naar onze overtuiging is dit één van de redenen geweest waarom de uitgangspositie van onze havens op dit moment in financiële zin niet optimaal is. Voorts zijn wij benieuwd naar de continuïteit van bestuur. De huidige directeur is benoemd als interimdirecteur, voor een korte periode. Wordt er uitgezien naar een visionair, iemand die durf en lef heeft, denkt in kansen en niet in beperkingen? Ik denk aan een echte havenman of -vrouw, die ons meeneemt naar de toekomst. Met een visionair aan het roer komt het wel goed, voorzitter. Ons land heeft inderdaad niet genoeg aan spoorlijnen. Juist op het water ligt onze kracht en de havens zijn van het grootste belang voor de binnenlandse bedrijvigheid. Nederland is een trechter waardoor de wereldhandel zich in verbinding kan stellen met half Europa, alle landen die achter ons liggen. Hoe

wijder wij de opening maken, hoe meer er door zal gaan.

De heer **Muste** (PvZ). Hoor ik het goed? Moet ZSP zich alleen met zijn corebusiness bezighouden? Dus: geen spoorwegverbeteringen, geen aanleg van wissels? Hoor ik u dat zeggen?

De heer **Dorst** (SGP). Dat hoort u mij heel goed zeggen.

De heer **Muste** (PvZ). Ik heb u wel eens wat anders horen zeggen...

De heer **Dorst** (SGP). Ik kan het mij niet herinneren maar hoor graag wanneer ik iets anders zou hebben gezegd. Spoorwegen aanleggen, geld steken in spoorwegverbeteringen, het komt neer op een onverplichte bijdrage van ZSP. Daarvan is in het verleden sprake geweest. Ik denk aan de Sloelijn, de problematiek bij Goes. Welnu, daarbij gaat het om een primaire verantwoordelijkheid van ProRail. Die gang van zaken is er de oorzaak van dat nu de financiële positie van ZSP niet zo stevig is als zij zou moeten zijn. Wij moeten daarmee stoppen.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Dit voorstel is vooral een duidelijk voorstel, met een goed omschreven doel. Dat doel is: komen tot een goede afstemming met de bedrijfsstrategie. Dit is logisch en zal feitelijk de toekomst van de haven bepalen, evenals onze houding als aandeelhouders.

Tijdens de commissiebehandeling van dit stuk ontstond -- het ging over het toevoegen van een milieuparagraaf aan de aandeelhoudersstrategie-- een discussie over de rol die aandeelhouders hebben en de rol die de directie van het bedrijf heeft. Voorzitter, onze fractie is een voorstander van een goed natuurbeheer, maar dit voorstel gaat over goede governance. De provincie zou een bedrijf niet moeten gebruiken om haar eigen groene doelstellingen te verwezenlijken. Wanneer dergelijke bepalingen toch zouden worden opgenomen in de aandeelhoudersstrategie, moet de conclusie zijn dat wij ons inhoudelijk bemoeien met de bedrijfsvoering. Wat dat betreft hebben wij inmiddels wel genoeg geleerd. Dat zouden wij niet meer moeten doen.

Voorzitter. Wij complimenteren het college met de wijze waarop statenleden bij dit proces zijn betrokken. Ook mijn fractie heeft waardering voor de ondersteuning door Emendo en voor de zeer verhelderende sessies die er zijn geweest. Hiermee is een goed inzicht gegeven in de keuzemogelijkheden die het bedrijf --en ook wij, als aandeelhouders-- al heel snel zullen moeten gaan maken. Vooral de verbetering van de eigen vermogenspositie staat daarbij centraal. ZSP moet daarvoor op zoek naar strategische partners en

mag daarbij wat ons betreft ook over de grens kijken. Dat is niet meer dan logisch, gelet op de wereldmarkt waarop dit bedrijf opereert. Het is nu aan het bedrijf zelf om dit verder in te vullen.

Voorzitter. Wij vinden het van belang dat de provincie de toegankelijkheid van de havens agendeert in de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie. Een goede toegankelijkheid is van het grootste belang voor het verkrijgen en behouden van een goede concurrentiepositie. Met betrekking tot het verzanden van de havens hebben wij juist in Zeeland in het verleden genoeg lessen geleerd.

Voorzitter. De heer Dorst kan ik zeggen dat een trechter de eigenschap heeft dat er aan de smalle onderkant een doorgang is. Die doorgang is, waar het om de havens gaat, essentieel voor de doorvoer naar het achterland. Het lijkt mij niet meer dan logisch dat, als een bedrijf als ZSP een bepaalde ontwikkeling doormaakt, het ook aandacht geeft aan een goede infrastructuur voor de af- en doorvoer van goederen. Welnu, dát is wat er is gebeurd met betrekking tot de spoorlijn bij Goes.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Elke partij, vertegenwoordigd in deze Staten, vindt de Zeeuwse havens en al datgene wat daarbij komt kijken, belangrijk. Dat geldt ook voor de SP. Wij vinden de havens van essentieel belang voor de economie van Zeeland. Ook vinden wij belangrijk dat de Staten actief nagaan welke koers zij voor ZSP een goede vinden, zulks gelet op de toekomst. Met andere woorden: een actief aandeelhouderschap.

Tegen die achtergrond, voorzitter, heeft het voorliggende voorstel een aantal goede punten waarvan ik er enkele zal noemen: het bevorderen van duurzame werkgelegenheid, het borgen van een goede toegankelijkheid van de havens, het bevorderen van transparante verhoudingen tussen aandeelhouders en bedrijf, het beheersen van risico's en minder commissarissen. Het zijn allemaal fantastische punten en sommige zijn ook beslist hard nodig.

Echter, er zijn ook punten die de SP-fractie wat minder vindt. Zo rijst de vraag hoe hard het rendement van 8% is. Hoe gaan wij daarmee om als ZSP in de problemen komt? Een kat in het nauw maakt rare sprongen. Moeten er dan onderdelen worden verkocht om toch aan het beoogde rendement te komen? Welnu, voorzitter, dat is niet hoe de SP-fractie met de belangen van de Zeeuws havens wil omgaan.

Dat brengt mij bij het volgende punt. Wij hebben er problemen mee dat uit dit voorstel naar voren komt dat allerlei onderdelen afgestoten of zelfs verkocht moeten kunnen worden. Wat dit betreft wijkt het standpunt van mijn fractie af van dat van de rest van de Staten. Wij vinden de

havens van Zeeland zó belangrijk dat wij van oordeel zijn dat de provincie zeggenschap moet blijven houden. Sterker nog, wij vinden dat de havens in Zeeuwse overheidshanden moeten blijven. In de stukken wordt WarmCo genoemd als mogelijk te verkopen onderdeel. Wat dat betreft kunnen wij leven met de conclusie dat dit bedrijf eigenlijk niet bij het havenbedrijf hoort. Echter, wij kiezen voor de mogelijkheid van verhangen, en dus niet voor verkoop.

Uit het voorstel komt naar voren dat de Staten regelmatig de relevante stukken willen zien. Dat is heel goed, voorzitter, maar vervolgens wordt gesteld: "Op basis van deze toets zal de provincie tweemaal per jaar evalueren in hoeverre voortzetting van het aandeelhouderschap wenselijk is.". Hiermee is mijn fractie het niet eens. Immers, hiermee wordt de weg vrijgemaakt om de aandelen te gaan verkopen. Ook wordt gesproken over onderzoeken naar herfinancieringsmogelijkheden en naar mogelijkheden om deelnemingen te verkopen aan derde partijen.

Voorzitter, deze punten leiden ertoe dat de SP-fractie dit voorstel niet kan steunen. Helaas --ik denk aan de heer Bierens-- kan er geen sprake zijn van unanimititeit, tenzij het college onze twijfels kan wegnemen en garandeert dat de havens van Zeeland in handen van Zeeuwse overheden blijven.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Wij kunnen het niet over álles eens zijn of worden. Zou dat wel het geval zijn, dan zouden wij bij elkaar in één partij zitten...

Mevrouw Van Unen geeft aan dat haar fractie dit voorstel niet kan steunen en voert als argument voor dit standpunt aan dat WarmCo niet moet worden verkocht.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd dat wij ons wat WarmCo betreft kunnen vinden in het standpunt dat dat onderdeel niet bij de corebusiness van de havens behoort. Wij hebben er problemen mee dat steeds, tweemaal per jaar, wordt nagegaan of de aandelen moeten worden verkocht.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Ik meen dat mevrouw Van Unen heeft gesteld dat WarmCo niet moet worden verkocht, maar "verhangen". Maar de volgende week, of de week daarop, koopt ZSP een dropfabriek of zo... Ik zou echt niet weten waarom wij daarvan aandeelhouder zouden moeten zijn.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik heb juist voor WarmCo een uitzondering gemaakt. Over het afstoten daarvan valt te praten, maar wordt ons de keuze gelaten tussen verkopen en verhangen, dan kiezen wij voor verhangen. Dat is wat ik heb gezegd, en daar blijf ik bij.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Mijn fractie vindt het een goede zaak dat de politiek door de verzelfstandiging van ZSP de dagelijkse bedrijfsvoering heeft losgelaten en dat ZSP professioneel wordt aangestuurd. Wij zagen en zien echter ook het belang in van de aandeelhoudersstrategie zoals die vandaag wordt besproken, onder meer omdat ZSP binnen de kaders van deze strategie een geactualiseerd strategisch masterplan kan maken.

In de commissie heb ik de gedeputeerde reeds gecompimenteerd met de manier waarop deze aandeelhoudersstrategie tot stand is gekomen, in goede harmonie met de directie en de raad van commissarissen van ZSP. Hetzelfde geldt voor de wijze waarop de Staten hierbij betrokken zijn. Ik denk hierbij niet alleen aan het proces, maar ook aan het eindresultaat. Daar is de CDA-fractie zeer tevreden over. Wij kunnen ons geheel vinden in de doelstellingen, zoals het stimuleren van economische bedrijvigheid en ontwikkeling en de legitimatie van het publieke aandeelhouderschap.

Voorzitter. Voor mijn fractie is van belang dat ZSP blijft inzetten op het afbouwen van garanties en het behalen van een marktconform rendement. Deze zaken komen op een prima wijze terug in de aandeelhoudersstrategie. De onderbouwing van het in het voorstel genoemde rendement van 8% op eigen vermogen --dit moet op termijn worden behaald-- vinden wij goed. Uiteraard moet dit binnen een passend risicoprofiel worden gerealiseerd. Verder vindt mijn fractie het een goede zaak dat bij nieuwe investeringen de economische rentabiliteit leidend is.

Echter, om dit beoogde rendement te bereiken, moet er nog wel het nodige gebeuren. Daarom is het goed dat de directie van ZSP wordt gevraagd om het nodige te onderzoeken. Voor de CDA-fractie is daarbij het onderzoeken van herstructureringsmogelijkheden, om de financieringslasten te beperken, en/of versnelde afbouw van de garanties vanuit de gemeenschappelijke regeling, erg belangrijk. Wellicht zijn er investeringsbanken, zoals de Europese Investeringsbank, die geïnteresseerd zijn in het overnemen van een gedeelte van de leningenportefeuille van ZSP. Ook het onderzoek naar de wijze waarop moet worden omgegaan met deelnemingen die qua doelstellingen en risico's niet bij ZSP passen --wij denken hierbij aan WarmCo-- is ons inziens zeer gewenst.

Voorzitter. Het is geen geheim dat de CDA-fractie het normaal vindt dat dividend wordt uitgekeerd door bedrijven waarin door de provincie wordt deelgenomen, uiteraard alleen wanneer dit financieel verantwoord is voor het desbetreffende bedrijf. Niettemin gaan wij akkoord met het niet-uitkeren van dividend door ZSP zolang er sprake is van overheids garanties. Als er geen dividend wordt uitgekeerd, wordt de winst gereserveerd waardoor

de financiële ratio's van ZSP verbeteren. Het is voor mijn fractie wél van belang dat de gereserveerde winst primair gebruikt wordt voor het afbouwen van garanties, bijvoorbeeld door schuldreductie.

Het zal duidelijk zijn, voorzitter, dat de CDA-fractie met genoegen instemt met deze aandeelhoudersstrategie. Zij wenst de gedeputeerde en ZSP veel succes toe bij het vervolg van deze strategie.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Deze aandeelhoudersstrategie vormt als het ware een nieuwe start voor een op zich heel mooi bedrijf. Ik doel hierbij op "politiek op afstand?!" en een strategisch masterplan. Er moet dus nog veel gebeuren, maar goed, dit is het begin van een hopelijk niet al te lange weg om tot een goede uitvoering van de beoogde strategie te komen.

In het eindrapport van Emendo Capital wordt nog eens helder aangegeven dat er in het verleden geen goede beslissingen zijn genomen. De beslissing ten aanzien van de premies, betaald voor de WCT-compensatie, was er één van. Tot mijn genoegen hoorde ik de heer Dorst voor Omroep Zeeland zeggen dat het zo zou moeten zijn dat ZSP voor de vergunningen zorgt en de overheid er voor het publieke gedeelte is. Kijk, voorzitter, als wij dát voor ogen houden, komt het goed. Zo hoort het. Het bedrijf gaat na wat het kan en mag, en klopt vervolgens aan bij de desbetreffende overheid, niet andersom. Dat is een gezonde bedrijfsfilosofie.

Het gedoe over maritieme drempels verdient geen schoonheidsprijs, voorzitter. Het moet aanstonds uitgesloten zijn dat een gedeputeerde, wie dat ook is, een proactieve rol gaat spelen in dergelijke kwesties. Daar ga ik van uit.

Wat ik écht in dit voorstel mis, voorzitter, is een klinkende paragraaf over de Westerscheldenatuur. Het betreft een zeer kwetsbaar gebied en ook ten aanzien daarvan moet je, als havenbestuur, beleid maken, wil je niet voor verrassingen komen te staan. Het nieuwe ZSP moeten vooraf laten zien welk oog het voor de natuur heeft, en hoe het daarmee omgaat. Ik verwacht dat bij de uitwerking van het masterplan ook daar terecht ruimte voor zal zijn.

Het tekenen van een containerplan op de achterkant van een sigarendoosje --vervolgens eindelijk procederen en dan de handen in onschuld wassen-- is hopelijk definitief verleden tijd. Ik hoop dat het vernieuwde ZSP een goede en zakelijke band krijgt met deze Staten, waarbij het tijdig informeren over datgene wat voor de Staten van belang is, voorop staat. De fractie van GroenLinks kan met dit voorstel instemmen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik dank de woordvoerders voor de naar

voren gebrachte complimenten, maar ik denk dat in deze kwestie de Staten ook zichzelf kunnen complimenteren. Mijns inziens hebben wij met z'n allen een heel goed proces doorlopen. Emendo heeft alles bij elkaar gebracht, maar Provinciale Staten, de raad van commissarissen, de directie van ZSP, de ambtenaren van provincie en gemeenten en de overige aandeelhouders hebben dit project gezamenlijk gedragen. Gedurende deze periode, een klein jaar, zijn alle verschillen van inzicht aan de orde geweest en zijn alle vragen beantwoord, al dan niet naar genoegen. Mijn conclusie is dat partijen gemeenschappelijk tot het voorliggende voorstel zijn gekomen.

Dit proef ik ook in de geleverde bijdragen, voorzitter. De woordvoerders onderschrijven de opdracht die wij ZSP geven en de governance die wij met elkaar afspreken in deze aandeelhoudersstrategie. Het vervolg van deze strategie berust bij het bedrijf. Natuurlijk gaat men dat niet alleen doen. Ik denk dat wij met deze aandeelhoudersstrategie een keurig voorbeeld hebben gegeven van de wijze waarop men gezamenlijk tot iets kan komen en wij hebben overleg met de directie van ZSP om na te gaan hoe door middel van een stappenplan kan worden gekomen tot een gedragen ondernemingsplan. Het DB van ZSP zal hierbij nauw worden betrokken. Via jaarplannen, begrotingen en jaarrekeningen worden de Staten bij dit proces betrokken. Ik denk dat men door middel van de jaarplannen op korte termijn de ambities van het bedrijf op een goede manier kan volgen.

Er zijn enkele opmerkingen gemaakt over de vaargeul, in de zin van: veel zand, hoge kosten. Dat klopt, voorzitter. Ik denk dat deze kwestie in goede handen is bij de VNSC. Dat onderwerp ligt daar op tafel; wij zijn er ambtelijk bij betrokken. Wat mij verheugt, is dat er nu vanuit ZSP echt een projectleider op is gezet, zodat er met voldoende energie aan dit dossier wordt gewerkt.

In financiële zin is het bedrijf niet erg stevig, zo stelt de heer Dorst, hetgeen komt door de bijdragen die ten behoeve van de gemeenschap zijn geleverd. Voorzitter, ik zou zeggen: het komt méde door de bijdragen die aan de gemeenschap zijn geleverd. De start van ZSP was al niet zo rooskleurig. Wij hebben niet als aandeelhouders gezegd: hier heb je een startkapitaal en ga daar maar mee aan de slag. Men had niet bepaald een sterke uitgangspositie.

De fractie van de SP kent sterke twijfels. Voorzitter. Ik heb al in de commissie geprobeerd om die twijfels weg te nemen. Dat wij tweemaal per jaar nagaan of wij überhaupt wel aandeelhouder van ZSP willen zijn, betekent absoluut niet dat wij voorsorteren op het verkopen van aandelen of iets dergelijks. Dat is, wat mij betreft, absoluut niet aan de orde. Echter, het is wel goed om je als aandeelhouder af te vragen: waarom ben ik

aandeelhouder, wat voegt dat nog toe en is dit nog wel een bedrijf waarvan wij aandeelhouder moeten blijven? Ik denk dat wij wat dat betreft de zaken goed hebben gedefinieerd. De werkgelegenheid is voor Zeeland en dus voor de Zeeuwse havens een heel belangrijk aspect dat altijd bovenaan zal blijven staan. In die zin maak ik mij er niet zoveel zorgen over dat het bespreken van het aandeelhouderschap gaat leiden tot het afstoten ervan.

Mevrouw Van Unen vraagt mij of ik kan garanderen dat de havens in handen blijven van Zeeuwse overheden. Neen, voorzitter, dat kan ik niet. In de stukken staat dat tenminste 51% in handen blijft van Zeeuwse overheden, maar wij hebben wel voor het bedrijf de opening gecreëerd om na te gaan hoe kapitaalversterking kan worden gerealiseerd, hoe er kan worden samengewerkt enz. Dat zou eventueel via een extra aandelenuitgifte kunnen gebeuren, maar daarop ingaan gaat nu weer veel te diep. Dat moeten wij hier niet doen. Wij hebben aangegeven wat wij van ZSP verwachten en het bedrijf moet daar nu mee aan de slag.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Ik herinner aan mijn vraag over de continuïteit van bestuur, gelet op het feit dat er nu sprake is van een interimdirecteur.

De gedeputeerde heeft natuurlijk gelijk wanneer zij stelt dat het leveren van bijdragen ten behoeve van de gemeenschap méde oorzaak is van de huidige financiële positie van ZSP, maar ik herinner er toch aan dat gedurende de afgelopen 10, 15 jaar door ZSP 90 miljoen onverplicht is uitgegeven. Als men dit bedrag op de bank had gezet, zou dit nu met betrekking tot het eigen vermogen hebben geleid tot een verschil van 110 miljoen. Wij moeten ons realiseren dat dat een enorm bedrag is.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik probeer altijd op een wat charmante wijze mijn doelen na te streven en kijk nu even naar mevrouw Van Unen. Volgens mij zou zij gerustgesteld kunnen zijn...

Mevrouw **Van Unen** (SP). Wij hebben er al fractieoverleg over...

De heer **Bierens** (VVD). Dan zal ik u niet storen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. De gedeputeerde heeft het goed gezien: wij twijfelen. Die twijfel heeft te maken met de zeggenschap van de overheden. Datgene wat de gedeputeerde in dit verband heeft gezegd --ik doel op de 51%-- brengt ons aan het twijfelen. Kan zij toezeggen dat, op het moment dat er iets verandert in de aandeelhoudersverhoudingen, zij bij de Staten terugkomt zodat wij daar eventueel nog neen tegen kunnen zeggen?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Het optelsommetje dat de heer Dorst heeft gemaakt, zal ongetwijfeld kloppen. Het is inderdaad heel veel geld dat wij via ZSP in de gemeenschap hebben gestopt. Of dat nu goed of slecht was... Ik denk dat wij nu, in het kader van de voorliggende aandeelhoudersstrategie, duidelijk zeggen dat wij dat niet meer doen. Dat vind ik een belangrijk besluit en ik hoop dat ook door de andere aandeelhouders precies zo wordt besloten. Nogmaals, ik denk dat wij vandaag een heel belangrijke stap zetten, in het belang van de toekomst van het bedrijf ZSP. Daar past inderdaad een visionair bij als bestuurder. Dat ben ik met de heer Dorst eens, maar ik ga nu niet vooruitlopen op de vraag wie of wat dat moet zijn. Wij hebben aangekondigd dat per 1 januari 2015 de raad van commissarissen wordt teruggebracht van vijf naar drie. Met die raad zal vervolgens worden gesproken over de interimperiode van de zittende bestuurder. Het zou mij een lief ding waard zijn als ik hieraan nog iets zou kunnen bijdragen vóór 18 maart.

Mevrouw Van Unen zou ik willen zeggen: het is evident dat wij in de geschetste situatie bij de Staten terugkomen. Immers, de Staten gaan hierover. Als er ook maar iets verandert in de samenstelling van de aandeelhoudersportefeuille, zijn de Staten aan zet.

De **voorzitter**. Is mijn conclusie juist dat dit statenvoorstel met algemene stemmen wordt aangenomen?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Speciaal om de heer Bierens blij te maken...

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter, mijn collega heeft kennelijk bij de onderhandelingen niet goed opgelet. Je moet je huid altijd duur verkopen en dus gaan wij nog met de heer Bierens in overleg over het wisselgeld...

De **voorzitter**. Gelukkig zijn de dagen voor de kerst donker...

Het statenvoorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

22. Statenvoorstel Jaarplan 2015 Economische Agenda (BLD-180)

De heer **Markusse** (PVV). Voorzitter. Als wij de Economische Agenda beschouwen, zien wij een groot aantal initiatieven en projecten die erop zijn gericht om de economie nu en in de nabije toekomst verder te ontwikkelen. Ook al erkent mijn

fractie dat daar positieve punten inzitten, maakt zij hierover enkele kritische opmerkingen. Zo noemt de gedeputeerde op blz. 5 van het voorwoord de samenwerking van verschillende bedrijven in het Sloegebied op het terrein van restwarmte, de oplossing voor de schaliegasrevolutie in Noord-Amerika. Voorzitter. Ook voor de verdeling van restwarmte moet er worden geïnvesteerd, terwijl ook restwarmte steeds goedkoper wordt. Om de schaliegasrevolutie nu te vergelijken met datgene wat in Zeeland plaatsvindt, lijkt mij geen goede zaak, gelet op de beperkte schaal van Zeeland. Overigens, op dit moment worden we geholpen door de lage energieprijzen, maar voor hoe lang?

Met de biobased economy, vermeld op blz. 8, is men nu, na de fase van zaaien, aangekomen bij de fase van oogsten. Langzaam maar zeker komen projecten van de grond. Dat geldt ook voor de volgende businesscase: de biobased brug. Deze brug, 30 meter lang, is gemaakt van vlasvezel en biocomposiet en gelegen bij de Otheense Kreek in de gemeente Terneuzen. Aan dit project werken mee de provincie Zeeland, Avans Hogeschool en ook Vlaanderen. Als gevolg hiervan ontstaan er mogelijkheden om subsidie uit Brussel te verkrijgen. Dit project kost 1 miljoen; er is nog een tekort van 50.000 euro. Wij roepen het college op om dit project mogelijk te maken, anders gaat de gemeente Almere ermee aan de haal.

Voorzitter. Willen wij een omslag maken van subsidiëren naar investeren en participeren, dan zijn revolverende fondsen een goed middel om projecten te ondersteunen. Echter, ik lees dat de Fondscommissie nog niet is ingesteld, en er zitten ook nog geen middelen in het revolverende fonds. Dat vinden wij écht jammer. Wij dachten dat dit een goed middel was om de economie aan te zwengelen. Zou de gedeputeerde dit kunnen uitleggen?

Verder zien wij een groot aantal interessante initiatieven waarvoor de gedeputeerde onze instemming heeft. Als voorbeelden noem ik de aquacultuur en de precisielandbouw, gebaseerd op GPS. Echter, ondanks de positieve ontwikkelingen blijven wij het economische beleid kritisch volgen.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Het ontbreekt het college van GS niet aan enthousiasme waar het om de Economische Agenda gaat. Een ronkend voorwoord van gedeputeerde De Reu bij het jaarplan-2015 moet ons eraan herinneren dat het college bepaald niet stil heeft gezeten. Hoogtepunten genoeg, maar ook dieptepunten, zoals Thermphos, Zalco en Neckermann, blijven niet onbesproken.

Dit jaarplan is een momentopname. Wij weten nog niet hoe de noodzakelijke bezuinigingen in het plan gaan doorwerken. Wij hopen en verwachten dat in deze financieel gezien lastige tijden de Economische Agenda zoveel mogelijk

intact blijft. Immers, juist nu kan de Zeeuwse economie niet zonder de stuwende kracht van de provincie.

Voorzitter. Voor de cofinanciering van Europese projecten is ons inziens een wat zuinig bedrag uitgetrokken. Doen wij onszelf niet tekort met dit bedrag? Wil het college hier nog eens naar kijken? Er gaan grote bedragen om in het kader van de Economische Agenda en het moet mogelijk zijn om aan dit onderdeel prioriteit te geven. Het college zegt een zo groot mogelijk multiplier-effect na te streven, maar daar hoort ons inziens wel een stevig bedrag bij. Het klinkt mooi: ook andere partijen, zoals gemeenten, waterschap en private partijen, zullen voor geld moeten zorgen, zo lezen wij in de Economische Agenda, maar is daar ook een reëel uitzicht op?

Door de noodzakelijke bezuinigingen zullen scherpere keuzes moeten worden gemaakt. Niet alles kan aan boord blijven, zo heeft de gedeputeerde in de commissie meegedeeld. Daarom, voorzitter, is het des te meer van belang om bij het maken van keuzes de kansen op extra werkgelegenheid als outputfactor bepalend te laten zijn. Uiteindelijk gaat het ons dáár om. Welnu, op dit aspect scoren niet alle onderdelen van de Economische Agenda even sterk.

Voorzitter. De VVD-fractie stemt voorsnog vandaag in met dit jaarplan en wacht verdere voorstellen af. Zij zal die voorstellen toetsen aan de hiervoor genoemde aspecten: cofinanciering en kansen voor werkgelegenheid. Ten slotte wensen wij het college wijsheid en succes bij de voorbereiding van de ongetwijfeld moeilijke besluitvorming.

De heer **Hamelink** (PvdA). Voorzitter. Mijn fractiegenoten hebben mij nu de ruimte gelaten om voldoende spreektijd te gebruiken. Ik ben wel eens vaker tegen het einde van de vergadering aan de beurt geweest, en dan had ik nog anderhalve minuut... Ik heb van de gelegenheid gebruik gemaakt om mijn betoog wat langer te maken. Om te beginnen maak ik de Staten graag deelgenoot van mijn gedachten over enkele arbeidsdilemma's.

Een beroepschauffeur in het openbaar vervoer rijdt 85% van zijn werktijd in een praktisch lege bus door Zeeland. Een vrijwillige chauffeur van de buurtbus rijdt met enkelen door Zeeland, en geniet van zijn bijdrage ten behoeve van het sociale domein. Al dan niet goed opgeleide werklozen ontvangen vandaag-de-dag een fatsoenlijke uitkering, terwijl vele anderen honderden kilometers rijden om in onze provincie appels en peren te komen plukken. Goed opgeleide en gemotiveerde medewerkers in de geprivatiseerde zorg worden ontslagen. Ze kunnen, voor hetzelfde werk, weer instromen als ZZP'er, met minder zekerheid en vaak ook met minder loon en geringere pensioenopbouw. Het zijn zomaar enkele

voorbeelden van arbeidsdilemma's' waarmee wij in de dagelijkse praktische politiek worden geconfronteerd. Het zijn zaken waarvoor wij niet altijd direct oplossingen paraat hebben.

Voorzitter. Daarmee kom ik bij het aan de orde gestelde jaarplan in het kader van de Economische Agenda. Enkele jaren terug vormde deze agenda voor het college een ambitieus vertrekpunt. Gelet op de bereikte resultaten kan de conclusie zijn dat een en ander succesvol is verlopen. Zo is het ook beschreven in een deze keer wel erg uitgebreide inleiding.

De PvdA-fractie heeft de Economische Agenda altijd onverkort gesteund en mee-uitgevoerd, niet als slaafse volgers maar als positief-kritische statenleden, overtuigd van nut en noodzaak van de uitgangspunten. Echter, de economische tegenwind en het wegvallen van een steeds groter deel van het DELTA-dividend, dwingen ons om steeds scherpere keuzes te maken, willen wij ons huishoudboekje op orde houden.

Voorzitter. Mijn fractie zal zich, binnen de huidige kerntaken, maximaal blijven inzetten voor het stimuleren van onze regionale economie. Ik denk aan fatsoenlijke werkgelegenheid voor een ieder die kan werken. Vandaag-de-dag is dat niet meer een baan voor het leven. Neen, wérk voor het leven, door middel van een leven lang leren. De PvdA zal dan ook op alle niveaus aandacht vragen voor een fiscaal aantrekkelijk omscholingsfonds voor oudere werknemers. Echter, ook jongeren moeten de nodige extra aandacht krijgen: meer werk voor jongeren in Zeeland op alle niveaus. Immers, de ontgroening van Zeeland moet worden tegengegaan. Zeeland leidt niet alleen op voor werknemers in de Randstad.

Voorts gaat de PvdA uit van de eigen onderscheidende kracht van Zeeland, zoals Land in Zee specifieke kansen biedt. Het bundelen van krachten is en blijft noodzakelijk om innovaties maximaal tot ontplooiing te laten komen. De PvdA staan hierbij duidelijke keuzes voor ogen. Als eerste noem ik energie die werkt, duurzame energie die werkgelegenheid oplevert: windmolens en getijdenenergie. In de tweede plaats noem ik de biobased economy die nu en in de toekomst werkgelegenheid zal opleveren, bijvoorbeeld voor onze industriehavens. In de derde plaats gaat het om mogelijkheden voor het MKB, met name in en om onze kleinere steden. Waarom nu juist daar? Voorzitter, ze houden de bestaande voorzieningen als onderwijs, cultuur en zorg, in stand. Zij bevorderen daarmee de werkgelegenheid en de leefbaarheid in Zeeland.

Voorzitter. Op het regionale niveau moet er meer worden samengewerkt in bredere verbanden, ook over onze provinciale en landsgrenzen heen. Havengebieden, gemeenten, kennisinstellingen en ondernemers moeten steeds intensiever aan de

slag om hun en onze ambities waar te kunnen maken. Voor de PvdA is fatsoenlijke werkgelegenheid in dit verband een drijvende ambitie.

Verder blijven wij aandacht vragen voor degenen die enige afstand tot de arbeidsmarkt hebben. De Participatiewet geeft hiervoor minimale handvatten, maar die moeten dan ook maximaal worden benut, zowel in onze provinciale relaties met ondernemers en instellingen als binnen het eigen apparaat. Mijn fractie steunt daarom het aannemen van flexibel personeel in vaste dienst, naast het creëren van meer stageplaatsen voor trainees.

Voorzitter. Als basis voor een goede toekomst is goed, nog liever excellent onderwijs noodzakelijk. De Zeeuwse Onderwijsautoriteit lijkt goede stappen te hebben gezet in de richting van een Zeeuws toekomstbestendig beroepsonderwijs. Middels de kenniscentra en het in het kader daarvan ontplooiën van activiteiten, verwachten wij meer academische masterprogramma's binnen te halen.

Het is voorts van groot belang arbeidsmarkt en onderwijs goed op elkaar aan te laten sluiten, zulks in combinatie met "een leven lang leren". Op deze wijze moeten mensen flexibeler en meer weerbaar worden gemaakt, met het oog op de veranderende arbeidsmarkt. Een absolute voorwaarde is daarbij dat er voor studenten en starters goede stageplekken komen.

Voorzitter, terugkomend op de dilemma's waarmee wij worden geconfronteerd, kan ik zeggen dat de PvdA van oordeel is dat alle beroepswerk niet zomaar over te brengen is naar vrijwilligers. Zorgvuldigheid is hier in verschillende opzichten geboden. Ik denk aan de morele verplichting om werk, als het er is, aan te pakken als je kunt werken, zodat een goede bijdrage aan de samenleving kan worden geleverd. Dat bij een doorgeslagen privatisering in de zorg enz. brede maatschappelijke en sociale omstandigheden soms uit het oog worden verloren, is duidelijk. De PvdA is van oordeel dat er hier, zo nodig, corrigerend moet worden opgetreden. Daarvoor zijn wij immers opgericht.

Voorzitter, het zal u en anderen niet verbazen dat mijn fractie haar steun geeft aan het voorgelegde jaarplan-2015.

Voorzitter: de heer Roeland

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Ook wij zijn blij dat er ook dit jaar weer een economisch jaarplan ligt. Dat is een goede zaak want het is nu eenmaal niet verstandig om je geld blind te besteden. Daar moet goed over worden nagedacht. Wat een wat minder goede zaak is, is dat de vorige

jaarplannen keer op keer hebben geleid tot onderbestedingen. Dat vinden wij jammer. Vandaar onze vraag aan het college: wat gaat u nu doen om ervoor te zorgen dat dat dit jaar niet gebeurt? Het lijkt mij toch belangrijk dat wij leren van ontwikkelingen die zich in het verleden hebben voorgedaan.

Misschien, voorzitter, is de zojuist gestelde vraag enigszins overbodig, gelet op het feit dat de bezuinigingen op de Economische Agenda als gevolg van het uitblijven van DELTA-dividend, zwaar wegen. Dat is een opmerkelijk feit; wij zeggen altijd dat wij proberen om in de provinciale begroting incidenteel en structureel geld te scheiden, maar de incidentele bijdrage van DELTA levert ons keer op keer een structureel probleem op.

Overigens, het is ook een opmerkelijke vraag want nog maar een paar dagen geleden lasen wij in de krant dat een drietal bedrijven, die zich bezig willen gaan houden met bioraffinage, de wijk zouden nemen naar Flevoland, omdat hier het geld op was. Voorzitter, hoe moet ik dit nu begrijpen? Enerzijds blijft er elke keer geld over; anderzijds vertrekken bedrijven omdat er geen middelen meer beschikbaar zijn. Komt dit nu omdat de regels, opgesteld voor het besteden van middelen in het kader van de Economische Agenda, wat te rigide zijn, of zijn er andere redenen?

Recent onderzoek heeft ons geleerd dat Zeeland niet innovatief is. Dat is althans de conclusie van de desbetreffende onderzoekers. Zeeland is op de op één na laatste plaats geëindigd. Voorzitter. Je zou dan zeggen dat er alle reden is om het geld van de Economische Agenda goed te besteden, maar dat is tot op heden niet gebeurd, zo menen wij. De Nederlandse economie herstelt zich voorzichtig en Zeeland moet volgen, liever nog een klein stukje voorop lopen. Daarom zouden wij graag zien dat het college alles op alles zet om er in de komende jaren voor te zorgen dat het geld van de Economische Agenda goed wordt besteed, in elk geval wordt uitgegeven. Met "goed uitgeven" bedoelt de D66-fractie niet alleen maar besteden, maar ook dat er rendement-vooruitzichten worden gecreëerd. Wij denken daarbij aan economische groei door innovatie. Niet "ons bin zunig", maar "ons bin goe bezig".

De heer **Van der Maas** (SGP). Voorzitter. Vanmorgen lag op onze plaatsen een tijdschrift waarin onze Zeeuwse "minister van Economische Zaken" te zien is, sportief op de fiets, in een najaarszonnetje. Je ziet dat hij geniet. Als je goed kijkt, zie je ook dat hij een briesje in de rug heeft en dat het hem allemaal vrij gemakkelijk afgaat. Echter, niets is zo veranderlijk als het weer, en dat geldt ook voor de economie. Ik moest dan ook denken aan het "tegenwindfietsen". Ik denk dat de gedeputeerde daar nog meer verstand van heeft

dan ik en dat hij de afgelopen periode --waar het gaat om de Zeeuwse economie-- nogal eens met tegenwind heeft moeten fietsen. Dat doet hij weliswaar met een glimlach op het gezicht, maar de omstandigheden zijn niet altijd even gunstig. De financiële mogelijkheden worden minder maar toch probeert hij met doorzettingsvermogen om vooruit te komen.

Voorzitter. Wij lezen het ook in de terugblik en in het voorliggende jaarplan: niet al te gunstige omstandigheden, maar toch doorzetten en blijven investeren en innoveren. Dat gebeurt, bij wijze van spreken, met een lach op het gezicht; er is enthousiasme voor nodig. Wij hebben dit kunnen terugvinden in de Economische Agenda en treffen het ook aan in het jaarplan. De kracht van de Economische Agenda en ook van het nieuwe jaarplan is dat wij willen versterken en vernieuwen. Dat geldt dan in het bijzonder voor de Zeeuwse topsectoren. Dat is wat wij willen en dat is wat wij moeten blijven doen. Dat is ook wat de instemming verkrijgt van de SGP-fractie.

Enkele zaken willen wij benadrukken als het gaat om de plannen voor 2015. Zo mag wat ons betreft het revolverende fonds snel van start gaan. Wij kunnen hiermee immers ondernemers ondersteunen en stimuleren, in elk geval ondernemers tegemoet komen. Ik denk dat daarmee niet al te lang moet worden gewacht. In de stukken treft men ergens een driehoek aan, waarin de ondernemers zijn opgenomen; zij moeten vooral zelfstandig ontwikkelen. Welnu, ik denk dat zij met dit instrument tegemoet kunnen worden gekomen. Voorts denken wij hierbij aan DOK41, De Kenniswerf, broedplaats voor starters. Startende innovatieve ondernemingen moeten worden geholpen. Wij denken dat zij belangrijke factoren zijn op onze Zeeuwse economie te stimuleren.

Voorzitter. Laten wij op het terrein van de cofinanciering alles op alles zetten opdat middelen in het kader van Europese programma's worden ingezet ten behoeve van Zeeuwse projecten. Met deze cofinanciering kunnen wij nog meer Zeeuwse ambities en doelstellingen realiseren.

De traditionele sectoren die echt bij onze provincie horen, landbouw en visserij, verdienen blijvend onze aandacht en steun. Nogmaals, het zijn sectoren die bij Zeeland passen, maar ze moeten wél van binnenuit vernieuwen. Wij hebben het ook tijdens de lezing van Gert-Jan Hospers gehoord. Ik zou zeggen: laten wij wat dit betreft ons steentje bijdragen. Overigens, dat gebeurt ook al, bijvoorbeeld ten aanzien van de aquacultuur, en dat is prima. Niettemin zal er wat het project Zeeuwse Tong betreft toch een moment moeten komen waarop men op eigen benen gaat staan. Wij kunnen hier geen geld in blijven steken; het moet op enig moment rendabel worden.

Voorzitter. Met genoeg constateer ik dat enkele mij voorgaande sprekers iets over de

arbeidsmarkt hebben gezegd. Wij constateren dat er voldoende geschoolde krachten nodig zijn. Daarvoor moeten wij ons blijven inzetten. Op het terrein van de toeleiding van stagiaires en starters gebeurt er al veel --het is in de commissie uitgelegd-- maar er valt zeker nog een slag te maken, ook waar het gaat om de toeleiding van onderwijs naar arbeidsmarkt.

Voorzitter, laten wij ook in 2015 inzetten op de kansrijke opties. Tegen die achtergrond moeten keuzes worden gemaakt. Dat is zéker nodig als wij straks nog minder financiële middelen beschikbaar hebben. En bij het maken van die keuzes moet worden bedacht: niet het vele is goed, maar het goede is veel.

De heer **Harpe** (GL). Waarom noemt u het project Zeeuwse Tong in het bijzonder? Als de economie weer helemaal up-to-date is, kan het voorliggende plan overbodig worden en komen de projecten die nu worden geholpen, op eigen benen te staan. Waarom nu dit voorbeeld in het bijzonder?

De heer **Van der Maas** (SGP). Ik heb dit project als voorbeeld willen stellen. Wij zijn van oordeel dat investeringssubsidies belangrijk zijn om de innovatie aan te jagen, maar er zal een moment moeten komen waarop ook dit op eigen benen staat en economisch rendabel is. Wij vinden dit een mooi project maar ook ten aanzien hiervan zou wellicht op een bepaald moment moeten worden gezegd: misschien moeten wij er nu mee stoppen.

De heer **Babijn** (PvZ). Ons is in eerste instantie voorgehouden dat het om een productiebedrijf zou gaan. In dat verband zijn ook tonnages genoemd, per bepaalde data. Echter, op een gegeven moment is dit teruggeschroefd naar het begrip "proeftuin"....

De **voorzitter**. En wat is uw vraag aan het adres van de heer Van der Maas?

De heer **Babijn** (PvZ). Ik wil de heer Harpe erop wijzen dat de gang van zaken met betrekking tot dit project een goed voorbeeld is van hoe het niet moet. Je moet niet oneindig blijven subsidiëren en ook moet men niet, tijdens het project, de doelstellingen wijzigen.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Inmiddels hebben wij allemaal kunnen lezen dat uit een ING-onderzoek blijkt dat Zeeland op het terrein van de innovatie achterloopt. Landelijk gezien scoort Zeeland het laagst, op Drenthe na. Door middel van de Economische Agenda tracht de provincie economische ontwikkeling en innovatie te stimuleren, maar de vraag rijst of dit beleid effectief is. Is wellicht nog een inhaalslag nodig?

Voor ons ligt het laatste jaarplan van de huidige Economische Agenda, het laatste van de drie. In het algemeen is mijn fractie niet negatief over de Economische Agenda en de uitwerking daarvan in de jaarplannen. Echter, wij streven wel naar de genoemde inhaalslag en daarvoor willen wij enkele bouwstenen aandragen.

De eerste is: inzetten op bestaande Zeeuwse ondernemers en bedrijven. Voorzitter. Elk jaar krijgen wij van Impuls een overzicht van het aantal nieuwe ondernemers dat zich in Zeeland heeft gevestigd. Natuurlijk zijn wij daar blij mee, maar wij zijn toch op zoek naar een meer genuanceerd beeld. In het verleden hebben wij al eens gevraagd om een overzicht dat een antwoord geeft op de vraag: wat zijn nu enerzijds de successen van Impuls en welke werkgelegenheid is er anderzijds verloren gegaan? Met een dergelijk overzicht in de hand kunnen wij een goede afweging maken.

Voorzitter. De groei van het aantal banen in Zeeland komt niet enkel en alleen van nieuwe bedrijven. Integendeel, die groei komt voor het overgrote deel van bestaande bedrijven. Daar moeten wij dan ook trots op zijn. Deze bedrijven geven vorm aan de identiteit van de provincie Zeeland en ze dragen bij aan het tot stand brengen en behouden van duurzame werkgelegenheid. Wat ons betreft wordt hieraan prioriteit gegeven.

Een tweede bouwsteen is: een goede link met de markt. Voorzitter. De Economische Agenda is gericht op economische ontwikkeling en innovatie. Bedrijven moeten hier dus "in the lead" zijn. De provincie faciliteert maar zij doet niet méér dan dat. De Economische Agenda is een beleidsplan van de provincie, waarmee kaders kunnen worden gecreëerd en criteria kunnen worden geboden, maar er mag geen sprake zijn van een verlengde uitvoeringsorganisatie, en soms lijkt het daar wel op.

Als derde bouwsteen noem ik: inzetten op projecten waarin daadwerkelijk wordt geïnvesteerd. Voorzitter. De Economische Agenda bevat enkele cases die voornamelijk gericht zijn op onderzoek. Ja, onderzoek is belangrijk maar het moet wél leiden tot concrete investeringen en, uiteindelijk, tot banen. Wanneer het doen van onderzoeken achterwege wordt gelaten, kan de provincie samen met bedrijven inzetten op projecten die voor de regio concrete positieve resultaten opleveren, waarin daadwerkelijk wordt geïnvesteerd en die perspectief bieden. Als voorbeeld noem ik Zeelandcare. Wat dit betreft sluiten wij ons ook aan bij degenen die hebben bepleit om vol in te zetten op de instrumenten cofinanciering en revolverend fonds. Wanneer kan dit fonds eindelijk van start gaan?

Voorzitter. Ook de heer Hijgenaar heeft erop gewezen dat er de afgelopen jaren sprake is geweest van forse onderbesteding. Hoe gaat het

college ervoor zorgen dat dat dit jaar wordt voorkomen?

Ons inziens dienen de Zeeuwse ondernemers meer bepalend te zijn voor het economische beleid. Dat is wat ons betreft hét uitgangspunt voor het jaarplan en ook voor de komende Economische Agenda. Met andere woorden: geen stuwende krachten in de zin van sturende krachten, maar ruimte voor innovatieve plannen die, waar nodig, van de provincie een duwtje in de rug krijgen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Wij vinden dit, in hoofdlijnen, een prima voorstel. Mijn fractie zal het dan ook steunen. Niettemin hebben wij nog enkele op- en aanmerkingen.

In het hoofdstuk energiebesparing en - transitie naar koolstofarme economie vinden wij wederom terug "hernieuwbare energie uit wind op zee". Onze fractie gaat er nog steeds van uit dat windenergie op subsidie draait en dat die middelen efficiënter kunnen worden ingezet voor andere vormen, die ook in dit hoofdstuk zijn vermeld.

Wat de zilte teelten betreft, voorzitter, moeten wij niet tot in het oneindige blijven subsidiëren en ook eens gaan voor resultaten. Wij moeten deze projecten daar eens op gaan afrekenen.

Met betrekking tot de binnendijkse aquacultuur hebben wij een aantal jaren geleden al gesteld dat de foliebassins ons zorgen baren. Er dienen preventieve maatregelen tegen lekkages te worden getroffen. Het is niet ondenkbaar dat muskusratten er een gat in eten, en vervolgens loopt de omgeving risico's op verziltingsschade. Naar onze mening moet dit echt worden opgepakt.

Als één van de positieve elementen in dit geheel noemen wij de Hotspot Breskens. In samenwerking met de gemeente komt dit nu eindelijk eens op gang. Hiervan zou een enorme impuls kunnen uitgaan naar de jachthavenactiviteiten. Ook is er sprake van een innovatief toeristisch aspect, gelet op het bijzondere schip dat daar zal worden afgemeerd.

Vervolgens vraag ik aandacht voor de verbeterde grensoverschrijdende collectieve verbinding tussen Zeeuws-Vlaanderen en de West-Zeeuwsvlaamse kust. Ik herinner eraan dat bij diverse Belgische bestuurslagen en bij onze provincie en de desbetreffende gemeenten de wens leeft om een vlonderverbinding aan te brengen ter hoogte van het strand, op het moment dat de uitbreiding van het Zwin is gerealiseerd. Je krijgt daar een diepe, brede geul en de mensen willen een verbinding met de overkant. Die verbinding wordt gemist. Je moet echt heel ver het achterland in voordat je weer richting België kan. Wij vragen aandacht voor deze voorziening.

Voorzitter. Wat de Digitale Agenda betreft is in kaart gebracht wat de diverse mogelijkheden zijn,

maar het is het bedrijfsleven dat het moet gaan doen. Wellicht moeten wij ook zelf een inspanning leveren. Immers, wat kost het niet wanneer wij niet investeren in breedbandinternet? Wat lopen wij dan mis op het terrein van het toerisme en wat kost het ons aan bedrijven die zich dan hier niet zullen vestigen?

Vervolgens delen wij graag een compliment uit aan het adres van Economische Impuls Zeeland. Onze fractie was wat dit betreft altijd een beetje achterdochtig en negatief, maar deze instelling heeft bestaansrecht verworven. Ik hoop dat men zal doorgaan op de nu ingeslagen weg.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Wij weten dat de PvZ negatief staat tegenover windmolens op zee. Hoe staat zij tegenover de ontwikkelingen die zich in dit verband voordoen in de haven van Vlissingen? Ik constateer dat dit toch een hoop werkgelegenheid oplevert, naast kansen voor ZSP.

De heer **Babijn** (PvZ). Als hierin de komende jaren voor 18 miljard wordt geïnvesteerd, denk ik dat je met die middelen ook op andere manieren en plaatsen werkgelegenheid kan genereren, wellicht een veelvoud van het volume waarvan nu sprake is. Als je nagaat wat de beoogde energietransitie per gezin gaat kosten... Er wordt ons nu wat dat betreft een bedrag van 1250 euro per gezin voorgehouden. Ik denk dat er toch andere mogelijkheden zijn om deze middelen efficiënter in te zetten.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Bij de behandeling van dit onderwerp vervang ik de heer Van Tilborg.

Ik wil bij deze discussie over de Economische Agenda niet weer hetzelfde verhaal houden dat wij nu al vier jaar lang houden. Ik doel op de problemen die de SP-fractie met dit plan heeft. Daarmee is niet gezegd dat wij de economie niet willen stimuleren; dat vindt de SP een goede zaak. Het gaat ons om de vraag waar het geld hiervoor vandaan is gekomen, om datgene wat wij hiervoor hebben moeten laten en om bepaalde keuzes waarmee wij niet kunnen instemmen. Ik denk hierbij onder meer aan het op de kaart zetten van topsportevenementen.

Neen, voorzitter, vandaag wil ik het college iets anders voorleggen. Kunnen wij de besteding van het bedrag van ongeveer 10 miljoen niet even uitstellen, totdat er meer zekerheid is verkregen over de financiën van deze provincie? Ik wijs erop dat wij in verband met de begroting ook nog zitten met een gat ongeveer 10 miljoen. Voor het nieuwe college van GS ziet de financiële toekomst er niet bepaald rooskleurig uit.

Wat de SP-fractie betreft, voorzitter, is het tijd voor het maken van andere keuzes. Heeft het college overwogen om de nu in het geding zijnde

investeringen even uit te stellen? Voor welke van deze investeringen zijn er al toezeggingen gedaan? Wat zijn de gevolgen wanneer de investeringen even worden uitgesteld, bijvoorbeeld totdat er meer zekerheid bestaat over het DELTA-dividend?

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Ik vraag mij af welke plannen de SP-fractie heeft. Waar zou zij op het economische terrein in willen investeren?

Mevrouw **Van Unen** (SP). In het kader van de Economische Agenda zijn keuzes gemaakt waar wij niet mee kunnen instemmen en vanaf het begin zijn wij het niet eens geweest met de wijze waarop het geld hiervoor bijeen is gebracht. Dat verhaal willen wij nu niet herhalen. Wij vragen het college om even met de beoogde investeringen te wachten, totdat er meer financiële zekerheid is ontstaan. Dat is ons verhaal van vandaag.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Normaal gesproken probeer ik altijd met een leuke opening te komen, maar deze keer leek mij dat niet gepast. Immers, vandaag krijgen de personeelsleden van ZorgSaam, de grootste werkgever van Zeeland, te horen of ze mogen blijven of dat ze worden ontslagen. Er gaan 288 voltijdbanen verloren bij het ziekenhuis, de ouderenzorg en de thuiszorg. Het verliezen van je baan heeft, naast financiële consequenties, ook emotionele en sociale gevolgen. Namens de CDA-fractie wil ik daarom alle medewerkers van ZorgSaam die vandaag hun baan verliezen, veel sterkte toewensen in de komende tijd.

Voorzitter. In de Economische Atlas van Zeeland-2014 hebben wij kunnen lezen dat het verlies aan werkgelegenheid bij ZorgSaam in de trend van de afgelopen jaren past. Als statenleden moeten wij in alle eerlijkheid toegeven dat de provincie nauwelijks invloed heeft op deze trend. Vanuit Middelburg regelen wij immers niet de wereldhandel, de binnenlandse consumptie, noch de Haagse belastingverhogingen en bezuinigingen. Echter, de provincie kan wél een stuwende kracht zijn voor de Zeeuwse economie, om zo economische ontwikkeling, groei en innovatie te realiseren.

In de inleiding van het jaarplan-2015 van de Economische Agenda maakt gedeputeerde De Reu namens het college duidelijk dat de provincie de afgelopen jaren op economisch terrein veel heeft ondernomen, van het definitief naar Zeeland halen van de Marinierskazerne tot en met het investeren in marketing en promotie van Zeeland, waaronder het filmpje "Zeeland, something different", met de bijbehorende website "investinzeeland.com".

Eén van de succesverhalen van de afgelopen jaren is DOK41, dé broedplaats voor innovatieve en creatieve startende ondernemers. Afgelopen woensdag was een afvaardiging van de

CDA-fractie en de CDA-jongeren daar op werkbezoek. Ons werd verteld wat DOK41 allemaal voor starters kan betekenen, en dat dit zoveel méér is dan alleen huisvesting. Bij de rondleiding was het goed om zoveel jonge ondernemers te zien, bezig met bijvoorbeeld het bouwen van innovatieve apps en websites. De doelen en ambities van DOK41, samen met De Kenniswerf, voor de periode tot en met 2020 zijn groot. Als voorbeeld noem ik het streven om in deze periode 500 tot 700 nieuwe arbeidsplaatsen te realiseren. Mijn fractie ziet dan ook graag dat de provincie DOK41 en De Kenniswerf de gevraagde financiële steun geeft, zodat zij hun ambitieuze doelen kunnen verwezenlijken. Kan de gedeputeerde in elk geval voor 2015 aangeven dat dit daadwerkelijk gebeurt?

Een ander succesvol voorbeeld is de proefboerderij De Rusthoeve. Door het afschaffen van de productschappen dreigen ontwikkeling en innovatie voor de plantaardige sector in Zeeland te worden vertraagd. Om dit te voorkomen, is het ons inziens belangrijk om het agrarisch kennis- en innovatiecentrum De Rusthoeve verder te helpen bij zijn ontwikkeling om te komen tot de hotspot voor de plantaardige sector in Zeeland, waar onderzoek, innovatie en ontwikkeling samenkomen. Dit is niet alleen in het belang van de primaire producenten, maar ook van betekenis voor de rest van de keten. Men denke aan verwerkingsbedrijven zoals Frietfabriek. Hoe kijkt het college hier tegenaan?

Voorzitter. Met enkele succesvolle voorbeelden wordt aangetoond hoe belangrijk de Economische Agenda is. Als het aan mijn fractie ligt, wordt daarop in 2015 zo min mogelijk bezuinigd. Een onderdeel waarop ons inziens sowieso niet moet worden bezuinigd, is de cofinanciering met betrekking tot Europese projecten. Wij moet er immers voor zorgen dat Zeeland optimaal gebruikmaakt van de Europese programma's. Gelukkig hebben wij dit ook van diverse andere sprekers gehoord, ook in de commissie. Het gaat dus om een breed gedragen standpunt.

Tegen deze achtergrond vinden wij het belangrijk dat het Europoloket bij de provincie in stand is gebleven. Door middel van dit loket worden Zeeuwse bedrijven en ondernemers geholpen met gerichte informatie. Zo wordt de weg gewezen waar het gaat om het indienen van projecten bij Europese instanties. Om succesvol beroep te kunnen doen op Europese fondsen, zullen wij het samen met bedrijven, kennisinstellingen en andere overheden moeten doen.

Voorzitter. Een in de ogen van de CDA-fractie heel belangrijk onderwerp --waarbij óók een beroep op Europese fondsen zou kunnen worden gedaan-- is de Digitale Agenda, in het bijzonder snel internet in het buitengebied. Onder meer het recent geïntroduceerde Europese fonds voor

strategische investeringen lijkt hiervoor mogelijkheden te bieden. Kan de gedeputeerde dit bevestigen? Is het een optie om bijvoorbeeld in de gemeente Sluis, waar het eerste vraagbundelingstraject plaatsvindt, na te gaan of een concreet pilotproject kan worden opgezet, waarvoor een beroep op Europese fondsen kan worden gedaan?

De vraag rijst, voorzitter, hoe het vervolstraject eruit ziet, na de eerste fase van het vraagbundelingstraject. Het uiteindelijk doel van deze trajecten is immers het realiseren van breedbandverbindingen. Kan de gedeputeerde hierover al iets meer zeggen? Naast Noord-Beveland en Veere zijn er, zo verneemt mijn fractie, méér gemeenten geïnteresseerd in het starten van een dergelijk traject. De vraag is dan ook of het budget van 50.000 euro, vermeld in het jaarplan-2015 voor de Digitale Agenda, wel voldoende is. Juist nu bij bedrijven en in de samenleving de bewustwording in verband met het belang van internet groter wordt, zou de provincie de stuwend kracht moeten zijn om Zeeland ook digitaal stappen vooruit te laten zetten.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Het regent vandaag goede voorstellen, en dit is er één van. Echter, ook de Economische Agenda wordt geplaagd door de gang van zaken met betrekking tot het DELTA-dividend. Ondanks het vigerende beleid --wat dat dan ook is-- moet ook hier worden ingeleverd. Wat een winstwaarschuwing teweeg kan brengen... "DELTA rules the country" of, nu Zeeland volgens het college toch in zee ligt: "DELTA rules the waves".

Desondanks is GroenLinks erg blij met dit plan. Het levert een goede bijdrage aan het aanjagen van de economie, haalt duurzame werkgelegenheid en bedrijven binnen. Echter, er gaan helaas ook bedrijven weg uit Zeeland. De afgelopen tijd was wat dit betreft het meest pijnlijk het vertrek van Verbrugge. Dat had nooit mogen gebeuren. De nieuwe strategie van ZSP moet herhaling van dergelijke missers onmogelijk maken.

Voorzitter. Wat opvalt, is dat ook met dit plan, zij het verkapt, nog steeds wordt ingezet op een WCT. Immers, het college werkt mee aan het scheppen van planologische ruimte voor containerisatie. Naar de mening van mijn fractie dient ZSP zich te concentreren op de haven van Vlissingen-Oost, en daarvoor is geen nieuwe planologie nodig. Ik zou zeggen: schrap de WCT ook in planologische zin. Mijnheer De Reu, u wil toch niet voorkomen in het verhaal van de ezel en de steen?

Voorts zou het college wat minder kunnen inzetten op promotie-activiteiten. Dat kunnen bedrijven uiteindelijk zélf. Dat ze hierbij voor korte tijd worden geholpen, begrijp ik maar hieraan wordt toch veel geld besteed. Ik verwijs naar de kolom

"subdoelen" op blz. 23. De "leukste" vind ik op blz. 18. Na nog eens "Land in Zee" met de VVV volgt: "Voor bestuurlijk Zeeland in een nieuwe bestuurlijke site WWW.Zeeland, met nieuwe Look and Feel vanuit gebiedsmerk Zeeland en aangepaste provincie-huisstijl, die aansluit bij de merkstijl Zeeland.". Voorzitter, begrijpt u dit? Ik niet en ik bepleit duidelijke taal. En dit alles voor een totaalbedrag van ruim vier ton... Dit lijkt meer op een vriendendienst dan op sterk economisch beleid.

In 2014 wordt ongeveer 10% van het budget overgehouden. Dat is best veel, voorzitter, maar ik begrijp ook wel dat plannen soms niet in één jaar kunnen worden gerealiseerd. Toch zou ik zeggen: gedeputeerde, laat dit geld niet wegbezuinigd worden; neem het mee naar het volgende jaar; dat is goed voor de economie. Wie wil dat nu niet?

Voorzitter. GroenLinks stemt met deze aantekeningen graag in met het voorliggende plan. Gedeputeerde, trek uw korte broek aan, pak uw racefiets en fiets dit plan erin. Kom ik u in die outfit tegen, dan hoop ik dat ik kan zeggen: goed zo, Ben, goed gedaan.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Ik constateer dat er brede waardering is voor de gepresenteerde aanpak en dat er ook, terecht, kritische vragen en opmerkingen naar voren zijn gebracht. Mede namens mijn collega's spreek ik erkentelijkheid uit voor de waardering die is geuit voor de manier waarop wij dit hebben aangepakt, zulks ondanks -- inderdaad, mijnheer Van der Maas-- tegenwind. Overigens, gisteren was er in het hele land massale media-aandacht voor de Nederlandse kampioenschappen tegenwindfietsen. Ook al is Jan de Jager niet de winnaar geworden, duidelijk is dat Zeeuwen gewend zijn om tegen de wind in flink te "stoempen". Dat is ook de inzet die wij als stuwende kracht hebben waar het gaat om de economie van Zeeland.

De heer Markusse vraagt zich af of de genoemde inspanning van bedrijven inderdaad hét antwoord is op de schaliegasrevolutie in onder andere de Verenigde Staten. Neen, voorzitter, het is niet hét antwoord en wij hebben dit niet zelf bedacht. Het gaat om bedrijven in Zeeland, samen met bedrijven in West-Brabant en Vlaanderen, die hun krachten hebben gebundeld met de bedoeling om hun energiekosten te verlagen. Of men nu voor of tegen schaliegas is, het effect ervan is dat de energiekosten voor Amerikaanse bedrijven inmiddels aanzienlijk lager zijn dan het geval is in West-Europa. Men is dus op verschillende manieren bezig --met projecten waarin de bedrijven fors investeren, en met een klein beetje "stuwend geld" van ons-- om die kosten naar beneden te krijgen. Als voorbeeld noem ik de projecten die te maken hebben met waterstof en warmte. Als Dow Chemicals waterstof overheeft en Yara dat kan

gebruiken als productiemiddel, moet er een pijlpijn voor het transport zijn. Op die manier worden voor Yara de kosten verlaagd, terwijl ongetwijfeld Dow daar iets voor terugkrijgt. Het zijn activiteiten die door de industrie worden ontplooid, en wij vinden dat belangrijk.

Gesproken is over "oogsten" in het kader van de biobased economy. Voorzitter, ik denk dat velen met ons de vorige week de publicaties in het Financieele Dagblad hebben gezien naar aanleiding van het voornemen om het suikerquotum voor Europa te beëindigen, en over de gigantische mogelijkheden die het telen van suikerbieten biedt in het kader van groene grondstoffen voor de biobased chemie. Aangegeven is hoe de suikerfabriek te Dinteloord hierin wil gaan investeren. Hiermee is een voorbeeld gegeven van de wijze waarop er wordt geogst. Overigens, je moet ook hier wel af en toe wat geluk hebben.

Als specifiek onderdeel is de biobased brug genoemd. Voorzitter. Wij hebben dit project gestimuleerd tegen de achtergrond van de vraag of je uit vlascomposiet sterke gereedschappen, bouwwerken en andere producten kunt maken die daadwerkelijk in de praktijk te gebruiken zijn. De volgende week zullen wij de Franse ambassadeur een racefiets van vlascomposiet presenteren, maar dat is wat anders dan die brug...

Wat is er nu aan de hand? Voorzitter. Wij hadden het idee om in relatie met de verbetering van de N291 een biobased brug te realiseren bij de Otheense Kreek, zodat een fietswandelroute binnen de gemeente Terneuzen mogelijk werd gemaakt. Overigens, dat project is nog helemaal niet aanbesteed. Bovendien zijn er tal van vragen gerezen in verband met de trekkracht, de spanning, aanbesteding enz. Het is riskant om zoiets onmiddellijk grootscheeps aan te pakken. Daarom hebben wij gezegd: innovators, kijk eens of jullie dit wat breder kunnen trekken dan specifiek dit project. Immers, daar gaan wij voorlopig nog helemaal niet aan beginnen. Voor de ontwerpers is dit aanleiding geweest om te concluderen: wij gaan niet wachten; wij gaan het ergens anders doen. Er zijn dus heel praktische redenen om het niet op die plek te doen, maar om te denken aan een ander product op een andere plek. Daar heeft men tot nu toe nog niet voor gekozen, maar het is natuurlijk aan hén. Terecht is in dit verband het bedrag van 1 miljoen genoemd. Voorzitter, dat gingen wij er natuurlijk niet zomaar even bij leggen.

Wat de revoluerende fondsen betreft heeft men kunnen lezen hoe wij bezig zijn geweest en wat de eerste resultaten zijn van de overgang van subsidiëren naar deze fondsen. Soms kan er ook sprake zijn van achtergestelde leningen. Wellicht is door gekozen formuleringen de indruk gewekt dat wij hiermee nog zouden moeten starten, maar dat geldt alleen voor het onderdeel investeringsfonds.

Ik wijs erop dat InnoGo! al een revolverend fonds is. Wij hebben ook in de commissie aangegeven dat wij een overgang zien van subsidie naar revolverend, maar er zal altijd subsidie nodig blijven voor specifieke projecten en daar hebben wij ook middelen voor.

Het genoemde investeringsfonds zijn wij aan het inrichten. Op het terrein van de governance moeten nog zaken worden geregeld. Vooralsnog is Impuls de aangewezen club om dit te organiseren en te regelen. Wij verwachten dat het begin 2015 allemaal in kannen en kruiken zal zijn.

Voorzitter. Wij dachten eigenlijk dat het voorwoord tamelijk feitelijk was geformuleerd, maar de heer Van Geesbergen vindt de tekst wat "ronkend". Dat is wellicht een gevoelswaarde. Wij hadden gedacht een en ander met enige bescheidenheid te hebben neergezet... Als je heel veel successen hebt geboekt, moet je ook weer niet ál te karig zijn.

Door de VVD-fractie en andere fracties is erop aangedrongen dat er niet wordt bezuinigd op de cofinanciering. Voorzitter. Dat is interessant, want wij hebben nog geen cofinanciering voor de volgende ronde van de Europese fondsen. De huidige periode loopt nu af en daarin hebben wij heel veel geld gegeneerd; er is sprake geweest van verdriedubbeling. Echter, het fonds dat wij daar altijd voor hadden, loopt nu af. Wij hebben hiervoor nu in de begroting een naar het oordeel van de VVD-fractie bescheiden bedrag opgenomen: 2 miljoen. Vergeleken met de vorige periode van zeven jaar is dat inderdaad een bescheiden bedrag. Voorzitter, het is straks aan de Staten om -- nadat het college zijn werk heeft gedaan, zoals aangekondigd door collega Van Beveren-- aan te geven hoe de volgende bezuinigingsronde moet worden ingevuld. Als in het kader daarvan de Staten stellen dat op cofinanciering niet mag worden bezuinigd, kunnen zij dit punt betrekken bij de discussie die in februari wordt gevoerd over de financiering van álles wat wij willen, nog kunnen doen. Deze reactie houd ik ook degenen voor die hebben aangedrongen op het maken van scherpe keuzes.

Uiteindelijk, zo stelt de VVD-fractie, gaat het om werk, om banen, en daar is het college het mee eens. Ook de PvdA-fractie geeft dit aan. Voorzitter, als wij prachtige projecten hebben, van alles en nog wat, terwijl dat geen werk oplevert, schieten wij er voor de Zeeuwen niet veel mee op. Dat dit niet altijd één op één in een innovatief project te definiëren is --ik verwijs naar het betoog van de fractie van de ChristenUnie-- is duidelijk. Soms start je een project op en komt daar alleen een resultaat uit in de vorm van een nieuw product, terwijl dat nog geen echte "business" is. Met betrekking tot de Energo-innovatieprijs, gisteren uitgereikt, wordt er altijd naar twee elementen gekeken: wat is innovatief en wat levert het aan bestendig

bedrijfsresultaat en aan werk op? Bij innovatieve trajecten, zowel bij nieuwe als bij bestaande bedrijven, gaat het niet onmiddellijk om tientallen. Het moet groeien; innovatie moet bestendig en duurzaam in het bedrijfsproces worden opgenomen.

Als het goed is, mijnheer Hamelink, komt daar vervolgens "fatsoenlijk" werk uit voort. U schetst terecht een aantal dilemma's en ook uit het betoog van de CDA-fractie over de gang van zaken bij ZorgSaam blijkt dat er dilemma's zijn die met de werkgelegenheid te maken hebben. Voorzitter. Wij hebben moeten meemaken dat er banen verloren gaan, om verschillende redenen, waaronder reorganisatie, faillissement en vertrek uit de regio. Natuurlijk kunnen wij dat niet allemaal bedisselen, regelen of controleren. Wat wij wél kunnen doen -- in het ene geval meer dan in het andere-- is iets betekenen voor de mensen die hun werk zijn kwijtgeraakt. Terecht stelt de heer Hamelink dat in dat verband moet worden gedacht aan om- en bijscholing, zodat mensen in een andere sector aan het werk kunnen, soms over de grens heen. Wat dat betreft is er deze week sprake geweest van een goede ontwikkeling, tot stand gebracht door de Nederlandse en de Vlaamse overheden. Ik doel op het feit dat nu eens al die diploma's gelijk worden getrokken.

Voorzitter. Gaat het in verband met banen om het perspectief, dan verwijs ik naar het onderzoek van de Erasmus Universiteit in verband met de biobased economy. De onderzoekers hebben gesteld dat --als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan en er langdurig wordt geïnvesteerd-- dit in de Deltaregio honderden banen gaat opleveren. Welnu, wij zetten ons er voor in dat aan die voorwaarden wordt voldaan. Ik neem aan dat collega Van Heukelom straks zal ingaan op de vragen die de PvdA-fractie over het onderwijs heeft gesteld.

Opnieuw wordt door de D66-fractie de vraag gesteld hoe het toch mogelijk is dat er sprake is van onderuitputting, dat er minder is besteed dan men voornemens was. Voorzitter. Ten eerste wijs ik erop dat wij een paar bezuinigingsrondes achter de rug hebben, waarbij de middelen voor de Economische Agenda niet zijn ontzien. Dat is dan ook een belangrijke reden. Alleen al in 2014 gaat het wat dat betreft om anderhalf miljoen.

Ten tweede zouden de Europese fondsen nu al volop draaien, maar ze gaan pas écht van start in 2015. Daar zit dus een bepaalde vertragingfactor in. Er kan geen sprake zijn van cofinanciering wanneer projecten nog niet bestaan. Ook dat is een reden.

Ten derde hebben wij van de rijksoverheid een aantal bijdragen gekregen ten behoeve van bepaalde projecten; als voorbeeld noem ik de Onderwijsautoriteit. Voorzitter, als iemand ánders die bijdrage levert, behoeven wij dat geld niet uit te

geven. Wij hebben tegen die achtergrond bezuinigingen gerealiseerd. Krijg je extra geld binnen, dan behoef je zelf minder uit te geven.

Ten vierde gaat het erom, voorzitter, dat met name ondernemers projecten indienen. Daarvoor is de afgelopen vier jaar het klimaat niet erg goed geweest. Er zijn minder projecten naar ons toe gekomen terwijl daarvoor budgetten waren gereserveerd. Ook dat is een reden geweest.

Hoe is het nu mogelijk dat het bioraffinageproject niet in Zeeland wordt gerealiseerd maar naar Flevoland gaat? Voorzitter, dat is heel eenvoudig. Dit voorjaar is ons de vraag gesteld: wij willen wat in Flevoland doen, wilt u daaraan bijdragen? Daarop hebben wij geantwoord: dat lijkt ons geen goed idee als het niet in Zeeland gebeurt. Twee, drie Zeeuwse bedrijven wilden mee-investeren maar de belangrijkste investering zou worden gedaan door een afdeling van de Universiteit Wageningen, gevestigd te Lelystad. Voorzitter, ik zou in deze financieel moeilijke tijden toch in deze zaal in een moeilijke positie komen wanneer ik zou vertellen dat wij mee zouden investeren in een project in Lelystad. Dat is de reden dat dat bedrijf daarnaartoe is gegaan, overigens nadat men de afgelopen jaren op verschillende momenten voor diverse projecten van ons forse subsidies had meegekregen. Er liggen nu aanvragen van hetzelfde bedrijf voor de volgende fase; wij werken ermee samen.

Toen in september/oktober de definitieve aanvraag kwam, was het budget op. Wij hebben geleerd dat het, als budgetten niet voor september/oktober zijn benut, heel lastig wordt om nog in de rest van het jaar het geld uit te geven. Inderdaad hadden wij op dat moment het budget al vergeven en konden wij op dat moment niet bezuinigingen terugdraaien. Zo is het mogelijk, voorzitter, dat er sprake is van onderuitputting terwijl toch blijkt dat ten aanzien van bepaalde onderdelen het budget op is.

Door verschillende fracties is er op gewezen dat volgens ING-onderzoek Zeeland met betrekking tot innovatie op de voorlaatste plaats staat. Dat klopt, voorzitter: wij moeten daadwerkelijk een inhaalslag maken, en die wordt ook gemaakt. Echter, innovatie kun je niet forceren. Innovaties zullen uit bedrijven, in het bijzonder hun R&D-afdelingen, moeten komen. Gras gaat niet harder groeien als je eraan trekt. Wij kunnen alleen bemesten, maar als het goed is, gaat het zélf groeien; het is aan het gras zelf.

Voorzitter. De SGP-fractie kan ik zeggen dat natuurlijk ook in de volgende fase van de Economische Agenda starters en stages voldoende aandacht moeten krijgen, misschien wel éxtra aandacht. Die boodschap, al eerder door de SGP-fractie verwoord, hebben wij goed begrepen. Wij besteden er aandacht aan. Wellicht kan college

Van Heukelom hierop nader ingaan, in relatie met het onderwijs. Collega Van Beveren zal reageren op vragen en opmerkingen over Zeeuwse Tong, aquateelt, landbouw en visserij.

Door de CU-fractie is de vraag gesteld: is het beleid effectief? Voorzitter, het antwoord is: ja. Wordt gevraagd of er met betrekking tot innovatie een inhaalslag moet worden gemaakt, ook dan is het antwoord: ja. Door de CU-fractie wordt bepleit dat prioriteit wordt gegeven aan de groei van bestaande bedrijven. Natuurlijk, voorzitter; de meeste groei --het blijkt uit de cijfers van Impuls-- doet zich voor in bestaande bedrijven. De heer Harpe kan ik zeggen dat Martin Verbrugge weliswaar in Zeebrugge heeft geïnvesteerd, maar hij heeft méér geïnvesteerd in Zeeland. Ook in de Kanaalzone worden nieuwe loodsen geopend. Er worden bedrijfsmatige afwegingen gemaakt maar het plan is zeker niet dat er niet meer in Zeeland wordt geïnvesteerd.

Voorzitter. Al eerder heb ik de CU-fractie voorgehouden dat wij in verband met businesscases en speerpunten mensen uit het bedrijfsleven "the lead" hebben laten nemen. Dat werkt, overigens in de ene situatie beter dan in de andere. De ene businesscase is succesvoller dan de andere. Dat is wat wij leren bij het werken met businesscases. Zeelandcare is genoemd als een concreet succes. Welnu, dat was één van die businesscases.

Dat het alleen en uitsluitend om bedrijven zou moeten gaan, is een misvatting, voorzitter. Wij zetten, ook met onze burens, breed in op de zogenaamde Triple Helix, hetgeen wil zeggen: én bedrijven, én onderwijs- en onderzoeksinstituten, én overheden. Gedrieën werken ze samen om de economie verder op te sturen. Vanmiddag is een persbericht uitgegaan waaruit blijkt dat wij, in verband met een nieuw initiatief van het ministerie van Economische Zaken, in 2015 voor 340.000 euro mee-investeren in het stimuleren van MKB-bedrijven in de topsectoren.

Voorzitter. Wij kennen de discussie over wind op zee, nu wederom naar voren gebracht door de heer Babijn. Wat dit betreft voeren wij mee uit wat in Nederland in het kader van het Energieakkoord is afgesproken. Ik weet dat de heer Babijn er anders over denkt, maar hij zal het ons niet kwalijk nemen dat wij meewerken aan de uitvoering van het genoemde akkoord. Wij hebben ons verbonden aan de doelstellingen op het terrein van hernieuwbare energie.

Sprekend over de Digitale Agenda had de heer Oudeman het, zo meen ik, over de zogenaamde Juncker-gelden. Hoe kunnen wij zoveel mogelijk van deze middelen naar Zeeland krijgen? Voorzitter, wat dat betreft zijn er goede afspraken gemaakt en het breedbandinternet past daarin. Dat is een van de acties die wij zullen ondernemen.

Collega Schönknecht zal ingaan op de opmerkingen die de heer Babijn over Breskens heeft gemaakt. Ook de vlonderverbinding in Het Zwin lijkt mij iets voor haar...

Door de SP-fractie wordt gevraagd om uitstel van investeringen totdat er meer duidelijkheid bestaat over de financiën. Voorzitter. Het bestedingsplan dat nu voorligt, is opgesteld voordat er is gekeken naar een volgende bezuinigingsronde. Alle opgenomen bedragen kunnen de Staten bij hun uiteindelijke afweging in februari verminderen, veranderen enz. Uitstel lijkt mij echter niet verstandig. Immers, wij moeten wél de motor van de economie laten draaien. Nogmaals, de discussie hierover komt nog en men kan volop meedoen aan dat debat.

Verschillende fracties zijn ingegaan op het vraagbundelingsproject in Sluis. Voorzitter. Zo'n drie, vier weken geleden hebben wij een prima avond gehad in IJzendijke, uiteraard daar, waarbij de onderzoekers van het bureau Stratings heel duidelijk hebben aangegeven welke mogelijkheden er zijn om aan de internetbehoeften tegemoet te komen. Het is niet alleen een kwestie van glasvezel; er zijn méér mogelijkheden. Binnenkort wordt een vervolgbijeenkomst belegd. In de vraagbundeling kunnen drie categorieën vragen worden onderscheiden en daarop moet op verschillende manieren worden geantwoord. Echter, zolang wij geen duidelijkheid hebben over de Junckergelden gaan wij niet zelf investeren in aanleg van welke infrastructuur dan ook. Dat is immers niet de taak van de provinciale overheid. Bovendien hebben wij er geen geld voor.

De heer Harpe pleit voor het minder inzetten van middelen ten behoeve van promotie-activiteiten. Voorzitter, ik neem aan dat mevrouw Schönknecht daarop zal ingaan. Voorts zal de optie van het "meenemen van geld naar 2015" worden betrokken bij de meer algemene discussie over de financiën.

Mevrouw Schönknecht-Vermeulen (GS).

Voorzitter. Wat betreft de Hotspot Breskens ben ook ik blij met de resultaten die wij op dit moment boeken. Alle neuzen staan in dezelfde richting. Sluis, de provincie, iedereen weet wat zijn doel is. Er ligt een intentie-overeenkomst voor, reeds door GS goedgekeurd. Ik vind deze situatie een voorbeeld van de wijze waarop de trekkersrol door de provincie moet worden ingevuld. Ik doel hier op de trekker die door de provincie is benoemd.

Voorzitter. De inrichting van Het Zwin moet nog haar beslag krijgen, maar is wel al in grote lijnen gereed. Deze inrichting vindt plaats in samenspraak met de omgeving. Echter, zo'n vlonder, zoals bedoeld door de heer Babijn, zit volgens mij niet in het plan.

De heer Harpe heeft, sprekend over de WCT, altijd een paar standaardopmerkingen.

Voorzitter. Ik vind het heel goed dat de provincie de WCT mogelijk maakt en voor de rest is het aan het bedrijf ZSP. Wij hebben ervoor gezorgd dat dit op de prioritaire lijst van PAS-projecten staat en dat door ZSP een Crisis- en herstelwet-vergunning is aangevraagd. Bovendien bieden wij in het raam van het Omgevingsplan ruimte voor een WCT. Dát is de rol van de provincie en méér doen wij hier niet aan. Wij gaan ons zeker niet tweemaal aan dezelfde steen stoten.

Voorts kan ik de heer Harpe zeggen dat het effect van promotie bijzonder duidelijk is. Collega De Reu heeft zojuist over het tegenwindfietsen gesproken. Welnu, dat komt in álle media aan de orde; het komt op televisie, het staat in de kranten enz. Ik denk dat promotie een heel goede en ook belangrijke zaak is, waaraan zeker ook de provincie moet bijdragen. Gaat het over recreatie en toerisme, dan ben ik ervan overtuigd dat wij het hebben over een heel belangrijke motor voor onze economie die veel werkgelegenheid oplevert, naast leefbaarheid in de kernen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter, ik bestrijd het belang van promotie niet. Mijn stelling is --mede in het licht van komende bezuinigingen-- dat bedrijven dit ook snel zélf moeten kunnen doen. Wat mij betreft hoeft de provincie hier niet bij te springen.

Mevrouw Schönknecht-Vermeulen (GS).

Voorzitter. Het bedrag dat de provincie hieraan bijdraagt, functioneert als een vliegwiel. Een en ander wordt mede door het bedrijfsleven gefinancierd. Het is niet zo dat de promotie door alleen de provincie wordt betaald.

Naar aanleiding van vragen over de huisstijl merk ik op dat het mij een goede zaak lijkt om straks kennis te nemen van de presentatie die de desbetreffende afdeling gaat verzorgen. Als Zeeland hebben wij een merkstijl, wij hebben Land in Zee. Ik denk dat het heel goed is dat de huisstijl van de provincie Zeeland daarbij aansluit.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Gesteld is dat het project Zeeuwse Tong op eigen benen dient te gaan staan. De einddatum voor dit project was 31 december 2013 en de Europese afrekening is aanstaande. Het is de bedoeling dat dit bedrijf wordt overgedragen aan een commerciële partij. De gesprekken hierover zijn gaande. Ook in de commissie heb ik gezegd dat onderdelen van dit project nu al renderen. Dat geldt niet voor de totaliteit, maar wél voor onderdelen. Dankzij die onderdelen zijn weer nieuwe kansrijke aquacultuur-initiatieven ontstaan, waaronder de oesterkweek. In de krant heeft een mooi stuk gestaan over de Renart Boulon, een nieuwe oester die bij Seafarm wordt gekweekt. Dat is een initiatief dat uit het genoemde project voort is gekomen. Het broedhuis dat nu bij Seafarm wordt gebouwd, is uniek in

Nederland en ook dat komt voort uit het project Zeeuwse Tong. Bovendien: laten wij de viskweek niet vergeten.

De heer **Colijn** (CU). Ik wist niet, voorzitter, dat de gedeputeerde een "salescursus" had gevolgd, maar daar lijkt het toch wel wat op. Het gaat goed...

De heer **Van Beveren** (GS). Wij begrijpen elkaar niet...

De heer **Colijn** (CU). U verkoopt heel enthousiast allerlei nieuwe zeeproducten. Dat stel ik op prijs, maar ik sta verbaasd over het enthousiasme waarmee u dat doet.

De heer **Van Beveren** (GS). Het is niet gauw goed, voorzitter, maar ik ga nog even door...

Het vervolg van Zeeuwse Tong zetten wij in het programma "Smart Seafood". Dat pakken wij niet zo integraal op als met Zeeuwse Tong is gebeurd. Wij halen er onderdelen uit die wij kansrijk achten en die willen wij in aanmerking laten komen voor Europese middelen. Ik denk hierbij aan kweek, zeewier en algen.

De heer Babijn is van oordeel dat zilte teelten niet langer moeten worden gesubsidieerd; afrekenen, die handel. Akkoord, voorzitter, maar als wij te maken krijgen met een nieuw kansrijk aquacultuur-initiatief en als wij daar brood in zien, kan het geen kwaad om er een beperkt subsidietje van de provincie aan toe te kennen. Het gaat niet altijd goed, maar er zijn ook voorbeelden van prima ontwikkelingen. Overigens, als je subsidie geeft, ben je je geld kwijt; dat is wat anders dan een revolverend fonds.

De heer Babijn is teruggekomen op de kwestie van de foliebassins voor aquacultuur. Al eerder stelde hij daarover artikel 44-vragen en die zijn door het college beantwoord. Mijnheer Babijn, de mens lijdt het meest door het lijden dat hij vreest... Bij de ondernemer die ze toepast, zijn tot nu toe geen problemen opgetreden.

Met betrekking tot De Rusthoeve heeft de heer Oudeman gewezen op de hotspots van de plantaardige sector. Inderdaad, voorzitter, is deze ontwikkeling zeer belangrijk. De heer De Reu heeft er al op gewezen dat de suikerbiet als product heel veel kansen biedt voor een goede koppeling tussen agrarische sector en biobased economy. Wij zien hierin écht potentie. Overigens staat er op De Rusthoeve een proeflijn van hetzelfde bedrijf dat nu in Lelystad een project uitzet. Zo zie je maar: vanuit Noord-Beveland niets dan goeds...

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Door de fractie van de PvdA zijn enkele opmerkingen gemaakt over onderwijs, stages en het aannemen van flexibel personeel in vaste dienst. Het laatste hebben wij de vorige week gedaan, in dit huis. Je

ziet dat dat, gelukkig, ook weer een trend wordt bij ministeries. Ik voeg daaraan toe dat wij het vorige jaar 23 stageplaatsen hadden, in de categorieën HBO, MBO en wetenschap. Het is vaak moeilijk om hiervoor voldoende tijd vrij te maken, maar wij proberen dat wel. Ook hebben wij een aantal trainees aangenomen. Wij doen dus ons best om onze voorbeeldfunctie waar te maken. Echter, als het aantal beschikbare mensen minder wordt terwijl er méér moet worden gedaan, is het begeleiden van stagiaires niet bepaald gemakkelijk.

De heer **Markusse** (PVV). Voorzitter. Ik dank de heer De Reu voor zijn uitgebreide uiteenzetting.

De heer **Hamelink** (PvdA). Voorzitter. De verleiding is groot om de heer Van Heukelom te bedanken voor zijn zéér korte beantwoording...

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De heer Van Beveren zou ik met betrekking tot mogelijke lekkages van bassins voor aquacultuur willen voorhouden: voorkomen is beter dan genezen.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerden voor hun reacties. Ik meen dat twee vragen nog niet zijn beantwoord. Ik herinner aan mijn opmerking over DOK41. Misschien kan hier nog even op worden ingegaan omdat uit het jaarplan niet duidelijk naar voren komt hoeveel budget hiervoor beschikbaar is. De vraag rijst of dit evenveel is als wij graag zouden willen hebben. Wat de Digitale Agenda betreft vraag ik mij af of de gedeputeerde ook signalen krijgt waaruit blijkt dat er meer gemeenten in de wachtrij staan. Is hiervoor in 2015 voldoende budget beschikbaar?

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Wat DOK41 betreft wijs ik erop dat de Staten ongeveer een maand geleden een brief hebben ontvangen. Daarin werd door betrokkenen al op voorhand gevraagd om verlenging van de steun. Welnu, ten aanzien van alle verzoeken om bekostiging, financiering enz. kunnen de Staten met een inbreng komen bij de bespreking van de financiën voor 2015 en 2016. Ik ga nu dus niet op voorhand zeggen dat deze kwestie al is geregeld. Dat het om een belangrijke zaak gaat, is zeker maar de vraag is welk bedrag men ervoor overheeft om dit te continueren.

Voorzitter. In verband met de Digitale Agenda kan ik zeggen dat er, na Sluis en Noord-Beveland, inderdaad gemeenten zijn die belangstelling hebben voor een vraagbundelingsproject, maar helemaal concreet is het nog niet. Wanneer duidelijk is hoe een en ander uitwerkt in Sluis, mag worden verwacht dat hiervoor nog meer belangstelling zal worden getoond.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, de CU, de PvZ, de VVD, het CDA, de PvdA, D66 en GL voor dit voorstel hebben gestemd.

23. Vragensessie

24. Vragen van het lid Aalfs over het Dart Line-terrein

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Mijn twee vragen hebben betrekking op een artikel dat gisteren in de PZC is verschenen, onder de kop: "Marine aast op Dart Line-terrein". Dit terrein ligt in het buitenhavengebied van Vlissingen.

Is het college bekend met de inhoud van dit artikel? Is het college bereid om, samen met de gemeente Vlissingen, te bevorderen dat de Koninklijke Marine de haven van Vlissingen kan gebruiken als de tweede marinehaven van Nederland?

Ter toelichting, voorzitter, merk ik het volgende op. Toen de besluitvorming inzake de Marinierskazerne aan de orde kwam, wees mijn fractie de toenmalige gedeputeerde en de toenmalige commissaris erop dat, als het allemaal door zou gaan, de Koninklijke Marine wel eens meer belangstelling zou kunnen krijgen voor het buitenhavengebied. Er zijn daar gebouwen en een steiger van de marine, maar die worden amper gebruikt.

Inmiddels is een intensieve samenwerking tussen de marines van België en Nederland tot stand gekomen. In Vlissingen is dat niet zichtbaar, maar in Den Helder wél. Dat de ligging van de Vlissingse haven strategisch van betekenis is, is voor iedereen duidelijk. De haven is bijzonder geschikt om straks als uitvalsbasis te fungeren, bijvoorbeeld voor patrouilleschepen, zowel van Nederland als van België. Wellicht komt er ooit een tijdstip waarop onze visionaire politici besluiten tot fusie van beide marines. Kortom, mijns inziens zijn er voor de provincie voldoende argumenten om serieus naar dit onderwerpen te kijken.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Het antwoord is tweemaal "ja". Daar zou ik het bij kunnen laten --en ik hoor een van de statenleden zeggen dat het zo wel genoeg is-- maar graag licht ik deze reactie toe.

Deze vragen zouden ook door een andere portefeuillehouder kunnen worden beantwoord. Ik denk aan ruimtelijke ordening en aan ZSP. Daarmee is aangegeven dat wij niet de eerste partij

zijn die wat dit betreft alleszeggend is. Het is ZSP dat de bedoelde gronden in eigendom heeft en verpacht. Ik kan er nu niet dieper op ingaan, maar wel kan ik zeggen dat er méér gegadigden zijn voor het genoemde terrein. Dit gegeven zou de discussies hierover lastig kunnen maken. Het is in eerste instantie aan ZSP en de gemeente Vlissingen --zij dient de vergunningen af te geven-- om een en ander te organiseren, maar waar dat mogelijk is, ondersteunen wij beide partijen.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter, ik dank de gedeputeerde hartelijk voor zijn antwoorden.

25. Moties niet behorend bij een agendapunt

26. Motie van het lid Babijn (PvZ) c.s. over het mogelijk verhangen van Evides-aandelen.

De **voorzitter**. Door de leden Babijn (PvZ) en Muste is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 12 december 2014;

constaterende dat de creditrating van DELTA NV naar beneden is bijgesteld, van BBB+ naar BBB-, en dat er als gevolg van de recente winstwaarschuwing een kans bestaat van één op drie dat deze rating opnieuw naar beneden zal worden bijgesteld;

overwegende dat:

- de risico's voor het voortbestaan van DELTA NV steeds verder toenemen;*
- een nutsvoorziening als Evides nooit en te nimmer het risico mag lopen om in een onverhoopt faillissement terecht te komen;*

dragen het college van GS op om de positie van Evides veilig te stellen voor de aandeelhouders, door het per direct verhangen van de Evides-aandelen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 2.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Tijdens de statenvergadering van 14 november 2014 bracht het college in antwoord op vragen over de creditrating van DELTA NV naar voren dat deze rating naar beneden was bijgesteld van BBB+ naar BBB- en dat er, als gevolg van de recente winstwaarschuwing, een kans bestond van één op drie dat deze rating opnieuw naar beneden zou

worden bijgesteld. In dat geval dient verplicht een bepaald bedrag aan financiële middelen als garantie te worden aangehouden. Graag vernemen wij van het college hoe hoog deze garantstelling dan dient te zijn.

Als gevolg van het naar beneden bijstellen van de kredietwaardigheid wordt het voor DELTA duurder om geld te lenen en moeilijker om een fusiepartner te vinden. Ook wordt het, meer in het algemeen, lastiger om zaken te doen en overeenkomsten te sluiten.

Voorzitter. Ons inziens is de strategie die door DELTA wordt gevolgd, niet duidelijk. De ene keer wil men de afvaltak uitbreiden door middel van het aankopen van Attero, de andere keer, een paar maanden later, stelt men voor om het belang in afvalverwerker Indaver te verkopen. In de huidige stroommarkt van overproductie --Duitsland dumpst zijn overproductie van windenergie met een jaarlijks toenemend percentage over de grens, in Nederland-- sluit DELTA een contract voor ten minste tien jaar, voor de verplichte afname van alle te produceren stroom van een voor de Groningse kust te realiseren windpark. Met dat besluit is DELTA ook nog eens verplicht om onrendabele centrales aan te houden om als back-up te kunnen functioneren. En dan nu weer de verkoop van aandelen in het windpark-Kreekraksluis, zulks ondanks het hoge rendement daarvan.

Voorzitter. Het stroombedrijf is verlieslatend, mede als gevolg van de voortdurende crisis die, naar het zich laat aanzien, zijn dieptepunt nog moet bereiken. Daar komt nog bij dat DELTA een schuld van ruim 630 miljoen heeft opgebouwd. De ene winstwaarschuwing volgt op de andere, en de dividenduitkering stopt.

De kolencentrale moet worden gesaneerd, zulks als gevolg van het feit dat de ombouw naar biomassa niet doorgaat. De rijksoverheid wil hierin niet het benodigde miljard investeren. De vraag rijst of ten behoeve van deze sanering wel voldoende financiële middelen zijn gereserveerd.

Voorzitter. Het is niet uitgesloten dat het netwerkbedrijf als gevolg van een toekomstige rechterlijke uitspraak moet worden afgesplitst. Deze uitspraak wordt begin 2015 verwacht. Ik verwijs hierbij naar een krantenbericht van 3 oktober, verschenen in de PZC. Het betreft een uitspraak van directeur Kamerbeek...

De heer **Babijn** (CDA). Voorzitter, wij zijn nu toch bezig met een vragensessie?

De **voorzitter**. Het betreft een motie, vreemd aan de orde van de dag.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De directeur stelde in de PZC: "Als DELTA het netwerkbedrijf kwijtraakt, verliest DELTA stabiele inkomsten. Die zijn nodig om goedkoop geld te lenen op de

kapitaalmarkt.". De heer Kamerbeek stelt voorts dat DELTA, bij afsplitsing, afzakt naar een soort "junkrating", waarmee het bedrijf geen "groot geld" meer kan lenen en dus niet meer kan investeren. Hij zegt hierover: "Wij kunnen in dat geval niet meer op eigen benen staan. Er zit niets anders op dan de commerciële onderdelen te verkopen.".

Het waterbedrijf Evides is een essentiële voorziening die nooit of te nimmer het risico mag lopen dat het bij een mogelijk, onverhoopt, faillissement wordt betrokken. Kan het college ons, met feiten onderbouwd, garanderen dat DELTA geen risico loopt op een onverhoopt faillissement en dat onze publieke voorzieningen gewaarborgd zijn?

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Vanochtend is het voorstel betreffende het Windpark Kreekraksluis van de agenda afgevoerd omdat hierover onvoldoende informatie beschikbaar was. Wij vonden het niet verantwoord om hierover een besluit te nemen. Waarom denkt de heer Babijn nu dat dit voor Evides anders ligt?

De heer **Babijn** (PvZ). Ik heb erop gewezen dat er zeer binnenkort een uitspraak volgt over het netwerkbedrijf. Die uitspraak kan, volgens de CEO zelf, leiden tot een zeer belangrijke impact voor DELTA. Ongeacht de strategie die wij bepalen, moeten wij ervoor zorgen dat het nutsbedrijf Evides in veilige handen komt. Dat is het kernpunt van de motie.

De heer **Hijgenaar** (D66). Nogmaals, wij hebben vanochtend het voorstel inzake het Windpark Kreekraksluis van de agenda gehaald omdat wij over onvoldoende informatie beschikten om een verstandig besluit te kunnen nemen. Waarom denkt u nu dat dat voor Evides anders ligt?

De heer **Babijn** (PvZ). Gelet op de risico's die nu boven de markt hangen, moeten wij dit voor de aandeelhouders, de bevolking van Zeeland, veiligstellen. En dat andere aspect is ons inziens, in deze markt, een bijzaak.

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. De heer Babijn is een beetje bezig met een self-fulfilling prophecy. Hij zegt dat, wanneer het netwerkbedrijf wordt afgesplitst, DELTA te maken krijgt met een "junkrating", maar ik durf het wel sterker te stellen: dan gaat DELTA over de kop. Voor de splitsing met betrekking tot de Evides-aandelen geldt hetzelfde verhaal. Daar gaat nu heel veel geld in om en dat zorgt ervoor dat DELTA een hogere rating kan krijgen. Met andere woorden: het verhangen van die aandelen zou er direct toe leiden dat DELTA over de kop gaat.

Voorzitter. Ik begrijp de zorgen van de heer Babijn waar het gaat om het al dan niet waarborgen

van de Evides-aandelen, maar wij hebben in Nederland een Drinkwaterwet en daarin wordt gesteld dat aandelen van een drinkwaterbedrijf direct of indirect altijd in overheidshanden moeten blijven. Ik hoop dat ik met deze opmerking zijn zorgen kan wegnemen. Zelfs bij een faillissement van DELTA blijven de Evides-aandelen in handen van een overheidsbedrijf. Op deze wijze blijven ze gewaarborgd.

Daarnaast geef ik graag mee dat wij met een eerder aangenomen motie hebben gezegd dat de Evides-aandelen worden verhangen op het moment dat er bij DELTA sprake is van een rating van BBB. Daar zitten wij nu onder. DELTA wilde liever de rating BBB+, maar dat wilden de aandeelhouders dan weer niet. Hoe dan ook, nu wordt BBB niet gehaald. Ook wanneer men gevolg wil geven aan de eerder aangenomen motie, moet er worden gewacht op een betere financiële situatie van DELTA, dat wil zeggen; als men überhaupt al de Evides-aandelen wil verhangen, wat ik persoonlijk een heel slecht idee vind.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik zou het waarderen wanneer de gedeputeerde een reactie zou geven op deze motie. Verder wijs ik de heer Babijn op de aandeelhoudersstrategie, in het kader waarvan juist aan dit onderwerp de nodige aandacht is besteed, als één van de te borgen publieke onderdelen. Netwerkbedrijf en Evides moeten bij de verkenningen worden meegenomen. Ik ben het wel met de heer Babijn eens dat die posities op enig moment veilig moeten worden gesteld, maar de uitkomsten van de aandeelhoudersstrategie-verkenning komen er aan en wij wachten dat moment graag af. Onze reactie op deze motie is gelijk aan die op de motie die de heer Harpe tijdens de vorige statenvergadering indiende.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. De heer Babijn is ingegaan op de bedrijfsonderdelen van DELTA; hij heeft ze allemaal genoemd, behalve Multimedia. Hij heeft voorts enkele concrete vragen gesteld waar ik misschien een antwoord op kan geven. Zo heeft hij gevraagd naar de hoogte van de garantstelling in geval van een "downrate". Ik ga nu wat dat betreft geen exact bedrag noemen, maar ik zou zeggen: denkt u maar in tientallen miljoenen.

Is er voldoende gereserveerd voor de sanering van de kolencentrale? Voorzitter. Hiervoor verwijs ik de heer Babijn naar het financiële plan-2015 dat voor de leden ter inzage is gelegd. Lopen wij geen risico bij een onverhoopt faillissement van DELTA? Ja, voorzitter; dan lopen wij risico.

De heer Van Dijen wijst erop dat Evides altijd in overheidshanden moet blijven. Dat is waar, voorzitter, maar in geval van een faillissement is het interessant wat er precies met de Evides-aandelen gebeurt. Ik ben geen jurist, maar dat ze meegaan in

de boedel is niet ondenkbaar; laat ik het zó zeggen. Het is een casus op zich die nog nooit is voorgekomen.

Voorzitter. De Staten hebben de vorige maand een soortgelijke motie behandeld en bij die gelegenheid hebben wij gezegd: laten wij onszelf serieus nemen en de uitkomsten van de aandeelhoudersstrategie-verkenning afwachten. Dat dit zijn einde nadert, is de Staten bekend. Het komt er dus aan. Wij gaan de consequenties hiervan voor de Staten in beeld brengen, inclusief de optie van het omhangen van de Evides-aandelen. De Staten kunnen dan wat dit betreft op een betere manier tot een oordeel komen dan nu het geval is.

Evenals tijdens de vorige vergadering het geval was, voorzitter, adviseer ik de Staten om deze motie niet te aanvaarden.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik constateer dat uit de reactie van de gedeputeerde op opmerkingen van de heer Van Dijen blijkt dat wij wel degelijk risico lopen.

Voorzitter. Als wij nu --zoals de heer Bierens voorstelt-- besluiten om netjes te wachten totdat de strategie wordt bepaald, naar ik meen in februari 2015, dan wil ik wel eens weten wanneer de uitspraak met betrekking tot het al dan niet afsplitsen van het netwerkbedrijf wordt gedaan. Als het laatste in januari gebeurt, zouden wij wel eens in februari aan de late kant kunnen zijn.

Voorzitter. Er is veel gezegd, maar mijn zorgen zijn niet weggenomen. De gedeputeerde heeft aangegeven dat men nog nooit met een dergelijke situatie te maken heeft gehad; ik doel nu op de mogelijkheid dat het, onverhoopt, misgaat met DELTA. Ook ik hoop dat dat nooit aan de orde komt, maar ik wil wél dat het nutsbedrijf Evides in veilige handen blijft. Ik handhaaf de motie.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Dat die aandelen in veilige handen moeten komen, daarover verschillen wij niet van mening. Het gaat dan ook om het tempo waarin een en ander verloopt. Voorts is de kans groot dat de bedoelde rechterlijke uitspraak in januari wordt gedaan. Volgens mij wordt het 9 januari, maar het kan altijd worden uitgesteld. Hoe dan ook, ik zie geen direct verband tussen deze uitspraak, de effecten daarvan, en de spoedeisendheid van de nu ingediende motie. Het risico, eventueel verbonden aan het wachten op de uitkomsten van de verkenningen in verband met de aandeelhoudersstrategie, durft de VVD-fractie in elk geval te nemen.

De heer **Van Beveren** (GS). Inderdaad, voorzitter, wordt de bedoelde uitspraak op 9 januari gedaan. Het is, denk ik, heel verstandig om die uitspraak

even af te wachten. Vervolgens kan dit aspect worden betrokken bij de strategie.

Motie nr. 2 van het lid Babijn (PvZ) c.s. wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de leden van de fractie van de PvZ voor deze motie hebben gestemd.

27. Motie van het lid Hijgenaar c.s. over het benoemen van trouwambtenaren door het college van B&W van de gemeente Tholen

De **voorzitter**. Door de leden Hijgenaar, Harpe, Evertz en Van Unen is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 12 december 2014;

overwegende dat:

- *het college van B&W van de gemeente Tholen op de valreep nog drie ambtenaren van de burgerlijke stand heeft benoemd;*
- *deze benoeming trouwambtenaren betreft die geen homoseksuele stellen willen trouwen;*
- *deze bewuste keuze van het college indruist tegen het grondbeginsel van rechtsgelijkheid, en discriminatie is;*
- *het hier gaat om ontwijking van de wet;*

spreken uit dat zij dit besluit ten zeerste betreuren en afkeuren;

besluiten het gemeentebestuur van Tholen in kennis te stellen van deze motie;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 3.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Deze motie wordt ingediend naar aanleiding van berichten in de media waaruit blijkt dat het college van B&W van Tholen op de valreep nog drie ambtenaren van de burgerlijke stand heeft benoemd. Dit onderwerp bleek vandaag in de wandelgangen veel belangstelling te hebben, en wij vonden het goed om het ook in deze zaal, voor het voetlicht, te behandelen, zodat de Staten zich er duidelijk over kunnen uitspreken.

Het is vandaag 12 december, Outcoming Day, en daarom heb ik ook een parse das om. Tijdens de vorige statenvergadering lag er een

motie voor die erop was gericht dat vandaag op het provinciehuis de regenboogvlag zou worden gehesen. Wij hebben die motie niet gesteund, om twee redenen. Eén van die redenen was dat wij inzagen dat er nog niet echt een reden was om het te doen voorkomen alsof Zeeland heel erg vriendelijk is tegen homo's, transgenders en mensen met een afwijkende leefstijl. Wij vonden dan ook dat er geen enkele reden was om de vlag uit te steken. Welnu, deze gebeurtenis op Tholen bevestigt dat. Desalniettemin zijn wij wel van mening dat wij als volksvertegenwoordigers de plicht hebben om ons, zodra mensen in een hoek worden gedrukt, daartegen te verzetten en om ons daarover uit te spreken. Daarom hebben wij deze motie opgesteld.

Voorzitter. De motie is inmiddels op papier aan de leden voorgelegd, zodat ik haar niet behoef voor te lezen. Wél voeg ik een persoonlijke noot toe aan het gestelde in het dictum: "het gemeentebestuur van Tholen in kennis te stellen van deze motie". Wat mij heeft getroffen is datgene wat in de PZC is vermeld als verklaring voor dit handelen van Tholen: "Er wonen hier mensen die niet getrouwd wensen te worden door iemand die ook homoseksuelen trouwt". Toen ik dit las, voorzitter, dacht ik even: is het nu ook al besmettelijk? Ik denk dat het goed is dat de Staten zich tegen dit voornemen uitspreken, ook omdat dit het gemeentebestuur van Tholen in staat stelt om op deze toch wel heel zonderlinge motivatie, vermeld in de krant, een toelichting te geven en die hopelijk ook heel erg af te zwakken.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Allereerst zou ik de indieners van deze motie willen vragen: kent u de feiten?

De **voorzitter**. Ik stel voor dat wij eerst een rondje doen...

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter, ik vind dit een relevante vraag. Als deze vraag wordt beantwoord, kan ik mijn betoog daarnaast leggen. Misschien kan deze vraag met ja of neen worden beantwoord. Anders wil ik de feiten wel even naar voren brengen; dat lijkt mij goed.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. "Kent u de feiten?" is een moeilijke vraag. Ik ken feiten, maar ik weet niet of ik dezelfde feiten ken als de heer Dorst. Ik wil hem dus graag de gelegenheid geven...

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. In de motie staat dat er drie ambtenaren zijn benoemd, maar het zijn er vijf. Verder wijs ik erop dat in september het voltallige college van Tholen --bestaande uit vier wethouders van verschillende politieke partijen en de toen nog aanwezige burgemeester-- heeft

ingestemd met de procedure, gericht op het benoemen van vijf trouwambtenaren. Na overleg met alle betrokkenen is een gebruikelijke profielschets opgesteld. Er is een advertentie geplaatst waarop iedereen uit de gemeente Tholen kon solliciteren. Er zijn dertig sollicitaties binnengekomen. Een commissie van benoeming -- bestaande uit een P&O-medewerker van Tholen, een zittende trouwambtenaar en een ambtenaar van burgerzaken-- heeft een aantal gesprekken gevoerd met een aantal kandidaten. Er is een advies uitgebracht om de vijf meest geschikte personen te benoemen. Het voltallige college heeft in oktober dit advies ongewijzigd unaniem overgenomen, waarna men is overgegaan tot benoeming.

Dat zijn de feiten. Mijnheer Hijgenaar, als ik uw motie lees, is mijn conclusie dat u tot een waardeoordeel komt zonder die feiten te kennen. Het kan niet anders dan dat het mij van het hart moet dat dit onzorgvuldig en arrogant overkomt. Ik bedoel nu "arrogant" in de letterlijke zin, dat wil zeggen: aanmatigend.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. De heer Hijgenaar heeft aangegeven dat hij de overwegingen niet behoeft voor te lezen, maar ik vind ze toch wel wat bijzonder zodat ik er even op inga. Zo wordt gesteld: "dat deze bewuste keuze van het college indruist tegen het grondbeginsel van rechtsgelijkheid, en discriminatie is;". De laatste overweging luidt: "dat het hier gaat om ontwijking van de wet;". Ik vraag de heer Hijgenaar om deze overwegingen toe te lichten. Immers, wat hier wordt gesteld, is nogal wat. Hoe is men op deze overwegingen gekomen? Waarom zou er sprake zijn van "ontwijking van de wet"? Wat zijn de feiten die men weet en waarop dit wordt gebaseerd?

De heer **De Putter** (VVD). Voorzitter. Als "homo sapiens" van dienst kom ik tot de volgende conclusie. Naast de feitelijke onjuistheid van een aantal overwegingen, vindt mijn fractie dat deze motie, hoe sympathiek zij ook moge lijken --met de nadruk op "moge"-- gaat over een voorbeeld van eigenstandig beleid van een gemeente. Om die redenen zullen wij, simpel en duidelijk, deze motie niet steunen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Deze motie is mijns inziens niet helemaal compleet. In de eerste overweging wordt onder meer gesteld: "op de valreep". Daar had ik liever een datum gezien. Immers, wij spreken over wetsvoorstel nr. 33.344 en dat voorstel is op 11 juni 2013 door de Tweede Kamer aangenomen. Op 3 juni 2014 werd het door de Eerste Kamer aanvaard. Daags daarna werd de wet in het Staatsblad gepubliceerd. Wanneer de gemeente vóór die datum welke ambtenaar dan ook heeft benoemd, is dat volledig legaal. Ik wijs

erop dat de PVV het wetsvoorstel zowel in de Tweede als in de Eerste Kamer heeft gesteund. In de motie wordt gesteld dat het hier zou gaan om "ontwijking van de wet". Ik neem aan dat de benoeming voor de genoemde datum heeft plaatsgevonden, en dan is er ons inziens niets aan de hand.

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Het gaat om de datum 1 november 2014. Gemeenten mochten per 1 november geen ambtenaren meer aanstellen die weigeren om personen van hetzelfde geslacht te trouwen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Dan is het vóór die datum gebeurd en is er niks aan de hand. De gemeente is heel wel in staat om zelf deze afweging te maken. Hoewel wij het wetsvoorstel hebben gesteund, hebben wij daar verder geen commentaar op.

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Voorzitter. Zoals men wellicht weet, ben ik trouwambtenaar, buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand, al bijna 25 jaar. Ik ben geen "weigerambtenaar", maar mijn fractie vindt, evenals de VVD-fractie en andere partijen, dat dit écht een zaak voor de gemeente is. Daarom zullen wij deze motie niet steunen.

De heer **Babijn** (PvZ). Daar, voorzitter, kunnen wij ons bij aansluiten. Dit is inderdaad een zaak voor de gemeente; wij gaan er niet over. Het indienen van deze motie bevreemdt ons, gelet op de geschiedenis van D66. Immers, die partij heeft diverse malen naar voren gebracht dat zij geen steun geeft aan moties die handelen over zaken waar de Staten niet over gaan. Ik kan een voorbeeld geven, maar dat zal ik niet doen...

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Ik hoor de argumenten om deze motie niet te steunen, maar wat GroenLinks betreft is het van belang om deze motie juist wél te steunen omdat het hier een vorm van discriminatie betreft die zijn weerga niet kent. De Staten van de provincie waarin zo'n gemeente ligt, mogen daar een mening over hebben. Niets verbiedt dat.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Inderdaad zijn er vijf ambtenaren benoemd, maar twee ambtenaren zullen wél homohuwelijken sluiten als dat wordt gevraagd. Waar het hier om gaat, is dat er op de valreep nog drie zijn benoemd die dat niet doen. Inderdaad druist dat in tegen het grondbeginsel van rechtsgelijkheid en tegen de intentie van de wet die per 1 november van kracht is geworden.

Waar het gaat om de stelling dat hier sprake is van ontwijking van de wet, sta ik niet alleen. Het zijn de woorden van minister Plasterk. Hij zei: het is

geen ontduiking maar het is ontwijking. Dat is precies wat het is. Men kan dit standpunt "arrogant" vinden, maar wat ik écht arrogant vindt, is proberen mensen te beletten om te huwen, en ambtenaren toe te staan om dat beletsel op te werpen.

Daarover gaat onze afkeuring. En inderdaad: het is een zaak voor de gemeente, maar wij kunnen wel degelijk een waardeoordeel hebben over datgene wat een gemeente doet, en dat is in dit geval niet fraai. Daarin staan de vier partijen die de motie indienen, niet alleen. Er zijn reacties gekomen van vele kanten. Dit is in de Kamer besproken en ook de ministerraad heeft er een uitspraak over gedaan. Diverse gemeenten in Nederland --en die gingen er óók niet over-- hebben er iets te zeggen gehad.

Neen, voorzitter, het is niet "arrogant"; het is opkomen voor de samenleving, voor mensen die deel uitmaken van die samenleving. Dat zouden wij best gezamenlijk mogen doen. Ik zal niet zo naïef zijn om te zeggen: ik zou willen dat wij dit unaniem zouden doen. Immers, dat zal 'm niet worden...

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Voordat er een misverstand ontstaat... Ik heb beslist niet gezegd dat het arrogant is. Ik heb gezegd: als je de feiten niet kent en als je wel een waardeoordeel hebt, kan dat onzorgvuldig en arrogant overkomen. Dat is mijn stelling geweest. Ik hoop dat ik het nu recht heb gezet. Ik zou het vervelend vinden wanneer aan mijn woorden een bepaald waardeoordeel zou worden gegeven. Ik heb het écht zo gezegd en ook zo bedoeld.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Wij verbazen ons erover dat wij deze motie aangeboden krijgen. Wij hebben immers op het terrein van het benoemen door gemeenten van ambtenaren van de burgerlijke stand geen enkele zeggenschap of bevoegdheid. Wij bemoeien ons nooit met het benoemen van ambtenaren. Het gaat dus in feite om een motie die buiten de orde is. Elke gemeente in Nederland is bij wet verplicht om ervoor te zorgen dat er op een goede, nette en ordelijke manier kan worden gehuwd, ongeacht ras, godsdienst, levensovertuiging of sekse. Dat is ook in de gemeente Tholen aan de orde.

Bij de benoeming van ambtenaren, dus ook trouwambtenaren, dient er ook sprake te zijn van een afspiegeling van de bevolking en de denominatie die in de gemeente is vertegenwoordigd. Er zijn in totaal vijf ambtenaren benoemd, waaronder volgens onze informatie en informatie in de krant één persoon die tot de zogenaamd benadeelde doelgroep behoort. Voor zover wij weten is er op Tholen dus niets aan de hand. Het betreft benoemingen binnen de normaal geldende regelgeving. Dit zal geen enkele invloed hebben op de trouwmogelijkheden in de toekomst. Ik onderstreep dan ook dat datgene wat de heer Harpe heeft gesteld --er is sprake van discriminatie

en benadeling-- totaal niet aan de orde is. Ik vind het inderdaad "aanmatigend" dat men, wanneer men voor homorechten wil opkomen, dat op deze manier doet. Ik geloof niet dat deze mensen daarmee gediend zijn.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Treft het de heer Colijn niet dat mensen op deze manier worden neergezet en uitgezonderd? Doet hem dat niets? Zegt hem dat niets?

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter, ik heb heel veel mensen in mijn vrienden- en kennissenkring die hiervoor uitkomen. Het zijn mijn beste kennissen en vrienden. Dat betekent helemaal niks op het gebied van hun rechten en de waarborging van hun rechten. De gemeente Tholen, in dit geval, zorgt ervoor dat deze rechten zijn geborgd. Er is niks aan de hand. Als je denkt dat je op deze manier, met dergelijke moties, de rechten van deze mensen dient, denk ik dat je het paard achter de wagen spant.

Motie nr. 3 van het lid Hijgenaar c.s. wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, de PvdA, GL en de SP voor deze motie hebben gestemd.

28. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

29. Sluiting

De **voorzitter**. Daarmee is er een einde gekomen aan de laatste statenvergadering van het jaar 2014. Ik wens alle aanwezigen een goed uiteinde van dit jaar en een goed begin van het nieuwe jaar toe.

De vergadering wordt te 17:12 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 13 februari 2015, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.